

NÕUKOGUDE KOOL

**ELAGU EESTI NSV
X AASTAPÄEV!**

Nr. 7

1950

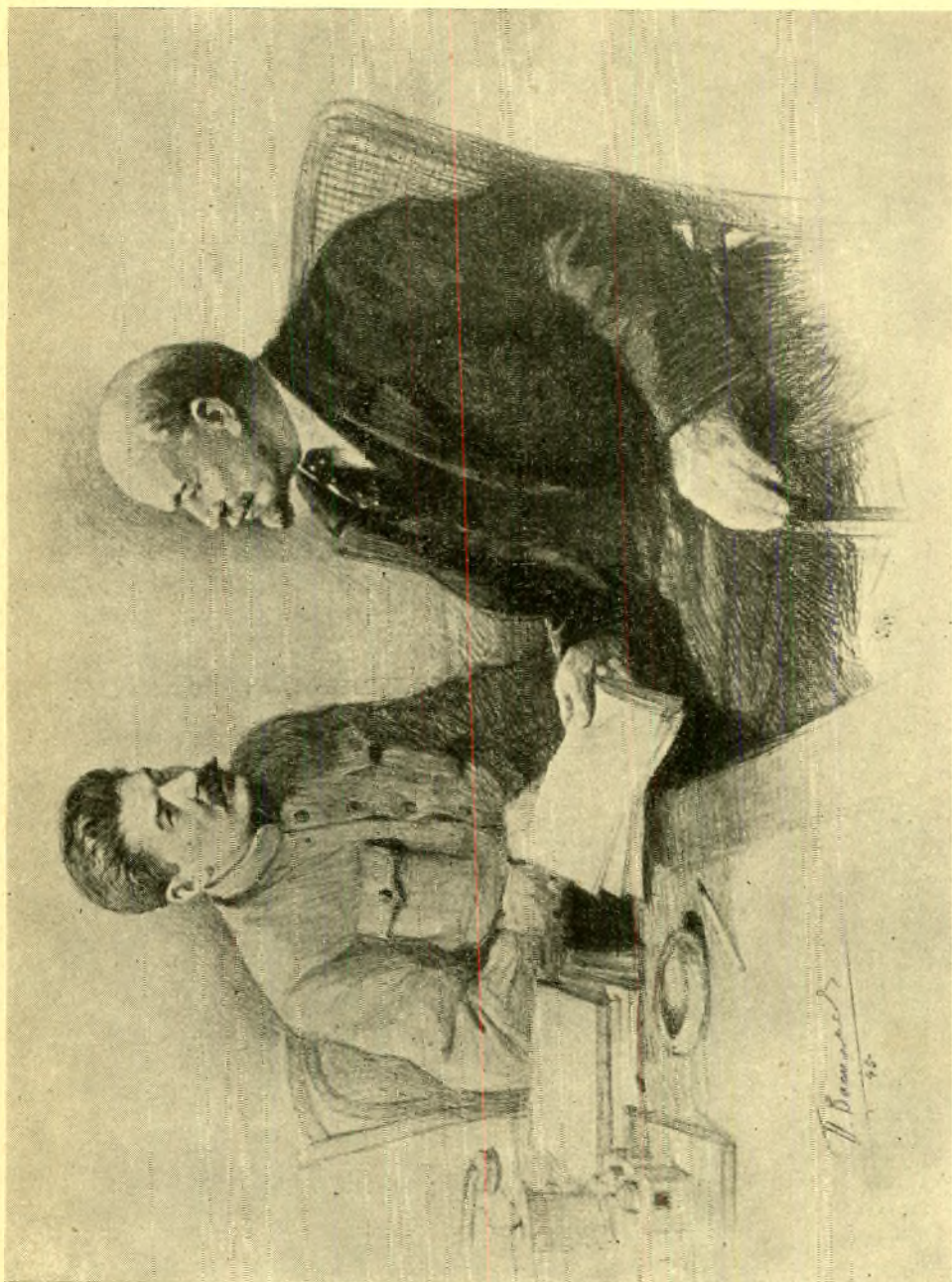
Eesti NSV Ministeeriumi Nõukogu j. a. Polügraafiatööstuse, Kirjastuste
ja Raamatukaubanduse Valitsuse Ajalehtede-Ajakirjade Kirjastus,
Tallinn

SISUKORD

Juhtkiri. Kümme aastat Nõukogude Eestit	577
A. Raud. Saavutusi ja edusamme Nõukogude Eestis hariduse alal	386
R. Viies. Opetaja lähim abiline	402
E. Kägu. Ametiühing on kommunismi kooliks meie haritlaskonnale	411
R. Rägastik. Opetajate enesetäiendamistöö teenistuses	416
V. Arak. Erialase kaadri sepikoda	422
E. Suits. Lasteaedade hoogne areng Eesti NSV-s . . .	427
L. Paabo. Neist sirguvad tublid kommunismiehitajad	433
S. Jevdokimova. Meie eesmärgiks on täielik õppeedukus	438
Ed. Aus. Nõukogude kooli õilsate eesmärkide nimel	443

БИБЛИОТЕКА
Академии Наук
СССР

БИБЛИОТЕКА
Наук

V. I. LENIN JA J. V. STALIN.

I 9765

SUNDEKSEMPLAR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

NÕUKOGUDE KOOL

EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI HARIDUSMINISTEERIUMI
PEDAGOOGILINE AJAKIRI

VIII AASTAKAIK

Nr. 7

JUULI

1950

Kümme aastat Nõukogude Eestit.

Tänavu 21. juulil möödub kümme aastat 1940. a. suve pöördelistest sündmustest, mis tegid jäädavalt lõpu eesti kodanlike natsionalistide verisele vägivallavalitsusele ja taastasid meie maal töörahva võimu, proletariaadi diktatuuri. Nende sündmustega teostus see, mille nimel võitles eesti klassiteadlik töörahvas bolševike partei juhtimisel visalt ja ennastalgavalt aastakümneid, kokkumata tagasi raskuste ees.

Eesti rahva ajalugu on ülikas sangarlikest võitlustest balti parunite, oma rõhujate ja orjastajate vastu. See õiglane võitlus omandas suure ulatuse 19. sajandil, millal Venemaal, seega ka Eestis, toimus feodaalkorra aluste järk-järguline lagunemine ja kapitalismi hoogne areng, eriti sajandi teisel poolel. Need olid arvukad talurahvaülestõusud, mis jõudsid haripunkti sajandi teise poole algul Mahtra sõja verises draamas.

Kuid need talurahvarahutused ei suutnud murda balti aadli ülemvõimu ega tuua vabadust meie rahvale, nagu ei suutnud purustada feodaalkorra kammitsaid talurahvasõjad ja -ülestõusud Venemaal ega mujalgi. Selleks olid nad liiga stiihilised, isoleeritud, teadliku revolutsioonilise juhtimiseta töölisklassi poolt, sest talurahvaülestõusud, õpetab seltsimees Stalin, "... võivad tuua edu vaid sel juhtumil, kui nad ühinevad tööliste ülestõusudega, kui töölised juhivad talurahvaülestõuse. Ainult kombineeritud ülestõus töölisklassiga eesotsas võib viia eesmärgile." Kuid Venemaal ega meilgi polnud jõudnud töölisklass selleks ajaks kujuneda iseseisvaks poliitiliseks jõuks.

Möödunud sajandi viimaseil aastakümneil areneb kapitalism Venemaal, sealhulgas ka meil, seitsme penikoorma sammudega. Feodalismi vanade vastuoludega kaasnevad tõusva kapitalismi uued vastuolud.

67986

28

Koos kodanlusega tekib Venemaal ja meilgi proletariaat, kapitalismi hauakaevaja, ja konsolideerub kiiresti iseseisvaks ühiskondlikuks klassiks oma revolutsioonilise marksistliku partei juhtimisel.

Seega toimub esimene vene revolutsioon käesoleva sajandi algul sootu uutes ühiskondlik-ajaloolistes tingimustes, imperialismi tingimustes. Revolutsioonilise liikumise eesotsas asub proletariaat, juhtides talurahva miljonilisi hulki. Eesti töölised ja talupojad võitlevad neis ulatuslikes revolutsioonilahinguis kõrvuti vene tööliste ja talupoegadega. Ja kui 1905. a. revolutsiooni tormilised sündmused ei suutnud siiski tsaarivõimu kukutada ja balti aadli selgroogu murda, siis oli selleks rida põhjusi: tööliste kui liikumise avangardi ja talurahva vahel polnud veel kindlat liitu, mistõttu talupojad tegutsesid liiga kiltlustatult, organiseerimatult, nagu osutas Lenin; ka tööliklass ei tegutsenud täies üksmeeles, sest tema võitlusstaabis, Venemaa Sotsiaaldemokraatlikus Parteis, polnud samuti ühtsust. Pealegi leidsid tsaar ja kodanlus, revolutsiooni peavaenlased, toetust Lääne imperialistlikult kodanluselt, kes kartis revolutsiooni võitu nagu tuld.

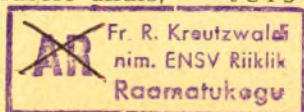
Imperialismi-ajastu suured ja üha teravnevad vastuolud viivad Esimesele Maailmasõjale. Venemaa bolševikud Lenini ja Stalini juhtimisel teevad neil aastail ülisuurt revolutsioonilist tööd, et suunata rahvahulkade järjest kasvavat revolutsioonilist rahulolematust tsaari ja kapitalistide vastu, tööliste ja talurahva lõplikuks vabastamiseks igasugusest rõhumisest ja ekspluateerimisest.

Teine vene revolutsioon 1917. a. veebruaris pühibki minema tsaari, kes oli Venemaa rahvaste peavaenlasi, kuid menševike kokkulepluse ja reetlikkuse tõttu libiseb võim kodanluse kätte, kes ei jäänud tsaarist põrmugi maha rahva õiguste jalge alla tallamises.

Neil pöördelistel päevadel, mis vapustasid tublisti vana korra alustugesid, mõistsid eesti kodanlikud natsionalistid kohe, et nende huvid ja klassikasud ei asu hoopiski oma rahva, vaid vene kodanluse poolel. Eesti kodanlike natsionalistide ninamehed Tõnissoni, Vilmsi, Raamoti jt. näol ruttasid Vene Ajutisele Valitsusele kohe teatama, et „Vene riigist lahkulöömise üle keegi Eestis ei mõtle ega kõnele“.

Isegi keele küsimuses rõhutasid eesti kodanlikud natsionalistid noil päevil oma truualamlust vene kodanlusele. Just sellest ajast pärinebki Vene Ajutise Valitsuse poolt Eestimaa komissariks nimetatud J. Poska, eesti kodanlike natsionalistide ühe liidri omamoodi kuulsaks saanud resolutsioon talle eesti keeles esitatud palvekirjale: „Мне прошений на местном наречии не подавать.“

Kuid pärast Lenini kuulsaid aprilliteese, mis andsid parteile ja töörahvale geniaalse võitlusprogrammi revolutsiooni edasiarendamiseks, hakkasid sündmused hoogsalt liikuma revolutsiooni „...esimeselt etapilt, mis proletariaadi puuduliku teadlikkuse ja nõrga organiseerituse tõttu võimu kodanlusele andis, — teisele etapile, mis peab

võimu andma proletariaadi ja talurahva kehvimate kihtide kätte," kirjutas Lenin.

See järsk pööre sündmuste arengus proletaarsele revolutsioonile tegi eesti kodanlusele õige pea selgeks, et tema rahapung on otseses ohus, et tema huvid ei asu eesti rahva poolel. Ja kui teated Oktoobri-revolutsiooni võidust 26. oktoobri õhtul Tallinna jõudsid, lausus see-sama Poska, kes kogu aeg oli ülimalt truualamlikkusega „ühist ja jagamatut Venemaad“ teeninud: „N ü ü d e i j ä ä muud teed, kui Eesti iseseisvaks kuulutada.“ Seepärast märkis Viktor Kingissepp, eesti töörahva tulihingeline juht, väga tabavalt, et iseseisvus oli eesti kodanlusele peale sunnitud. See oli tema klassiloosung proletaarse revolutsiooni vastu.

Kuid eesti töörahvas, võideldes taas õlg õla kõrval vene töölistega, pühkis minema tagurliku Maapäeva, ajas nurja eesti kodanluse reaktioonilised plaanid ja pani maksma oma võimu, nõukogude võimu. Oktoobrirevolutsioon murdis esmakordselt ka balti aadli selgroo, ja meie rahvas vabanes saksa mõisnike pikki sajandeid kestnud orjusest ja rõhumisest. Selles mõttes viis alles sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon võidurikkale lõpule meie rahva põlise võitluse saksa orjastajate vastu, mille algus kandub 13. sajandisse.

Oktoobrirevolutsioon näitas, et rahvas suudab saavutada tõelise vabaduse vaid siis, kui selle võitluse eesotsas on proletariaat, ühiskonna eesrindlikem klass, ja kui seda võitlust juhib proletariaadi revolutsiooniline marksistlik partei, bolševike partei.

Eesti töölisel, maatamehed ja kehvikud asusid innuga sotsialistlikke ümberkorraldusi teostama, oma nõukogude riiki üles ehitama.

See töö sai kesta aga lühikest aega. Trotski reetlikkus Bresti rahukonverentsil andis sakslastele võimaluse 1918. a. algul Baltimaad okupeerida. See oli eesti kodanlikele natsionalistidele teretulnud võimaluseks, et äsja loodud töörahva võimuga arveid õiendada. Seepärast asusid eesti kodanlikud natsionalistid iga hinna eest balti parunivõsudest saksa okupantidega koostööd otsima, kelle ikke all oli meie rahvas sajandeid kannatanud ja kelle rõhumisest meie rahva vabast alles võidukas sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon. Eesti kodanlikud natsionalistid kinnitasid oma reetliku tegevusega taas marksismi tuntud teesi, et kodanlus on valmis üldrahvuslikke huve alati maha saherdama, kui seda nõuavad tema taskuhuvid.

Ainult eesti töörahvas bolševike partei juhtimisel pidas lepitamatut võitlust saksa okupantide vastu, jätkates seega meie rahva üllaid ajaloolisi võitlustraditsioone, mida eesti kodanlikud natsionalistid uues ajaloolises olukorras nii häbitult porisse tallasid.

Kodanlik revolutsioon Saksamaal 1918. a. novembris sundis okupandid meie maalt lahkuma. Eesti bolševikud Viktor Kingissepa juhtimisel suunasid töörahvast võitlusele nõukogude võimu taastamiseks

Eestis. Eesti kodanlikud natsionalistid teadsid väga hästi, et töörahvas neid ei toeta, seepärast asetasid nad kõik lootused võõrale abile: anuti eelkõige saksa okupante, et need maalt niipea ei lahkuks, aga kui viimased olid sunnitud siiski lahkuma, hakati põlvitama inglaste ees, et need tuleksid Eestisse okupantideks, ja leiti hõlpsasti ühine keel vene valgekaartlastega, kes ei tahtnud Eesti iseolemisele kuuldagi.

1918. ja 1919. a. klassilahingute päevil demonstreerisid eesti kodanlikud natsionalistid igal sammul oma üdini reaktioonilist olemust ja sahkerdasid nurjatul kombel eesti rahva eluhuvidega. Kuid Lääne imperialistide mõjuval toetusel suutis eesti kodanlus töörahva vastu panu murda ja oma klassivõimu ajutiselt eesti rahvale peale suruda.

Järgnes eesti kodanluse vägivallavalitsuse kahekümneaastane periood. Roninud võimule Lääne imperialistide otsesel sõjalisel ja poliitilisel toetusel, pidi eesti kodanlus jääma ja tegelikult jäigi oma kuulsusetu elu lõpuni välismaa isandate sõitlaseks, nende rahvavastaste taotluste kuulekaks tööriistaks.

Seepärast polegi midagi imestada, kui kodanlik Eesti orienteerus Läände, avas ukSED ja aknad välismaa röövkapitalile ja pööras järsult selja Nõukogudemaale, kellega meie maa oli seotud ammust ajast tihedate majanduslike ja kultuuriliste sidemetega. Selle hukatusliku läänekursi paratamatuid tulemusi oli endiselt tsaari-Venemaalt päritud tööstushiiglaste kas otsene laostumine või nende täielik kängujäämine. See pea peale pööratud rahvavaenulik majanduspoliitika pidi tooma ja tõigi kaasa kodanliku Eesti sattumise hingematvaise välisvõlgadesse, mis ulatusid 1940. a. algul 218 miljonile kroonile ja mille protsendid lasusid ränga maksukoormana töörahva õlgadel.

Eesti kodanlike natsionalistide poliitilist pankrotti iseloomustab küllalt selgesti asjaolu, et nad ei suutnud päevagi valitseda ilma sõjaseaduseta, mille kehtivust pikendati häbelikult aastast aastasse. Jaan Tõnisson, eesti kodanlike natsionalistide liidreid, väljendas seda pankrotti päris avameelselt, öeldes: „Näidake mulle, kuidas on mõeldav riigi valitsemine ilma sõjaseaduseta!”

Pime viha Nõukogudemaa vastu, metsik vägivald sisepoliitikas, täielik sõltuvus Lääne imperialistidest — niisugune on eesti kodanlike natsionalistide tõeline pale. Kõik see näitab, et kodanlik Eesti, olles tekkinud kapitalismi üldkriisi perioodil, kandis endal igal sammul ka selle üldkriisi pitsertit.

Kuigi eesti töörahvas 1918. ja 1919. a. vihaseis klassilahinguis lõpuks kaotas ja kuigi eesti kodanlikel natsionalistidel õnnestus Lääne imperialistide toetusel Eesti Töörahva Kommuuna ajutiselt verre uputada, ei loobunud eesti töörahvas hetkekski oma ainuõigest võitluslipust — Nõukogude Eestist. 1924. a. 1. detsembri relvastatud ülestõus näitas, et eesti klassiteadlikud tööliselised ei säästa jõudu ega elu oma õiglase ja püha ürituse teostamiseks.

Hitleri võimuletulek 1933. a. algul ja sellele järgnenud sündmused muutsid oluliselt jõuvahekordi kodanlikus Läänes. See avaldas vahe-
tut mõju ka kodanlikule Eestile, imperialistide kuulekale käsilasele:
inglaste ja prantslaste asemel hakkasid siin peremeest mängima hitler-
lased. Uue isanda näpunäiteil kuulutasid eesti kodanlikud natsionalis-
tid meie rahva poliitiliselt tõbiseks ja teostasid fašistliku riigipöörde.
Tõepoolest, nagu kinnitasid hiilgavalt ka hilisemad sündmused, oli
meie töötav rahvas poliitiliselt täiesti terve ja selge peaga, ainult
kodanlikud natsionalistid ise olid parandamatult haiged, keda suudab
ravida vaid haud.

Hitleri tagasihoidmatu aplus, mille ohvriks langesid esijoones
Austria ja Tšehhoslovakkia, ja see tegelik toetus, mida Hitler sai
Lääne kodanlikelt riikidelt nn. mittevahelise segamispoliitika näol, ei
jätnud vähematki kahtlust, et vana maailma tagurlikud jõud valmis-
tavavad ette uut suurt vandenõu Nõukogude Liidu, kogu maailma töö-
rahva isamaa vastu, nagu näitas seltsimees Stalin partei XVIII kong-
ressil 1939. a. märtsis.

Kõik see sundis Nõukogude Liidu rahvaid ülimalle valvsusele. Oli
vaja purustada Lääne imperialistide poolt plaanitsetav Nõukogude-
maa isoleerimine ja üksijätmine. Esimeseks sammuks oli siin mitte-
kallaletungi pakti sõlmimine Saksamaaga, mis lõi täiesti segi Lääne
imperialistide õelad arvestused, suunas hitlerliku agressiooni esialgu
läände ja võimaldas Nõukogude Liidul enam kui aasta kestel töötada
rahus oma sotsialistliku riigi tugevdamiseks.

Edasi oli vaja kindlustada Nõukogude Liidu läänepiiride julgeole-
kut. Seda saavutati „idarinde“ loomise kaugelenägeliku stalinliku
poliitikaga: 1939. a. septembris, seoses panide Poola kokkuvarisemi-
sega, ühendati oma nõukogude vabariikidega Lääne-Valge-Vene ja
Lääne-Ukraina, mille poola avantüristid Lääne imperialistide toetusel
1920. a. Nõukogude kodumaa küljest vägivaldselt ära kiskusid. See
oli loodava „idarinde“ esimene lüli võimaliku saksa agressiooni vastu
läänest.

Arusaadavalt ei jätkunud „idarinde“ esimesest lülist Nõukogudemaa
läänepiiride julgeoleku tagamiseks, kui silmas pidada, et tookordsed
kodanlik-fašistlikud klikid Eestis, Lätis ja Leedus olid iga hetk valmis
andma nende maade territooriumi Hitleri käsutusse nõukogude-vas-
tase röövsõja tugalana.

Et maskeerida oma nõukogude-vastaseid manöövreid ja rahvahul-
kade survele järele anda, olid Balti riikide kodanlik-fašistlikud klikid,
sealhulgas Pätsi-Laidoneri-Uluotsa klikk, nõus 1939. a. septembris sõl-
mima Nõukogude Liiduga vastastikuse abistamise pakti. Kuid need
rahvavaenulised klikid ei mõelnudki ausalt täita sotsialismimaaga sõl-
mitud lepinguid, vaid jätkasid intensiivselt urgitsusi suure lepinguosa-
lise vastu.

Neil saatuslikel päevadel oli eesti kodanlik-fašistlik klikk valmis kõigeks, ka Hitlerile sülle langema, et päästa oma rahapunga. See asetas eesti rahva eluhuvid, tema oleviku ja tuleviku äärmiselt tõsisesse ohtu.

Eesti töörahvas ei võinud lubada, et Pätsi-Laidoneri klikk paneb meie maa saatuse jälle kaalule. Eesti töörahvas, kes Oktoobrirevolutsiooni päevil võitles koos vene töölistega ja kukutas samuti oma kodanluse, pannes maksma nõukogude võimu, kes võitles sangarlikult Eesti Töörahva Kommuuna eest 1918. ja 1919. a. veriseis klassilahinguis, kes jätkas sedasama võitlust 1924. a. 1. detsembril, kes polnud ka hiljem sammugi taganenud oma õilsast võitluseemärgist, korraldas nüüd kiiresti bolševike juhtimisel oma ridu, et lõigata läbi kodanlik-fašistliku kliki ohtlik poliitiline mäng, võtta meie maa juhtimine oma kindlasse töömehe-kättesse ja lahendada terav sisepoliitiline kriis kogu rahva huvides, sotsialismi huvides.

Ja kui Nõukogude valitsus 1940. a. juunis esitas kindla nõude luua Eestis valitsus, kes täidaks ausalt vastastikuse abistamise lepingut, astus eesti töörahvas bolševike partei juhtimisel tänavale ja pühkis minema vihatud fašistliku kliki, heisates Toompeal töörahva punase võitluslipu oma võidu ja taotluste sümbolina.

See oli 1940. a. 21. juuni ajalooline päev.

Muidugi oleksid eesti kodanlikud natsionalistid ka nüüd alustanud kodusõda oma töörahva vastu, kui kuskilt oleks välisabi saada. Kuid 1940. aasta ei meenutanud põrmugi 1918. aastat. Nüüd oli rahvusvaheline olukord eesti kodanlikele natsionalistidele üpris ebasoodus: Hitler oli seotud parajasti Prantsusmaaga, Inglismaa aga Euroopa mandrist täielikult ära lõigatud. Ja mis peaasi — Nõukogude Liidu rahvusvaheline mõju oli vahepeal mõõtnatult kasvanud. Kõige selle tõttu oli eesti kodanlus 1940. a. suvel täielikult isoleeritud. Kui siia lisada, et võimulolnud kodanlik-fašistlik klikk oli rahva silmis täiesti pankroteerunud ja igasuguse usalduse kaotanud, siis saab kergesti mõisteta-vaks, miks kodusõja provotseerimisest 1940. a. juunipäeval ei võinud juttugi olla.

21. juunil 1940. a. võitis eesti töörahvas, võitis sotsialistlik revolutsioon Eestis. Kuid töörahva võitu oli vaja kindlustada ja edasi arendada. Selle tõsise ülesande täitsid auga hilisemad revolutsioonilised sündmused: 21. juulil kuulutas rahvahulkade määratu poolehoiuga valitud Riigivolikogu Eestis välja nõukogude võimu ja järgmisel päeval võeti vastu üksmeelne otsus Eesti NSV astumise kohta Nõukogude rahvaste vennalikkude perre võrdõigusliku liiduvabariigina. Täites töörahva vankumatut tahet, kuulutas Riigivolikogu maa, pangad ja tööstusettevõtted kogu rahva omanduseks.

1940. a. juuni- ja juulisündmustega viis eesti töörahvas lõpule oma aastakümneid kestnud õiglase võitluse nõukogude võimu eest, taas-

tas Eesti Nõukogude Vabariigi, mille eesti kodanlikud natsionalistid 1918. ja 1919. aasta kodusõjas Lääne imperialistide abil verre uputasid.

Vabanenud kapitalistlikust orjusest ja asunud sotsialistliku arengu avarale teele Nõukogude rahvaste vennalikus peres, arendas eesti töörahvas bolševike partei juhtimisel vilgast ja mitmekülgset tegevust uue elu ülesehitamisel. Purustati kodanluse riigiaparaat ja rajati nõukogude rahvavõimu organid. Likvideeriti tööpuudus. Kadus nn. haritlaste üleproduktiooni kodanlik taud. Kehtestati kohustuslik 7-klassiline algharidus. Tööraha noorsoole avati esmakordselt kõik haridusallikad. Maatameestele ja kehvikuile jagati üle poole miljoni ha hallparunite maad.

Eesti töörahva hoogsalt alanud sotsialistliku ülesehitustöö katkestas järsku hitlerliku Saksamaa reetlik kallaletung suurele sotsialismi-maale. Hitlerlikel hordidel õnnestus ajutiselt okupeerida teatud osa Nõukogudemaa territooriumist, sealhulgas ka Nõukogude Eesti.

Järgnes pruuni katku aeg meie sünnimaal — hitlerliku okupatsiooni kolm tinarasket aastat. Eesti kodanlike natsionalistide riismed said hitlerlaste kuulekaiks palgasulaseiks, ületades julmustes ja metsikustes sageli oma isandaid. Hitlerlased laostasid Eesti NSV tööstuse, põllumajanduse ja kultuurielu. Nad hukkasid kümneid tuhandeid nõukogude inimesi.

Kuid Nõukogude armee seltsimees Stalini geniaalsel juhtimisel purustas hitlerlikud hordid ja vabastas vaenlasest kogu Nõukogude-maa, sealhulgas ka Nõukogude Eesti. Tuhanded eesti rahva parimad pojad ja tütreid võtsid osa sellest pühast vabastussõjast õlg-õla kõrval teiste Nõukogude vabade rahvastega, kattes oma lahingulipud au ja kuulsusega.

Pärast hitlerlaste minemakihutamist asus eesti töörahvas bolševike partei juhtimisel suure innuga ülesehitustööle, võideldes väsimatult sõjajärgse stalinliku viisaastakuplaani ennetähtaegse täitmise eest. See rahvahulkade ennastalgav töö on kandnud suurepäraselt vilja kõigil aladel. Juba mullu ületas vabariigi tööstus sõjaeelse taseme kaks ja pool korda, jõudes 1950. aastaks planeeritud näitajateni. Laieneb üldrahvalik sotsialistlik võistlus, kasvab stahhaanovlaste, lööktöölise ja leidurite arv.

Põhilise tähtsusega muudatused on toimunud vabariigi põllumajanduses: kehv- ja kesktalupojad, veendunud omaenda kogemuste põhjal sotsialistliku suurpõllupidamise eelistes, on astunud kindlalt stalinliku kolhoosikorra teele. Vabariigi 10. aastapäevaks on juba üle 80% kehv- ja kesktalupoegadest ühinenud kolhoosidesse. Noorte kolhooside silmapaistvad saavutused rõõmustavad kogu vabariigi töörahvast.

Nõukogude rahvaste vennalikus peres ja nende igakülgse abi tõttu kasvab ja süveneb eesti nõukogulik kultuur, mis on sisult sotsialistlik, vormilt rahvuslik. Nõukogude kord avas eesti töörahvale esmakordselt tee hariduse ja kultuuri varasalvede juurde, avas tööliste ja talupoegade lastele kõik haridusasutuste ukсед. Seetõttu on õppijate arv kõigis kooliastmes, alates üldhariduslikest koolidest ja lõpetades kõrgemate õppeasutustega, väga tublisti tõusnud. Toogem mõned näited, et iseloomustada seda järsku tõusu. Kui kodanliku Eesti üldhariduslikes koolides õppis viimati kuni 120 000 õpilast 4000 õpetaja juhatusel, siis on Nõukogude Eesti üldhariduslikes koolides tänava üle 150 000 õpilase, kelle kommunistlikku kasvatust juhib 7000 õppejõudu. Kui kodanlikus Eestis oli 4 kõrgemat õppeasutust ümmarguselt 4500 üliõpilasega, siis on Nõukogude Eestis vastavad arvud 8 ja 6500.

Kodanlik Eesti ei tundnud hoopiski mittestatsionaarset õppimist. Nõukogude Eestis on mittestatsionaarsed osakonnad kõigis kõrgemais õppeasutustes, ka õpetajate instituutides. Kodanlik Eesti ei tundnud töölis- ja maanoorte koole. Nõukogude Eestis on neid kõikjal.

Kodanlikus Eestis oli 6-klassiline algkool, kuid pooled lapsed ei lõpetanud sedagi kooli. Nõukogude Eestis kehtib aga 7-klassiline kohustuslik algharidus, kuid ees seisab siirdumine üldisele kohustuslikule keskharidusele.

Kõik see rõhutab, et on piisamatu kõnelda vaid ülisuurest kvantitatiivsest kasvust koolide alal vabariigis. Veel olulisem on see sügav põhimõtteline vahe, mis lahutab kodanlikku kooli nõukogude koolist.

Kodanliku Eesti kool oli tervenisti eesti tõusik-kodanluse huvide teenistuses; tema ülesandeks oli kasvatada kodanlikele natsionalistidele kuulekaid ja meelepäraseid inimesi. Seepärast ei võinudki kodanliku Eesti kool sallida progressiivseid õpetusi ja ideid, tõelist teadust, mis oleks näidanud eesti kodanlike natsionalistide õiget palet.

Nõukogude kool on täielik vastand sellele. Tema ülesandeks on kasvatada igakülgselt haritud kommunismiehitajaid, kes on vabad mineviku igandeist, kes armastavad kirglikult oma Nõukogude kodumaad ja põlgavad südame põhjast sotsialismimaa vaenlasi.

Selle ülla eesmärgi saavutamiseks on kõlbmatud idealistlikud väärtused. Seepärast on nõukogude koolis koht vaid eesrindlikule nõukogude teadusele, mis on ainus tõeline teadus, tuginedes marksismileninismi kõikevõitvatele ideedele.

Nagu kogu vabariigi töörahvas, tulevad ka meie koolid tõsiste saavutustega Eesti NSV juubeliaastapäevale. Koolikohustuse täitmine ligineb 100%-le. On tõusnud tublisti õppeedukus. Vabariigis on juba arvukalt täieliku õppeedukusega klasse. Õpilaste teadmised on muutunud sügavamaks ja kindlamaks. On paranenud oluliselt kommunistlik kasvatustöö koolides.

Nende kaheldamatute ja tõsiste edusammude kõrval esineb vabariigi koolide töös suuri lünki ja puudusi. Pole kellelegi saladuseks, et tublide koolide kõrval on ka neid, kus töö ei seisa vajalikul tasemel, kus õpilaste teadmised on pinnapealsed, kus on tõsiseid puudusi kasvatustöös. Puuduste põhjuste otsimisel jõuame ikka selleni, et ühe või teise õppejõu ettevalmistus pole küllaldane, et see või teine õppejõud ei seisa nõukogude õpetaja õilsa kutse kõrgusel.

Siit järgneb Nõukogude Eesti juhtivaile haridusorganeile edasilükkamatu ülesanne — tõsta õppejõudude ideelis-teoreetilist ja pedagoogilist kvalifikatsiooni, eriti silmas pidades, et keskkooliõpetajate ettevalmistuse küsimus ei kannata päevagi viivitamist.

Nõukogude Eesti töörahva saavutused kõigil aladel paistavad veel teravamini silma, kui meenutada olukorda kapitalistlikes maades, kus kapitalistide surve töörahva poliitilistele ja majanduslikele positsioonidele üha tugevneb, kus imperialistlikud sõjaõhutajad teevad oma räpast tööd, kohkumata tagasi sõjalistest provokatsioonidest.

Kuid töörahva miljonilised hulgad kogu maailmas ei taha sõda ja on asunud aktiivsesse võitlusesse sõjaõhutajate vastu, rahu poolt. Selle rahvaste õiglase ürituse eesotsas seisab võimas Nõukogude Liit. Nõukogude Liidu Ülemnõukogu avaldus oma solidaarsusest ülemaailmse rahupooldajate kongressi alalise komitee ettepanekutega, Nõukogude valitsuse järjekindel rahupoliitika ja Nõukogude rahvaste jagamatu toetus rahuüritusele, mida nad kinnitavad üksmeelse allkirjade andmisega ülemaailmse rahupooldajate kongressi alalise komitee Stokholmi üleskutsele, julgustavad ja innustavad rahu sõpru kogu maailmas veel otsustavamaiks tegudeks imperialistlike sõjaõhutajate vastu. Selle rahvaste organiseeritud rinde vastu purunevad kõik imperialistide avantüürid.

Kümme aastat Nõukogude Eestit on meie rahvast õpetanud veel sügavamalt mõistma oma ajalooliste sammude õigsust 1940. a. juuni- ja juulipäevil. Eesti rahva kogemused neil aastail on igal sammul kinnitanud suure Lenini sõnu, et 20. sajandil ei saa ükski rahvas edasi minna, astumata sotsialismi teele. Kõik see on veelgi süvendanud meie rahva kaljukindlat veendumust, et tema olevik ja tulevik on kindlustatud vaid Nõukogude vabade rahvaste vennalikus peres. See pärast, järgnedes Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei Keskkomitee üleskutsele vabariigi 10. aastapäeva puhul, koondub eesti rahvas veel tihedamini meie võitude organiseerija ja innustaja — Üleliidulise Kommunistliku (bolševike) Partei ja tema Keskkomitee ümber, Nõukogude rahvaste ja kogu progressiivse inimkonna suure juhi ja õpetaja seltsimees Stalini ümber.

Saavutusi ja edusamme Nõukogude Eestis hariduse alal.

A. RAUD,

Eesti NSV haridusminister.

EK(b)P Keskkomitee läkituses kõigile Eesti NSV töölistele, kolhoosnikutele, töötavatele talupoegadele ja intelligentsile on öeldud, et „21. juulil 1950. a. tähistab eesti rahvas tähtsat sündmust oma elus — Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi väljakuulutamise 10. aastapäeva. Kümme aastat tagasi, 21. juulil 1940. a., võtsid Eesti töötajad bolševike partei juhtimisel oma saatuse enda kätte ja taastasid nõukogude võimu Eestis. 6. augustil 1940 pöördus noor Nõukogude Eesti tagasi suure Nõukogude Liidu koosseisu, eesti rahvas astus võrdõiguslikuna Nõukogude rahvaste vennalikkusse perre“.

Nõukogude võimu aastail on loodud Nõukogude Eestis uus, kõige eesrindlikum ühiskondlik ja riiklik kord. On loodud sotsialistlik tööstus, edukalt on teostatud põllumajanduse kollektiviseerimine. Kommunistliku partei juhtimisel on teostatud täielik kultuurirevolutsioon.

Nõukogude Eesti edusammud kõigil aladel on loonud alused ja eeldused hariduse ennenähtamatule õitsengule. Kommunistliku partei targal juhtimisel ja Nõukogude valitsuse isalikul hoolitsusel on Nõukogude Eestis lühikese ajaga loodud sisult ja kasvatusteetodeilt nõukogude haridussüsteem, kus teostatakse kommunistlikku kasvatust. Kodanlike natsionalistide meeletu katse pidurdada Nõukogude Eesti hariduselu hoogsat arenemist sai purustava vastulöögi EK(b)P Keskkomitee VIII pleenumil.

Kodanlikus Eestis, nagu igas kodanlikus riigis, püüdis kodanlus kasvatada noorsugu oma ekspluataatorlikes klassihuvides. Kodanlik kool oli üheks olulisemaks vahendiks laste ja noorte mõjutamisel kodanlusele soovitavas suunas. Samuti olid seda koolivälised organisatsioonid, kino, raadio, raamatud, õpikud jne. Kodanlus kasutas kõiki neid vahendeid selleks, et võltsida teadust, maskeerida ja varjata ekspluateerimist, sisendada lastesse ja noortesse usulisi ja väikekodanlikke eelarvamusi, šovinismi, egoismi, vaenulikkust suhtumist sotsialismi. Ühe sõnaga — kodanlik kool oli kas varjatud või avaliku vaimse ja isegi füüsilise terrori vahendiks ekspluataatorlike klasside käes. See väljendus kõige selgemini selles, et paljusid pedagooge sunniti astuma purutagurlikku „Kaitseliitu“, kotkaste juhtideks jne.

Lenin tähendab tabavalt kodanliku kooli kohta: „Vana kool kuu- lutas, et ta tahab luua igakülgset haritud inimest, et ta õpetab teadusi

üldse. Meie teame, et see oli läbi ja läbi vale, sest kogu ühiskond oli rajatud ja püsis jaotusel klassidesse — ekspluateerijaiks ja rõhutiiks.“

Kodanlus ja kodanlikud teoreetikud on alati püüdnud varjata kooli klassiolemust, püüdes seletada, et kool olevat „väljaspool klasse“, et kasvatusel olevat „üldinimlik iseloom“. Tõepoolest aga on kool alati omanud ja omab ka praegu klassiiseloomu ning on seotud tihedalt poliitikaga. Lenin seletas kogu maailmale, et „kool väljaspool elu, väljaspool poliitikat, see on vale ja variserlikkus“.

Et noorsugu kasvatada igati reaktsioonilises õhkkonnas, asutati ja soodustati kodanlikus Eestis erakoole ja -kolledžeid ning eralasteaedu, kuhu kõrge õppemaksu tõttu tööliste ja teiste vaesemate kihide laste pääsmine oli samahästi kui võimatu.

Eriti torkas see silma koolide alal. Juba 4. klassist alates toimus koolisüsteemi hargnemine, mis suunas kapitalistide ja kulakute lapsed paremaisse, kõrgema õppemaksuga koolidesse.

Keskoolides suurendati õppemaksu, koolivõrku aga koondati, mille tagajärjel sinna pääsesid ainult kapitalistide ja kulakute lapsed. Õppeprogrammides orienteeruti Lääne imperialistlikele suurriikidele. Juurdepääs Nõukogude Liidu kultuurisaavutustele oli hermeetiliselt suletud, vene keel oli koolidest eemaldatud. Progressiivsemad õpetajad ja kasvatajad kõrvaldati töölt.

Reaktsiooni süvenemisega kaasnevat koolide, klassikomplektide ja õpilaste arvu kokkukuivamist näitab see, et aastail 1922—1938, s. o. 16 aasta jooksul vähenes õpilaste arv kodanliku Eesti koolides 15 374 inimese võrra ehk 12%. Vähenemine toimus töötava rahva laste arvel.

Kodanliku Eesti üldhariduse seisukorra iseloomustamiseks märkigem, et kuigi oli kehtestatud 6-aastane koolikohustus, jäi see aga praktiliselt teostamata. Tolleaegse ametliku statistika andmeil lõpetas 6-klassilise algkooli 1936./37. õppeaastal kõigest 55,3% õpilastest, 1937./38. õppeaastal — 57,2% ja 1938./39. õppeaastal — 58,8%.

Mõnes maakonnas langes 6-klassilise koolikohustuse täitmise protsent tunduvalt alla keskmist, näiteks oli see 1938./39. õppeaastal Peterimaal 23, Võrumaal 44 ja Tartumaal 50. Sealjuures pidas ametlik statistika „enamvähem rahuldavaks“ Viljandimaa (63%) ja Harjumaa (68%) taset.

Vähemast kodanliku Eesti eelkoolikasvatuse asutustest — lasteaedadest — olid 60% eraettevõtted, 30% usuühingute valduses ja ainult 10% olid riiklikud organisatsioonid. Töö kandis neis juhuslikku iseloomu, kuna lasteaedade kohta polnud mingit seadusandlust, kus oleksid olnud fikseeritud nende õigused ja kohused. Riigi- ja omavalitsusasutused ei tunnistanud lasteaedu kasvatusasutusteks ega arvanud neid üldse haridusvõrku.

Mis puutub lastekodudesse, siis olid need Eesti kodanlikus vabariigis vaid peavarjuks orbudele. Sotsiaalministeerium korjas kokku kõik hoolduseta lapsed ja paigutas lastekodudesse, kust neid kulakud palkasid karjaseiks ja teenijaiks. Laste päevane toiduraha määrati kohaliku maavalitsuse esimehe äranägemise järgi. Lastekodu direktorit hinnati vastavalt sellele, mida rohkem ta laste kõhu arvel oskas raha „säasta“. Järelikult olid lastekodud kodanlikus Eestis ekspluaateerimiseks organiseeritud töömajad.

Kogu haridusküsimust Eesti kodanlikus vabariigis vaadeldi kõrvalise tähtsusega asjana; samuti oli lugu ka kooliruumidega. Koolimajadest oli 28,9% kõlbmatuid. Ruumide küsimuse lahendamiseks oleks tulnud juurde ehitada maal 51% ja linnades 47% uusi koolihooneid, võrreldes olemasolevatega. Kuid uute ehitamist takistas alati krediitide puudus.

Nõukogude kool erineb põhimõtteliselt kodanlikust koolist. Nõukogude Eesti õppe- ja kasvatusasutuste kõige olulisemaks ülesandeks on noorsoo ideelis-poliitilise kasvatuses süvendamine ja parandamine, et õpilased omandaksid koolis marksistlik-leninliku maailmavaate. Seda saavutatakse kogu õppe- ja kasvatustööga koolis.

Kommunistlik kasvatus ja haridus aitavad oluliselt kindlustada kõige uue ja progressiivse võitu vana ja iganenu üle. Kasvatus ja haridus sotsialistlikus korras on eriti tähtsaks tegureiks, mis kiirendavad kommunistliku ühiskonna ülesehitajate loovate jõudude kasvu ja arengut. Kommunistliku kasvatuses tähtsus kasvab üha sotsialistliku ühiskonna ülesehitamise lõpuleviimisel ja järk-järgulisel siirdumisel kommunismile.

Juba Marx kirjutas: „Rohkem haritud osa töölisklassist mõistab täielikult, et tema klassi tulevik, järelikult kogu inimsoo tulevik oleb kasvava noorpõlve kasvatamisest.“

Kasvatades noorsugu kommunistlikus vaimus, on nõukogude kool ja kasvatusasutused kultuurirevolutsiooni teostamise vahendiks, on kommunistliku ühiskonna ülesehitamise tööriistaks. Kommunistlik partei määrab nõukogude kooli õppe- ja kasvatustöö ideelise sisu, meetodid ning organisatsioonilised vormid.

Seoses kodanliku klikivalitsuse kukutamisega 1940. a. 21. juunil ja Eesti NSV astumisega NSV Liidu rahvaste sõbralikku perre, likvideeriti kodanluse privileeeritud haridussüsteem. Alates 1940./41. õppeaastast kehtestati 7-aastane koolikohustus ning rohkearvuliste stipendiumide andmine kutse- ning kõrgemates koolides.

Pandi maksma uued õppeprogrammid ja asuti nõukogulike õpikute koostamisele. Koolide õppeprogrammidest heideti välja usuõpetus; uute õppeainetena võeti programmi vene keel ja konstitutsioon. Pedagoogilisele kaadrile — õpetajaile, direktoreile, inspektoreile ja haridusosakonna juhatajaile — korraldati kursusi, nõupidamisi ja

seminare. Koolivõrk kujundati ümber vastavalt nõukogude haridussüsteemile. 1941. a. riigieelarves oli ette nähtud 14 maakooli ja 10 linnakooli ehitamine. 1941./42. õppeaastaks töötati välja uus tehnikumide ja kutsekoolide võrk.

Tunduvalt tõusu näitas õpilaste arv. Ka kõrgem haridus tehti töötavale rahvale kättesaadavaks. Tartu Riiklikus Ülikoolis tõusis üliõpilaste arv 2615-lt 3478-le, Tallinna Polütehnilises Instituudis 481-lt 782-le.

Suurt pööret täheldame lasteaedade ja lastekodude liinis. Need asutused muudeti ümber nõukogulikeks kasvatusasutusteks. Juba 1941. a. 1. jaanuariks oli organiseeritud 25 hästisisustatud ja korraldatud lastekodu 1660 kasvandikuga. Suurendati kasvatajate arvu ning lühendati nende tööaega 5-le tunnile päevas, mis võimaldab otstarbeka ja järjekindla kasvatustöö teostamise.

Nõukogude Eesti sotsialistliku ülesehitus- ja organiseerimistöö katkestas saksa fašistide mõrtsukalik kallaletung suurele sotsialismiale. Algas raske, üle 3 aasta kestnud okupatsiooniaeg.

Okupantide tegevuse tagajärjel hävis vabariigis täielikult 119 koolimaja koos sisustuse ja õppevahenditega, neist 6 tehnikumihoonet. Tunduvalt sai purustada 73 ja osaliselt purustasid okupandid 315 koolimaja (25 lastekodust oli 1944. a. järel ainult 5, umbes 370 lapsesega). Koolide raamatukogudes hävitati 300—400 tuhat köidet, esmaajoones nõukogulikku ja progressiivset kirjandust. Õppevahendeist hävis üle 75%. Kui 1941. a. jaanuaris töötas Eesti NSV alg- ja keskkoolides 4600 õpetajat, kellest oli pedagoogilise ettevalmistuseta vaid 73 õpetajat, siis oli 1944./45. õppeaastal 5308 õppejõust pedagoogilise ettevalmistuseta 2904, seega üle poole õpetajaskonnast. Kõik see oli fašistliku okupatsiooni tulemus.

Pärast okupantide väljakihutamist 1944. a. sügisel algas hariduselu intensiivne taastamine. Üks kuu pärast mandri vabastamist alustasid kõik koolid tööd. 1944./45. õppeaastal töötas vabariigis 1026 üldhariduslikku kooli, neist 205 algkooli, 781 mittetäielikku keskkooli ja 40 keskkooli. Õpilaste arv oli okupatsiooni tõttu kohutavalt langenud. Seetõttu õppis 1944./45. õppeaasta algul Eesti NSV üldhariduslikes koolides kõigest 108 600 õpilast.

Koolivõrk.

Eesti NSV üldhariduslikud koolid on pärast fašistlikku okupatsiooni hoogsalt kasvanud, mis väljendub nii koolide, õpilaste ja klassikomplektide arvu tõusus kui ka õpilaste arvu suurenemises ühe komplekti kohta.

Nii näiteks oli 1944./45. kooliaastal Eesti NSV-s 1026 üldhariduslikku kooli, milles õppis 108 600 õpilast. Lõpetajaid oli samal kooli-

aastal 19 413, nendest algkoolilõpetajaid 11 725, seitsmeklassilise kooli lõpetajaid 6616 ja keskkoolilõpetajaid 1071.

1948./49. kooliaastal oli üldhariduslikke koole 1164, milles õppis 149 700 õpilast. Kooli lõpetas 29 801 õpilast, nendest algkooli 18 754, seitsmeklassilise kooli 8939 ja keskkooli 2108 õpilast.

Seega suurenes üldhariduslike koolide arv nelja aasta jooksul 138 võrra ehk 12%, õpilaste arv 31 100 võrra ehk 38%, võrreldes 1944./45. kooliaastaga. Vastavalt sellele suurenes oluliselt ka lõpetajate arv niihästi algkoolides, seitsmeklassilistes koolides kui ka keskkoolides. Õpilaste arvu tõus on eeskätt tingitud seitsmeaastase koolikohustuse seaduse peaaegu täielikust täitmisest.

Alates 1945./46. õppeaastast on toimunud koolivõrgu kujundamine järgmistel printsiipidel: 1) et algkool asuks õpilaste elukohtadele võimalikult lähedal ja 2) et seitsmeklassilises koolis oleks võimalikult rohkem lahusklasse. Esimene nõue on täiel määral teostatud, teise nõude juures on tulnud teha mõningaid mööndusi, lähtudes koolivõrgu lähendamise vajadusest õpilastele. Seitsmeklassiliste koolide võrgu väljakujundamist on takistanud suuresti meie koolimajad, mis on tihti liiga väikesed ja ilma internaadiruumideta. Meie ees seisab ülesanne reorganiseerida tulevaseks õppeaastaks 7-klassilised kääbuskoolid.

Et võimaldada kõigil töötajail, kel mingil põhjusel on jäänud õpingud pooleli, neid jätkata, loodi pärast Eesti NSV vabastamist fašistlikest okupantidest rida uut tüüpi üldhariduslikke koole, mis kodanlikus Eestis täiesti puudusid: töölis- ja maanoorte koolid, täiskasvanute koolid ja mittestatsionaarsed osakonnad keskkoolide juures. Nende koolide arenemist iseloomustavad järgmised näitajad:

1945./46. õppeaastal oli üks töölisnoorte kool 35 õpilasega, 3 maanoorte kooli 50 õpilasega ja 3 täiskasvanute kooli 700 õppijaga.

1949./50. õppeaastal töötas aga 29 töölisnoorte kooli 4764 õpilasega, 33 maanoorte kooli 493 õpilasega, 5 täiskasvanute kooli 1177 õpilasega ja 9 keskkoolide mittestatsionaarset osakonda 1117 õpilasega.

Nõukogude võimu aastail on tunduval määral laiendatud kasvatusasutuste õppe-materiaalset baasi. Laialdaselt teostatakse uute koolimajade taastamist ja ehitamist.

Aastail 1945—1949 on taastatud ja ehitatud linnades 28 koolihoonet 12 010 õpilaskohaga, maal 27 hoonet 3969 õpilaskohaga. Kapitaalremondiga on juurde saadud 3700 õpilaskohta. Põlevkivirajoonis on ehitatud 6 uut keskkoolihoonet 2400 õpilaskohaga. Seega on aastail 1945—1949 taastatud ja ehitatud kokku 61 koolimaja 22 079 õpilaskohaga.

Koolikohustuse täitmine.

Eesti NSV-s kehtib 7-klassiline üldine koolikohustus, mis on leidnud rahva laiades hulkades suurt poolehoidu.

Koolikohustuse täitmine on tõusnud aasta-aastalt. 1945./46. õppeaasta algul oli koolikohustuse mittetäitjate arv 7022, mis õppeaasta vältel langes ca 5000 õpilasele, moodustades 3,5% koolikohustuslike laste üldarvust. 1947. a. 1. jaanuaril oli see protsent umbes 1,5, 1948./49. õppeaastal juba 0,6 ja tänavu 0,4.

Kui Eesti NSV töötav rahvas on Nõukogude valitsuse ja bolševike partei juhtimisel teostanud tänavu peaaegu sajaprotsendiliselt seitsmeaastase üldise koolikohustuse, siis avaldub selles kultuurirevolutsioon Nõukogude Eestis, mille tulemusena saab vähemalt seitsmeklassilise hariduse kogu kasvav nõukogude noorsugu. Selles väljendub Nõukogude Eesti töötava rahva materiaalse ja kultuurilise taseme pidev tõus.

Koolide õppe- ja kasvatustöö.

Seltsimees Stalini teostes ja kõnedes ning bolševike partei otsustes on antud põhimõttelised direktiivid, mis kindlustavad nõukogude kasvatus- ja hariduse edasise täiustamise. Seltsimees Stalini juhendid kultuurirevolutsioonist ja sotsialistlikust kultuurist, teooria tähtsusest, üldhariduse ülesannetest, tehnika vallutamisest, kommunistliku moraali kasvatamisest, nõukogude patriotismist ja kommunistlikust töösse-suhtumisest on rikastanud nõukogude pedagoogikat ning on teoreetiliseks aluseks õppe- ja kasvatustöö praktikale.

Ülisuure väärtusega nõukogude pedagoogika arengule on M. I. Kalinini ja N. K. Krupskaja artiklid ja kõned kommunistlikust kasvatus- ja haridusest. Samuti on suur tähtsus V. M. Molotovi, S. M. Kirovi ja A. A. Ždanovi esinemistel kommunistlikust kasvatus- ja haridusest.

UK(b)P Keskkomitee otsus 5. septembrist 1931. a. „Alg- ja keskkoolist“ nõuab, et õpetamist tuleb teostada koolis kindlate ja põhjalikult väljatöötatud programmide, õppeplaanide ning kindla tunniplaani järgi. UK(b)P Keskkomitee tegi ülesandeks kogu koolitöö edasiseks aluseks võtta Lenini poolt 1920. a. antud juhendid märkustes N. K. Krupskaja teeside kohta „Polütehnilisest haridusest“ ning Lenini juhendid, mis ta andis oma kuulsas kõnes Kommunistliku Noorsooühingu III kongressil.

Mõistes hukka kõik antileninlikud tendentsid pedagoogilises teoorias ja praktikas, tegi bolševike partei ülesandeks kasutada koolis niisuguseid õpetamis- ja kasvatamismeetodeid, mis soodustavad kommunistliku ühiskonna aktiivsete ülesehitajate kasvatamist. Partei nõuab, et tugevdataks võitlust kõigi ja igasuguste katsete vastu istutada õpilastesse mitteproletaarse ideoloogia elemente.

Järgnevatel aastatel võttis partei vastu rea uusi tähtsaid otsuseid, mis on suunatud õppe- ja kasvatustöö parandamisele nõukogude koolis. Neist tuleb eriti märkida UK(b)P Keskkomitee otsust 25. augustist 1932. a. „Õppeprogrammide ja režiimist alg- ja keskkoolis“. Selles tähtsas otsuses on öeldud, et õppetöö organiseerimise põhivormiks peab olema alg- ja keskkoolis õppetund, millest võtab osa kindel õpilaste koosseis ja mis antakse kindla tunniplaani alusel. Selles otsuses on antud rida juhendeid koolitöö metoodika, õpetaja juhtiva osa tugevdamise, kasvatustöö organiseerimise ja teadliku distsipliini eest võitlemise kohta koolis.

Suur ideelis-teoreetiline tähtsus on seltsimees J. V. Stalini ja seltsimeeste A. A. Ždanovi ning S. M. Kirovi märkustel NSV Liidu ajaloo ja uue ajaloo õpiku konsekti kohta marksistliku ajalooõpetamise alal koolis.

Nõukogude Eesti koolidel ja kasvatusasutustel tuleb silmas pidada UK(b)P Keskkomitee otsust 4. juulist 1936. a. „Pedoloogilistest muutustest hariduse rahvakomissariaatide süsteemis“. Selle otsusega viidi lõpule võltsteaduse pedoloogia purustamine, mis tiriti nõukogude kooli peasjalikult ameerika kodanlikust pedagoogikast selle pedagoogika ees kummardajate poolt ning mis tõi suurt kahju nõukogude koolile oma reaktioonilise sisuga. Partei Keskkomitee nõudis, et pedagoogikale ja pedagoogidele antaks nende õigused täielikult tagasi.

Tohutu tähtsus õppe- ja kasvatusasutuste elus on UK(b)P Keskkomitee otsustel ideoloogilise töö küsimustes, mis võeti vastu pärast Isamaasõda. Nendes otsustes nõuab partei kõigilt ideoloogilisel rindel töötajailt, ja nende hulgas ka nõukogude pedagoogidelt, bolševistlikku parteilisust ja valvsuse teritamist oma töös. Partei püstitas kooli ette ülesande kasvatada meie noorsugu kulturseiaks, ideelisteks nõukogude patriootideks, kes on kõrge moraaliga, julged, elurõmsad ning oskavad ületada igasugused takistused ja raskused. Selles otsuses nõuab partei, et kooli ülitähtsaks ülesandeks on nõukogude patriotismi, nõukoguliku uhkustunde ja nõukogude inimeste väarikuse kasvatamine. Ühtlasi tuleb võidelda igasuguse lõmitamisega imperialistliku kodanluse reaktioonilise ja mandunud kultuuri ees. Kooli ülesandeks on kasvatada õpilasis teadlikku uhkustunnet nõukogude ühiskonna suurte saavutuste ja võitute üle, kasvatada piiratud truudust oma sotsialistlikule kodumaale ja kommunistlikule parteile, valmisolekut ka kõige raskemates tingimustes kaitsta Nõukogude riigi huviseid ja au. Nende ülesannete teostamiseks tuleb koolidel ja pedagoogidel tugevdada õppe- ja kasvatustöö ideelis-poliitilist suunavust niihästi klassi- kui ka koolivälises töös.

Õpetamise põhimõtteks nõukogude koolis on praktika ja teooria ühtsus. Õpilaste teadmistel peab olema tihe seos tegeliku eluga.

Seda teostatakse katsete, laboratoorsete tööde, ekskursioonide ja vabrikute, sovhooside, masina-traktorijaamade ning parimate kolhooside külastamise kaudu. Rööbiti sellega peab õpetus olema kasvatav. Nõukogude kooli õppe- ja kasvatustöö tulemusena peab õpilastel kujunema dialektilis-materialistlik, kommunistlik maailmavaade.

Nõukogude Eesti koolides on kõikides ainetes nõukogude õppeprogrammid ja õpikud. Keskkoolide programmides on järjekindlalt läbi viidud kahe kontsentri printsiip. Esimene kontsenter hõlmab 1. kuni 7. klassi ja teine — 8. kuni 11. klassi. Kahe kontsentri printsiip on teatavasti tingitud kohustuslikust seitsmeklassilise kooli kehtestamisest, mis nõuab järelikult ka lõpetatud, ümmardatud ja praktilises elus kasutatavaid teadmisi. Programmidest kulgeb läbi punase niidina eluläheduse, range teaduslikkuse ja materialistlik-dialektilise ainekäsitlemise nõue.

Nõukogude võimu aastatel on kasvanud tohutult õpikute ja õppevahendite hulk. Õpikute ja käsiraamatute sisu on muutunud printsiipselselt teiseks: need on nõukogulikud õpikud, mis pakuvad tõeliselt teaduslikke teadmisi. Nõukogudemaal on õpikute kirjastamine tähtis riiklik ülesanne. Õpikute koostamiseks ja tõlkimiseks kasutatakse parimaid nõukogude pedagooge ja õpetlasi. Üksikuis õpikuis esinevaid puudusi tuleb kõrvaldada nende põhjaliku retsenseerimise ja kritiseerimise teel.

Õpetajate ja õpilaste varustamiseks õpikutega ja käsiraamatutega on Haridusministeeriumi poolt kinnitatud käskkirjade järgi trükitud:

1945. a.	108	nimetust	üldтираажiga	1 122 600	eksemplari
1946. a.	99	"	"	1 303 000	"
1947. a.	51	"	"	847 000	"
1948. a.	77	"	"	954 000	"
1949. a.	88	"	"	ca 950 000	"

Silmas pidades seda suurt tähtsust, mis on vene keelel maailma eesrindlikema kultuuri, teaduse ja kunsti tundmaõppimisel, algas, alates 1947./48. õppeaastast, vene keele õppimine teisest klassist.

Õpilasorganisatsioonid töötavad Eesti NSV üldhariduslikes koolides Haridusministeeriumi poolt kinnitatud „Õpilasorganisatsiooni põhimääruse“ alusel. Kõigis koolides töötab arvukalt isetegevusringe.

Vabariiklik Pioneeride Palee ja maakondade ning linnade pioneeride majad on tähtsaid koolivälise kasvatustöö asutusi. Sajad ja tuhanded pioneerid ja õpilased külastavad pärast õppetöö lõppu koolis Vabariikliku Pioneeride Palee ja pioneeride majade kabinette, muusika-, kunsti- ja teisi ringe, laboratooriume, raamatukogusid ja mängu- ning lugemistubasid. Pioneeride ja õpilaste huvi on pioneeride majade töö vastu suur, sest siin arvestatakse iga lapse isiklikke kalduvusi ja rakendatakse ulatuslikult laste omaalgatust. Pioneere ja lapsi huvitavad teadused, tehnikaharud ja mitšuurinlikud katsed, neid

huvitab kirjandus, kunsti alad, sport jne. Kõigil neil aladel arenevad ja kujunevad noored talendid.

Kommunistliku kasvatuses teostamisel on pedagoogide ja koolide esimesteks abilisteks komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonid, kes aitavad tõhusalt kasvatada õpilastes teadlikku suhtumist õppetöösse ja ühiskondlikesse ülesannetesse. Seoses kommunistliku kasvatuses teostamisega koolis on nõukogude võimu aastate jooksul hoopis uuteks muutunud õpilaste ideaalid ja elueesmärgid, mis väljenduvad selgesti õpilaste kirjandites, joonistustes ja esinemistes.

Kommunistliku kasvatuses edust vabariigi koolides ja õpilaste teadlikkusest ning poliitilisest küpsusest annab tunnistust kommunistlike noorte ja pioneeride arvu kasv. Kui 1946. aastal oli pioneeride arv koolides ümmarguselt 27 000, siis tõusis nende arv tänava üle 56 000, mis tähendab seda, et ligemale 70% pioneriealistest õpilastest kuulub pioneeriorganisatsioonidesse; kommunistlike noorte arv on tõusnud vastavalt 2200-lt 7500-le.

Kooli- ja klassiväline töö on aasta-aastalt muutunud elavamaks ja kavakindlamaks, moodustades lahutamatu osa kommunistlikust kasvatuses koolis. Hoogustavat mõju on sellele avaldanud koolinoorte omaloomingu maakondlikud ja ülevabariigilised olümpiaadid. Ülevabariigilistest olümpiaadidest on võtnud õpilasi osa järgmiselt: 1946. a. — 2200 õpilast, 1947. a. — 2400 õpilast, 1948. a. — 3900 õpilast ja 1949. a. — 4200 õpilast. Seega näeme siin järjekindlat tõusu.

Kui arvestada valdade ja maakondade ning linnade olümpiaade, siis võttis neist kogu vabariigi ulatuses 1949. a. aktiivselt osa üle 80 000 õpilase, kes esinesid ühel või teisel viisil.

Eriti silmapaistvad on Eesti NSV koolinoorte kehakultuuri ja spordisaavutused. Kehakultuur on aasta-aastalt võtnud laiemat ulatust ja muutunud meie noorsoo kommunistliku kasvatuses lahutamatuks osaks. Selleks mõningaid illustreerivaid andmeid. Nii oli näiteks VTK-märklasi 1946. a. 2200, 1947. a. 4200, 1948. a. 12 500, 1949. a. 13 500. VTK-märklaste arv on seega nelja aasta jooksul kasvanud ligi 7-kordseks.

Õpilaste arv noorte spordikoolides on samuti hoogsalt kasvanud, tõustes tänava 2600-le 430 vastu 1946. a.

Kui 1944. aastal oli kehakultuurikollektiive 400 18 800 liikmega, siis 1950. aastaks on nende arv tõusnud juba 791-le 42 100 liikmega.

1948. aastal omandasid Eesti NSV koolinoored üleliidulistel võistlustel kergejõustikus ja iluuisutamises II koha, suusatamises III koha. 1948. a. saavutasid Nõukogude Eesti koolinoored 8 üleliidulist tšempioni-tiitlit kergejõustikus, 2 suusatamises, 1 males ja 1 ujumises. Eesti NSV koolinoorte arvel on 3 üleliidulist rekordit.

1949. a. püstitati kergejõustiku alal 5 ja laskmises 8 uut vabariiklikku rekordit.

Need tublid saavutused kõnelevad selget keelt koolinoorte spordi- ja kehakultuuri taseme tõusust.

Omaette vaatamisväärsuse moodustasid viimasel koolinoorsoo olümpiaadil noorte naturalistide töö ja koolide elavnurgad. See on ala, mis esines 1949. a. olümpiaadi näitusel ulatuslikumalt esimest korda ja kõneleb suurest murrangust bioloogia käsitlemisel mitšuurinliku õpetuse suunas. Huvitavaim neist oli Märjamaa Keskkooli väljapanek omavalmistatud akvaariumide ja terraariumidega.

Võrreldes eelmiste aastatega olid ettekanded viimasel olümpiaadil tunduvalt paranenud. Palade valik ja esitamisviis näitasid, et pedagoogid olid õigesti aru saanud koolinoorte kunstilisest isetegevusest õpilaste kommunistliku kasvatusetõhuse vahendina. Ettekanded kajastasid Suurt Isamaasõda, taastamist, sotsialistlikku ülesehitustööd, põllumajanduse kollektiviseerimist, bolševike partei ja Nõukogude valitsuse hoolitsust noorte eest.

Eesti NSV 10. aastapäeva tähistamiseks korraldatakse 15.—19. juulini 1950. a. Tallinnas Eesti NSV koolinoorsoo vabariiklik spartakiaad. Spartakiaadist võtab osa 1200 koolinoort.

1949./50. õppeaastal on toimunud kõigis vabariigi õppeasutustes laiaulatuslik ja tubli ettevalmistustöö õpilaste ja lastekooride esinamiseks Eesti NSV 1950. a. üldlaulupeol. Lastekoorides esineb üle 8000 õpilase ja peale selle sega-, nais- ja meeskoorides, orkestrites ning rahvatantsurühmades üle 5000 õpilase ja üliõpilase.

Seoses üldise 7-aastase koolikohustuse täitmise ja keskkooli üldhariduse laiendamise Nõukogude Eestis, tuleb jätkata visa võitlust õppe- ja kasvatusetöö kvaliteedi parandamise eest. Kool peab parandama õpilaste üldhariduslikku ettevalmistamist, peab kindlustama teaduste aluste sügavat ja kindlat omandamist, peab andma kõrgematesse koolidesse, tehnikumidesse, pedagoogilistesse ja teistesse õppeasutustesse astumiseks täiesti ettevalmistatud lõpetajaid.

Eesti NSV koolides suureneb üha selliste õpetajate arv, kellel ei ole oma aines või klassis teiseks aastaks klassikursust kordama jäänud ega ka järeleksamiga õpilasi, see tähendab, et nende õpilaste õppeedukus on kõrge nõudlikkuse juures saajaprotsendiline. Sellist edu on saavutanud 1949./50. õppeaastal mitte ainult parimad, vaid ka paljud tavalised koolid. Näitena võib tuua Kiviõli 2. Keskkooli 1. klassi õpetaja Razinkova, kelle kõik õpilased viidi üle 2. klassi; Kiviõli 1. Keskkooli geograafia ja loodusloo õpetajal F. Kajandol ei ole ühtegi ebaedukat õpilast; Paide Mittetäieliku Keskkooli matemaatika õpetajal A. Taimsool ning 5. ja 6. klassi vene keele õpetajal A. Kuzminal on saajaprotsendiline õppeedukus. Jõhvi vene õppekeelega keskkooli 8., 9., 10. ja 11. klassidel on saajaprotsendiline õppeedukus; samuti lõpetasid kõik Paide ja Türi Keskkooli abiturientid saajaprotsendiselt keskkooli kursuse.

1949./50. õppeaastal osutusid parimateks koolideks Nõukogude Eestis: Pärnumaa Sindi 1. Mittetäielik Keskkool (direktor sm. J. Juusu), Kuressaare Mittetäielik Keskkool (direktor sm. S. Savinov), Tartu 4. Mittetäielik Keskkool (direktor sm. J. Kotsar), Narva 1. Algkool (juhataja sm. M. Nezatajeva), Valgamaa Tõrva Keskkool (direktor sm. A. Tomberg), Pärnu 3. Keskkool (direktor sm. J. Golubeva), Läänemaa Pürksi Mittetäielik Keskkool (direktor sm. V. Pöhl), Võrumaa Põlva Mittetäielik Keskkool (direktor sm. E. Loodus), Tartumaa Ulila Keskkool (direktor sm. A. Sirol) ja Ahja Keskkool (direktor sm. O. Vösu).

Lasteaiad ja lastekodud.

Alates 1944. a. on pidevalt suurenenud lasteaedade võrk, samuti laste arv. Pärast fašistlike okupantide väljakihutamist ei olnud Eesti NSV-s ühtegi lasteaeda. 1944. a. lõpul aga töötas juba 52 lasteaeda 2000 lapsega. Seejärel on olnud sel alal pidev tõus ja 1950. a. töötab 111 lasteaeda 4580 lapsega.

Mis puutub lastekodudesse, siis rüüstati need okupantide poolt sõna tõsisel mõttes päris paljaks. Nõukogude korra taastamisel tuli alata siin tööd algusest peale. Tänu partei ja valitsuse erilisele tähelepanule on orbude eest hoolitsemine Eesti NSV-s täiesti rahuldav. Erilist rõhku on pandud Isamaasõjas langenute orbude eest hoolitsemisele, kelle jaoks on asutatud 3 eri-lastekodu.

Viimastel aastatel on avatud kaks metsakooli — Kose-Lükati ja Marssal Govorovi nimeline Metsakool, kus nõrga tervisega lapsed saavad heades tingimustes ja värskes õhus profülaktilist ravi ja jätkavad ühtlasi ka õppetööd.

Seltsimees Stalin hoolitseb isalikult lastekodude ja lasteaedade eest. See väljendub selles, et seltsimees Stalini initsiatiivil on partei ja valitsuse poolt kehtestatud rida tähtsaid otsuseid, mis võimaldavad tõsta lastekodude töö enneolematule tasemele.

Nõukogude Eesti pedagoogid.

Seoses koolivõrgu ja õpilaste arvu suure kasvuga on toimunud ka õpetajate kaadri tunduv arvuline suurenemine.

1945./46. õppeaastal töötas Eesti NSV üldhariduslikes koolides 5308 õpetajat, neist oli kõrgema haridusega 489 õpetajat ehk 9,2%, keskpedagoogilise haridusega 1915 õpetajat ehk 36,1%, üldkeskharidusega 2170 õpetajat ehk 40,9% ja keskhariduseta 734 õpetajat ehk 13,8%.

1949./50. õppeaastal töötas vabariigi koolides 7205 õpetajat, kellest oli kõrgema haridusega 626 õpetajat ehk 8,6%, keskpedagoogilise

haridusega 2410 õpetajat ehk 33,4%, üldkeskharidusega 3823 õpetajat ehk 53,2% ja keskhariduseta 346 õpetajat ehk 4,8%.

Seega näeme, et 5 aasta jooksul kasvas õpetajate arv 1897 inimese võrra ehk 36%, kusjuures keskhariduseta õpetajate arv vähenes 388 inimese võrra ehk 53%.

Käesoleval õppeaastal omab enamuse õpetajaist (3694 — 51,3%) tööstaaži alla 5 aasta, 1060 õpetajal (14,7%) on tööstaaž 5—10 aastat, 1611 õpetajal (22,3%) 10—25 aastat ja 840 õpetajal (11,7%) on tööstaaž üle 25 aasta.

Kommunistlik partei, Lenin ja Stalin on alati omistanud suurt tähtsust õpetajale kui kesksele kujule õpilaste kommunistliku kasvatuseteostamisel.

Nõukogude õpetajal on töötava rahva hulgas suur autoriteet ja sümpaatiat. Peale õppe- ja kasvatustöö koolis võtab iga pedagoog osa kultuurharidustööst ja partei ning valitsuse ürituste elluviimisest.

Vabariigi pedagoogid võtavad aktiivselt osa kohalike metoodiliste ringide ja Eesti NSV Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi tööst, maakondlikest ja ülevabariigilistest nõupidamistest.

Õpetajaid ettevalmistavalt asutusilt on Haridusministeerium saanud aastail 1945—1949 lõpetajaid järgmiselt: õpetajate seminaridest 446 isikut, õpetajate instituutidest 303 isikut, Tartu Riiklikust Ülikoolist 79 isikut, pedagoogilistest klassidest 100 isikut, teistest liiduvabariikidest 1179 isikut, keskkoolide lõpetajaina 2000 isikut, kokku seega 4109 isikut, neist pedagoogiliste õppeasutuste lõpetajaid 930.

Kuigi on märgata pedagoogilise kaadri kvalifikatsiooni tunduvalt paranemist, näitavad eelpooltoodud arvulised andmed, et meil on kõrgema haridusega õpetajaid liiga vähe ning pedagoogilise hariduseta õpetajaid võrdlemisi suur protsent (ca 55%). See asjaolu on seletav sellega, et kõrgema haridusega õpetajate arv on viimaste aastate jooksul kasvanud vähe, kuna kõrgemad koolid (Tartu Riiklik Ülikool) ei ole suutnud meile anda lõpetajaid vajalikul määral. Kutseta õpetajate suur protsent on aga tingitud sellest, et alates 1944. a. oleme katnud õpetajate puudujäägi keskkooli lõpetanud noortega, kes on võtnud osa suviti korraldatud pedagoogilistest kursustest.

Raske on olukord kõrgema haridusega õpetajate osas. On ette näha, et Tartu Riiklik Ülikool ja Tallinna Polütehniline Instituut lähemal aastail ei suuda anda meile veel nimetamisväärset lõpetajaid, kursuste teel aga kõrgema hariduse andmine ei ole mõeldav. Olukorda saab siin parandada kõigi 1.—7. klassis töötavate õpetajate astumisega kõrgemate koolide mittestatsionaarsetesse osakondadesse ja pedagoogilise instituudi avamisega.

Mittestatsionaarselt ja eksternaadi korras täiendavad oma kvalifikatsiooni õpetajate instituutides 2194 õpetajat, õpetajate seminarides

708 õpetajat, Tartu Riiklikus Ülikoolis ja Tallinna Polütehnilises Instiituis 98 õpetajat, seega kokku 3000 õpetajat.

Kutseta õpetajaile pedagoogilise ettevalmistuse andmiseks ja pedagoogilise ettevalmistusega õpetajate erialase kvalifikatsiooni tõstmiseks on Haridusministeerium, alates 1945. aastast, igal suvel korraldanud täienduskursusi, millest on võtnud osa kokku üle 10 000 õppejõu. Seega on sel ajavahemikul iga õppejõud vähemasti ühest kursusest osa võtnud.

Käesoleva aasta suvel korraldatakse kursused algkoolide, seitsmeklassiliste koolide ja keskkoolide õpetajaile, kestvusega 144 tundi (24 tööpäeva). Nimetatud kursustest võtab osa 1000 algkooliõpetajat, 700 seitsmeklassilise kooli õpetajat ja 625 keskkooliõpetajat. Peale selle on nädalased kursused kõigile õpetajate instituutide lõpetajaile. Seega võtab suvekursustest kokku osa 2600 pedagoogi.

Alates 1948. a. on korraldatud eriti keskkoolide ja esijoones ideoloogiliste ainete (ajalugu, kirjandus) õpetajaile süstemaatilisi seminare ja nõupidamisi. Seitsmeklassiliste koolide aineõpetajaile on korraldatud süstemaatiliselt maakondlikke kokkutulekuid (näit. 1949. a. algusest käesoleva ajani 67 korral 14 800 osavõtjaga). Lisaks sellele on Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi poolt korraldatud loenguid 270 korral, arutlusi ja nõupidamisi 200 korral ja mitmesuguseid seminare ja praktikume 75 korral jne.

Pedagoogiliste ja eriti ideelis-poliitiliste küsimuste arutlemiseks on pedagoogidele korraldatud maakondlikke kokkutulekuid igal aastal vähemalt 3 korda ja vabariiklikke nõupidamisi 2 korda aastas.

Seoses UK(b)P KK ja EK(b)P KK otsustega koolide ja ideoloogilise töö parandamise kohta on erilist tähelepanu pööratud õpetajaskonna poliitilisele enesearendamisele. 1946. a. sügisel toimusid kõigis maakondades õpetajate nõupidamised, kus arutati puudusi ja vigu senises pedagoogilises töös ja võeti vastu konkreetsed otsused ideoloogilise töö parandamiseks. Nende otsuste realiseerimiseks kohustusid kõik õpetajad ja pedagoogilisel alal töötajad asuma süstemaatilisele ideelis-poliitilisele enesetäiendamisele.

Tartu ja Tallinna õpetajaskonnale organiseeriti partei õhtuülikoolide juures erifakulteedid, kus on õppinud ja õpib enamik Tartu ja Tallinna õpetajaid. Tallinnas ja Tartus on 386 õpetajat lõpetanud õhtuülikooli. Käesoleval ajal õpib seal veel 227 õpetajat. Õpetajad, kes ei õpi õppeasutustes või parteihariduse võrgus, tõstavad oma ideelis-poliitilist taset ja erialast kvalifikatsiooni individuaalsete õpingute teel. Oma ideelis-poliitilise taseme tõstmiseks sooritasid Eesti NSV pedagoogid aastail 1946—1948 katsed UK(b)P ajaloo lühikursuses, nõukogude pedagoogikas ja psühholoogias.

1948./49. õppeaastal töötasid õpetajad seltsimees Stalini biograafia ja ta põhiteoste tundmaõppimisel.

1949./50. õppeaastal jätkus pedagoogide ideelis-poliitiline enese-täiendamistöö parteilise hariduse võrgus või iseseisvalt. Õpiti seltsi-meel Stalini teost „Leninismi küsimusi“. Iseseisva poliitilise õppuse kergendamiseks on korraldatud kõikidel ülevabariigilistel ja maakondlikel õpetajate kokkutulekuil ja seminaridel (vähemalt 3 korda aastas) kvalifitseeritud lektorite loenguid vastavatel teemadel.

Tee avamiseks nõukogude eesrindliku teaduse, kirjanduse ja tehnika varasalvede juurde õpivad Nõukogude Eesti õpetajad vene keelt. Vene keele õppimine on tehtud kohustuslikuks kõigile õpetajaile, kes ei valda vene keelt vajalikul määral. On välja töötatud üksikasjaline programm ja eksamite kord, arvestades tööd kolmeks aastaks.

Õpetajate pedagoogiliste ja õppe-metoodiliste teadmiste täiendamist ja parimate töökogemuste populariseerimist teenivad metoodilised ringid, mis hõlmavad maal normaalselt ühe valla õppejõude. Tänavu töötab vabariigis üle 230 metoodilise ringi.

Metoodiliste ringide tööd juhivad maakondades maakondlikud pedagoogilised kabinetid. Vabariiklikus ulatuses suunab metoodilist enese-täiendamistööd Eesti NSV Vabariiklik Õpetajate Täiendusinstituut, kes alustas tööd 1945. a. lõpul.

Õpetajaskonna ideelis-poliitilise ja pedagoogilise taseme ning metoodiliste oskuste tõstmiseks ilmuvad 1. jaanuarist 1945 nädalaleht „Nõukogude Õpetaja“ ja kuukiri „Nõukogude Kool“. 1948. a. alustas ilmumist mitteperioodiline kogumik „Abiks õpetajaile“.

Üldiselt tuleb tunnistada, et rõhuv enamus õpetajaskonnast on oma poliitiliste ja erialaste teadmiste süvendamisel üles näidanud suurt püüdlikkust, mille tõttu on õppe- ja kasvatustöös märgatavaid edusamme, samuti peab märkima õpetajate aktiivset osavõttu mitmesuguste ühiskondlike ülesannete täitmisel. Nii oli õpetajate osavõtt NSV Liidu Ülemnõukogu valimiste ettevalmistamisest ja läbiviimisest väga rohkearvuline ja edukas ning teenis valimiste vabariikliku komisjoni poolt esiletõstmist ja tänu. Eriti märkimisväärne on õpetajate osavõtt Eesti NSV 10. aastapäeva tähistamise eeltöödest, samuti Nõukogude Eesti 1950. a. üldlaulupeo ettevalmistustöödest.

Õpetajate aktiivne osavõtt kõigist ühiskondlikest üritustest kui ka valitsuse ja partei korralduste täitmisest näitab, et õpetajate poliitiline teadlikkus on kasvanud. Selle tõenduseks olgu veel märgitud, et kommunistliku partei liikmete arv tõuseb pidevalt õpetajaskonnas. Kui 1945./46. õppeaastal oli õpetajate hulgas kommunistliku partei liikmeid, kandidaate ja kommunistlikke noori 232, siis oli neid 1947./48. õppeaastal juba 433. Käesoleval aastal on see arv tõusnud 1210-le.

Pedagoogilised õppeasutused ja tehnikumid.

Rööbiti üldhariduslike koolide taastamisega 1944. aastal rakendati tegevusse samuti pedagoogilised õppeasutused ja muud kesk-eriõppeasutused.

1945. a. teostati kesk-eriõppeasutuste reorganiseerimine, mille tulemusena jäi töötama Eesti NSV Haridusministeeriumi süsteemi 17 tehnikumi ja 4 õpetajate seminari. Suurema osa tehnikumidest moodustasid kergetööstuse tehnikumid. 1947. a. üritas Eesti NSV Haridusministeerium tehnikumide uut reorganiseerimist tööstuslike erialade suunas, mis teostati alates 1948./49. õppeaastast. Seetõttu langes 1948./49. õppeaastal ca 75% vastuvõetud õpilaste üldarvust tööstuslikele erialadele. Vastavalt sellele vähenes kergetööstuse ja majanduslike erialade osatähtsus.

Alates 1947./48. õppeaastast reorganiseeriti Tallinna ja Tartu Õpetajate Seminar 6-aastase õppeajaga õpetajate instituutideks, kes valmistavad ette õpetajaid seitsmeklassilistele koolidele. Pedagoogiliste koolide õppeaeg lühendati neljale aastale, kuna need valmistavad õpetajaid ette ainult esimesele neljale klassile. Tallinna Õpetajate Seminarist eraldati koolieelse kasvatus ja patronaazi erialad ning loodi Tallinna Eelkoolikasvatuse Kool. 1949./50. õppeaastal asutati Viljandis uus pedagoogiline kool. Õpilasi oli neis õppeasutustes käesoleva õppeaasta algul järgmiselt (arvud ümmardatult): pedagoogilistes koolides 1500, pedagoogilistes koolides eksterne 1300, tehnikumides 3800, õpetajate instituutides 1800 ja õpetajate instituutide kaugõppeosakondades 1000.

Järeldusi ja kokkuvõtteid.

Nõukogude Eesti töötav rahvas on bolševike partei ja Nõukogude valitsuse juhtimisel saavutanud Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi 10. aastapäevaks hariduse alal tähelepanuväärseid tulemusi.

Eelkõige tuleb märkida kommunistliku partei ja nõukogude võimu isalikkude hoolitsust hariduse finantseerimise eest. Nii kulutati haridusele ENSV Haridusministeeriumi liinis 1946. a. 112,9 miljoni rubla, 1947. a. — 154,7 milj. rubla, 1948. a. — 180,7 milj. rubla, 1949. a. — 199,2 milj. rubla ja käesoleva aasta plaanis on seks otstarbeks ette nähtud 208,0 milj. rubla.

Üldine seitsmeaastane koolikohustus on peaaegu 100%-selt teostatud. Üldhariduslike koolide õpilaste arv on tunduvalt tõusnud: ca 108 000-lt 156 000-le. On tõusnud õppe- ja kasvatustöö kvaliteet ja õppeedukus. On teostatud pedagoogiliste õppeasutuste edukas reorganiseerimine, mille tagajärjel töötab praegu Nõukogude Eestis kaks õpetajate instituuti, 3 pedagoogilist kooli, üks eelkoolikasvatuse kool

ja keskkoolide juures rida pedagoogilisi klasse. Samuti on edukalt teostatud tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste reorganiseerimine.

Õppiva noorsoo kommunistliku kasvatusel alal on saavutatud tunduvalt edu, mille üheks väljenduseks on pioneeri- ja komsomoliorganisatsioonide tõhus kasv koolides, siis terve rea koolide autasustamine Nõukogude Eesti preemiatega ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu rändpunalipuga ning keskkoolide lõpetajaile küllalt suure arvu kuld- ja hõbemedalite määramine (1947./48. õ.-a. 122 medalit, 1948./49. õ.-a. 116 medalit).

Nimetatud ja paljude teiste tulemuste saavutamine haridusalal Eesti NSV 10. aastapäevaks ei rahulda meid kaugeltki, vaid need edusammud kohustavad kõiki haridusalal töötajaid, kõiki pedagooge veelgi pingsamalt töötama bolševike partei juhtimisel. Bolševistliku kriitika ja eneskriitika abil tuleb kõrvaldada esinevad vead ja puudused ning kodanliku natsionalismi igandid, et saavutada Nõukogude Eesti hariduspõllul senisest veelgi paremaid tulemusi meie vabariigi ja töötava rahva hüvanguks.

Selleks on vaja:

1. Täita üldine 7-aastane koolikohustus täiesti saajaprotsendiliselt. Teha intensiivselt selgitustööd meie vabariigi töötava rahva hulgas, et 7-klassilise kooli lõpetajad astuksid edasi õppima keskkoolidesse või teistesse kesk-eriõppeasutustesse ja õpetajate instituutidesse. Teha vajalikke ettevalmistusi selleks, et üle minna linnades ja töölisasulais kohustuslikule keskharidusele.

2. Tõsta otsustavalt õppeedukust, kõrvaldades formalismi, parandades õppe- ja kasvatustööd ning teostades operatiivset kontrolli kõigis õppe- ja lasteasutustes, kasvatades noorsugu kõrge ideelisuse ja nõukogude patriotismi vaimus väerikaiks kommunisti-ehitajaiks.

3. Võtta tarvitusele abinõud ja luua koolides vastavad tingimused klasside täituvuse otsustavaks tõstmiseks, et maakoolides õpiks ühes klassikomplektis 30 õpilast ja linnakoolides 35 õpilast.

4. Haridusosakondade juhatajail viia läbi 1950./51. õppeaastaks ühe-, kahe-, kolme- ja neljakomplektiliste 7-klassiliste koolide reorganiseerimine algkoolideks või vähemalt viiekomplektilisteks mittetäielikeks keskkoolideks. Seoses ettevalmistusega uueks õppeaastaks luua nende mittetäielike keskkoolide juurde vastavad internaadid.

5. Lõpetanud käesoleval õppeaastal õppuse oma ideelis-poliitilise taseme tõstmisel, on soovitatav, et kõik pedagoogid jätkaksid poliitilist õppust parteihariduse võrgus.

6. Kõikidel pedagoogidel, kes ei valda vene keelt, tuleb asuda viivitamatult selle õppimisele. Selleks tuleb igas koolis asutada vene keele õpiring.

7. Haridusministeerium nõuab haridusosakondade juhatajailt ning kõikide otsealluvate õppe- ja kasvatusasutuste direktoreilt ja raamatupidajailt täpset ning õigeaegset haridusala ja kapitaalheituse plaani ja eelarve täitmist ning finantsdistsipliini ranget silmaspidamist.

EK(b)P Keskkomitee läkitus Eesti NSV 10. aastapäeva puhul püstitab Nõukogude Eesti pedagoogide ette järgmised põhiülesanded:

„Kooliõpetajad ja kõrgemate õppeasutuste õppejõud peavad veelgi pingelisemalt võitlema seitsmeaastase koolikohustuse elluviimise ja õppetöö kvaliteedi parandamise eest, eesti noorte kasvatamise eest kommunismi ja rahvaste stalinliku sõpruse vaimus, piiritu ustavuse vaimus meie sotsialistlikule kodumaale ja Lenini-Stalini parteile.“

Õpetaja lähim abiline.

R. VIIES,

ELKNU Keskkomitee sekretär.

Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik pühitseb 10. aastapäeva. See on üldrahvalik pidupäev meie rahvale. 10 aastat tagasi kukutati Eestis töörahvast rõhunud kodanlik võim ja kehtestati taas nõukogude võim. Nõukogude Eesti astus vennalike Nõukogude rahvaste sõbralikkusse. Eesti rahvas vabanes kapitalismi ikkest. Noorsoole avanesid kõik teed vabaks arenguks. Juba 1940—1941, esimesel nõukogude aastal, tegi Nõukogude Eesti tööstus, põllumajandus ja kultuur suuri edusamme. Kuid hoogsalt alanud sotsialistliku ülesehitustöö katkestas alatute fašistlike kiskjate kallaletung meie kodumaale. Tänu Nõukogude armee sangarlikkusele, bolševike partei ja seltsimees Stalini juhtimisele, kihutati fašistlikud okupandid kogu Nõukogudemaalt, sealhulgas ka Nõukogude Eestist minema.

Algas taas pingeline töö. Sõjajärgseil aastail on bolševike partei ja Nõukogude valitsuse juhtimisel vennasrahvaste abiga mitte üksnes täielikult taastatud Nõukogude Eesti rahvamajandus, vaid tunduvalt ületatud sõjaeelne tase. Märkimisväärseid tulemusi on saavutatud hariduselu arendamisel Nõukogude Eestis. Eesti noorsoole on avatud kõik teed teadmiste omandamisele. Nõukogude võimu aastail on kasvanud ja tugevnenud ka meie koolide komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonid, õpetajaskonna lähimad abilised noorsoo kommunistlikus kasvatustöös. Juba esimesel nõukogude aastal sooritasid vabariigi koolide komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonid tõhusa töö. Eriti vil-

jakas aga on koolide kommunistlike noorte ja pioneeriorganisatsioonide töö olnud sõjajärgseil aastail.

Nõukogude Eesti 10. aastapäeva võtavad vabariigi koolide komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonid vastu ideelis-poliitiliselt ja organisatsiooniliselt tugevnenuna ning arvuliselt kasvanuna. Kui 1. jaanuaril 1945. a. oli koolides 5 komsomoliorganisatsiooni 39 kommunistliku noorega, siis 1949./50. õppeaasta lõpuks oli vabariigi üldhariduslikes koolides juba 421 komsomoliorganisatsiooni üle 7000 kommunistliku noorega. Koolide komsomoliorganisatsioonide autoriteet õpilaskonna hulgas on tunduvalt kasvanud ning nad on muutunud õpilaskonna organiseerijaiks ja juhtijaiks. Eesrindlikud õpilased astuvad aktiivselt kuulsusrikka leninliku komsomoli ridadesse. Üksnes 1949./50. õppeaastal astus üle 4000 õpilase komsomoli liikmeks.

Koos koolide komsomoliorganisatsioonide arvulise kasvuga süveneb ka nende sisuline töö. Koolide komsomoliorganisatsioonid on muutunud õpetajaskonna lähimaks abiliseks võitluses kõrgetasemelise õppetöö ja teadliku distsipliini eest koolis. Kui mõned aastad tagasi meie koolide komsomoliorganisatsioonide töö oli sageli eraldatud kooli õppe-kasvatustöö küsimustest, seisis nendest lahus, siis viimasel ajal, eriti aga pärast ULKNU XI kongressi, on koolide komsomoliorganisatsioonide töö lahutamatult seotud kooli õppe- ja kasvatustööga. Koolide komsomoliorganisatsioonid on saavutanud märkimisväärset edu, täites ULKNU XI kongressi otsuseid, kus nõutakse:

„On vaja taotella, et õpilased edukalt omandaksid teaduste aluseid, tuleb tugevdada distsipliini ja korda koolis, kasvatada kooliõpilastes visadust ja püsivust teadmiste omandamisel, tõmmata neid kaasa ühiskondlikult kasulikkusse. Kooli komsomoliorganisatsioonide kogu tegevus peab olema allutatud õppe-kasvatustööle, mida teostavad direktorid ja õpetajad koolides.“

Eelkõige on tunduvalt paranenud kommunistlike noorte ja pioneeride edasijõudmine õppetöös. Kommunistlikud noored ja pioneerid on meie koolide eesrindlased teadmiste omandamisel. Innustades isikliku eeskujuga kaasõpilasi, on paranenud õppeedukus koolides tervikuna. 1948./49. õppeaastal lõpetas üle 4000 kommunistliku noore ja pioneeri klassi- või koolikursuse kiituskirjaga. Esialgseid andmed 1949./50. õppeaasta kohta näitavad selle arvu suurt kasvu, mis veelkord tõendab kommunistlike noorte ja pioneeride teadlikku suhtumist kindlate ja sügavate teadmiste omandamisse.

ULKNU XI kongressi otsustes on kirjutatud:

„Komsomoliorganisatsioonid peavad sisendama õpilastesse vastutustunnet oma õppimise ja käitumise vastu, selgitama, et teaduste aluste edukas omandamine nõuab pidevat tööd, visadust ja kannatust.

Õppetöö organiseerimise põhivormiks koolis on õppetund. Koolide komsomoliorganisatsioonid on kutsutud abistama direktoreid, õpeta-

jaid ja klassijuhatajaid selles, et õpilased hästi valmistuksid igaks tunniks, ausalt täidaksid koduseid ülesandeid, väärikalt käituksid tundides, ilmtingimata täidaksid õpetaja nõudmised.“

Vabariigi koolide komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonid on teinud ära suure töö õpilaskonna hulgas ausa suhtumise kasvatamiseks õppetöösse. Peaaegu kõigi vabariigi koolide komsomoliorganisatsioonide koosolekuil on arutatud küsimusi, kuidas paremini õppida, kuidas organiseerida oma aega nii, et valmistuda korralikult igaks õppetunniks jne. Komsomoliorganisatsioonid on teravalt välja astunud õppetöösse ebaausa suhtumise üksikute faktide puhul. Tallinna 3. Keskkoolis, Tallinna 6. Keskkoolis, Valga 1. Keskkoolis ja paljudes teistes koolides on komsomoliorganisatsioonid ja -grupid klassides täielikult suutnud kaotada nõukogude õpilastele häbistavad nähtused, nagu mahakirjutamine, etteütlemine jne.

Tõsist ja viljakat tööd on teinud koolide komsomoliorganisatsioonid kevadiste lõpp- ja üleminekueksamite ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Komsomoliorganisatsioonide initsiatiivil korraldati klasside õpilaste koosolekuid, kus arutati küsimust, kuidas paremini valmistuda eksameiks. Iga õpilane koostas endale päevakava ja õppeainete kordamise kava. Tõhusa töö tegi ära Tallinna 19. Keskkooli komsomoliorganisatsioon seoses eksamite ettevalmistamisega. Selles koolis, nagu paljudeski vabariigi koolides, sisustati komsomoliorganisatsioonil algatusel eraldi ruumid eksameiks valmistumiseks. Neis ruumides leidsid vajalikud õppevahendid, nagu kaardid, diagrammid jne. Esialgused andmed eksamite tulemustest tõendavad, et see töö on kandnud vilja. Koolide komsomoliorganisatsioonid, nähes õigesti oma peamist ülesannet õpetajaskonna abistamises õppeedukuse tõstmisel, on vastavalt ümber korraldanud ka organisatsioonide sisemise töö. Komsomoliorganisatsioonide koosolekuil arutatakse pidevalt küsimusi seoses õppeedukuse tõstmise ja distsipliini tugevdamisega koolis. Reas koolides peetakse isegi temaatilisi komsomolikoosolekuid, mis on pühendatud ühele või teisele õppeainele. Kõik see tõendab, et vabariigi koolide komsomoliorganisatsioonid lahendavad edukalt nende ees seisvat peamist ülesannet.

Paranenud on komsomoliorganisatsioonide poolt teostatava poliitilise haridustöö tase. Kooli komsomoliorganisatsioonid, lähtudes ULKNU Keskkomitee juhendeist, et poliitringide organiseerimine koolides on ebaotstarbekohane, kuna poliitilist haridustööd teostatakse koolides peamiselt õppetöö käigus, suunasid oma peatahelepanu sellele, et õpilased võtaksid aktiivselt osa ühiskondlik-poliitiliste õppeainete tundidest ning omandaksid sügavalt ja kindlalt õpitava materjali. Kuid koos sellega korraldatakse komsomoliorganisatsioonide algatusel loenguid, poliitinformatsioone ja vestlusi Nõukogude riigi välis-

ja sisepoliitikast, nõukogude tööstuse, põllumajanduse ja kultuuri saavutustest jne. Mustvee 2. Keskkoolis peetakse taolisi loenguid näiteks üks kord nädalas. Valga 1. Keskkoolis korraldati sõprusõhtu Läti NSV Valga Keskkooli õpilastega jne. Komsomoliorganisatsioonide juhtimisel võtavad kommunistlikud noored ja õpilased aktiivselt osa ühiskondlik-poliitilistest üritustest. NSV Liidu Ulemnõukogu valimiste perioodil osutasid õpilased tõhusat abi valimiskomisjonidele ja agitkollektiividele valimiste ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Ka muudel puhkudel on õpilased aktiivselt osa võtnud agitpunktide sisustamisest ja nendes vestlusõhtute ning kontsertide korraldamisest. Suur hulk kommunistlikke noori ja õpilasi töötab agitaatoreina jne. Poliitiline haridustöö, mida teevad komsomoliorganisatsioonid, näitab nende poliitilist arengut ja kasvu ning kogu õpilaskonna poliitilise aktiivsuse tõusu.

Suureks jõuks ja õpetajaskonna abiliseks on kujunenud vabariigi koolides pioneeriorganisatsioonid. Kui 1945./46. õppeaasta algul meil oli 170 pioneerimalevat ümmarguselt 19 000 pioneeriga, siis 1949./50. õppeaasta lõpul töötas vabariigi koolides juba 1181 pioneerimalevat enam kui 56 000 pioneeriga. Ligemale 70% pioneeriealistest õpilastest on koondunud pioneeriorganisatsiooni. Pioneeriorganisatsioonid koolides on nagu koolide komsomoliorganisatsioonidki õpetajaskonna esimesed abilised võitluses õppeedukuse tõstmise ja distsipliini tugevdamise eest. Paranenud on pioneeriorganisatsioonide töö sisu. Kui esimesil sõjajärgseil aastail pioneeritöös esines isegi apoliitilise elemente ja töö ise oli sageli lastele ebahuvitav ning igav, siis on viimaseil aastail pioneerimalevate, -rühmade ja -salkade töö muutunud huvitavamaks. Enamik pioneeriorganisatsioone on muutunud nõukogude kooliõpilaste tõelisteks poliitilise kasvatuse organisatsioonideks. 14-aastaseks saanud pioneerid astuvad komsomoli ridadesse, olles pioneeriorganisatsiooni töös selleks täiesti ette valmistatud. 1949./50. õppeaastal astus üle 2000 pioneeri komsomoli liikmeks. Pioneeritöö vormid on mitmekesistunud ja muutunud vastavamaks laste huvidele ja nõudeile. Kogu pioneeriorganisatsioonide töö, nagu rõhutas ka ULKNU XI kongress, on suunatud „laste kasvatamisele nõukogude patriotismi vaimus, piiritu ustavuse vaimus sotsialistlikule kodumaale ja kommunistlikule parteile“. Huvitavamaks ning sisukamaks on muutunud pioneerikoondused. Malevate, rühmade ja salkade koondustel tutvuvad lapsed meie Nõukogude kodumaaga, Nõukogude riigi ja bolševike partei loojate ning juhtide V. I. Lenini ja J. V. Stalini elulooga. Viimasel ajal korraldatakse laialdaselt koondusi, mis on pühendatud üksikuile õppeaineile ja nende paremale õppimisele. Paljud vabariigi pioneeriorganisatsioonid on kirjavahetuses vennasvabariikide pioneeridega. Nii on Pärnu 2. seitsmeklassilise kooli pioneerid kirjavahetuses Moskva ja Kaukaasia pioneeridega, Tallinna 3. Keskkooli pioneerid Moskva ja Kaukaasia pioneeridega.

kooli pioneerid Tšeljabiniski pioneeridega, Suure-Jaani Keskkooli pioneerid Ukraina pioneeridega jne. Kirjavahetuse teel õpitakse tundma vennasrahvaste elu ja saavutusi ning tugevneb nõukogude rahvaste stalinlik sõprus.

Kogu komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonide töö koolides on suunatud nõukogude õpetajaskonna abistamisele õppiva noorsoo kommunistliku kasvatuseteostamisel, et meie õpilastest kasvaksid teadlikud, kõrgesti haritud kommunistliku ühiskonna ehitajad. Kuid kommunistlik kasvatus nõukogude koolis ei toimu ainult õppetöö protsessis. Suurt tähtsust õpilaste kommunistlikul kasvatamisel, õppetöös omandatud teadmiste laiendamisel ja süvendamisel omab klassi- ja kooliväline töö. Koolide komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonid on aktiivselt abistanud õpetajaid aineriingide töö organiseerimisel, samuti kunstilise isetegevuse ja kehakultuuri ning spordi alal koolides. Kooli- ja klassivälise töö organiseerimise aluseks on põhimõte, et sellega ei tohi õpilasi üle koormata, vaid see olgu õpilastele jõukohane, mis arendaks neis elus vajalikke omadusi ja laiendaks ning süvendaks õppetöös omandatud teadmisi.

Märkimisväärset tööd on teinud koolide komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonid noorte naturalistide töö alal, eriti viimasel paaril aastal. Noorte naturalistide ringide arv on tublisti suurenenud. Noored naturalistid teevad huvitavaid katseid, propageerivad ja populariseerivad laialdaselt Mišurini-Lössenko eesrindlikku õpetust. Meeri Lastekodu noored naturalistid kasvatavad hargneva peaga nisu ja teevad palju huvitavaid katseid. Möödunud aastal võttis üleliidulisest noorte aednike võistlusest osa üle 100 vabariigi kooli ja lastekodu kollektiivi ning mitusada individuaalvõistlejat. Lustivere 7-klassilise kooli õpilane Jakob Lustus istutas ja hooldas 100 viljapuud ja hulga marjapõõsaid. Märjamaa Keskkooli õpilane Armand Rahuoja istutas 24 viljapuud ja 12 marjapõõsast. Saaremaa Tagala 7-klassilise kooli õpilane Eha Oolup kasvas üle 500 lille ning kogus 1 kg ilu-puuseemneid. Noored naturalistid on teinud hinnatavat tööd loodusteaduse tundide sisustamisel ja huvitavamaks ning arusaadavamaks tegemisel, rajades hulgaliselt katseaedu, elavnurki ning koostades mitmesuguseid herbaariume, kollektioone jne. Nii näiteks asutas Valga 2. seitsmeklassilise kooli naturalistide ring juba möödunud aastal katseaia ja elavnurga, kus on üle 20 taimeliigi ja kus korraldatakse pidevalt vaatlusi ning katseid. Võõbste 7-klassilise kooli noored naturalistid rajasid tänavu koolile katseaia. Istutati 100 marjapõõsast, 15 õunapuud ja hulga maasikataimi.

Ka füüsika, keemia ja teiste õppeainete õpetamise parandamisele on koolide komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonid kaasa aidanud. Hulgaliselt valmistatakse näitlikke õppevahendeid füüsika- ja keemikabinettidele. 1949./50. õppeaastal korraldati komsomoliorganisatioo-

nide initsiatiivil omavalmistatud füüsika-katseriistade võistlus. See üritus leidis väga sooja vastuvõttu õpetajate ja õpilaste keskel. Linnade ja maakondade ülevaatenäitustel oli tuhandeid omavalmistatud füüsika-katseriistu. Uksnes vabariiklikule näitusele valiti välja üle 1000 parema eksponaadi, neist suur hulk väga originaalseid ja väärtuslikke. Õpilaste suurt huvi tehnika vastu tõendab ka see, et Vabariikliku Pioneeride Palee poolt väljakuulutatud võistlusest tehnilise omaloomingu alal võtab osa üle 1000 õpilase.

Suurt tähtsust õpilaste silmaringi laiendamisel, õppetöös omandatud teadmiste süvendamisel ja kindlustamisel omavad matkad ja ekskursioonid. Matkadel ja ekskursioonidel tutvuvad õpilased vahetult loodusega, õpivad tundma meie tööstust, kolhoose, pioneerid rakendavad matkadel pioneeritarkusi jne. Koolide komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonide algatusel suureneb iga aastaga matkadest ja ekskursioonidest osavõtjate arv. 1948. a. suvel võttis matkadest ja ekskursioonidest osa üle 40 000 õpilase. Möödunud aastal korraldati näiteks Valgamaal 150 matka ja ekskursiooni, mis teeb 3—4 matka ja ekskursiooni maakonna iga kooli kohta. Kokku võttis vabariigis matkadest ja ekskursioonidest möödunud aastal osa ligemalt 80 000 õpilast. Valmistati tuhandeid herbaariume, kollekttsioone, matkakaarte, päevikuid ja palju muud huvitavat ning kasulikku. Käesoleval aastal on see arv veelgi suurem. Nii alustas matkadega juba varakult rida pioneeriorganisatsioone. Nende hulgas on Virumaa Kohala 7-klassilise kooli pioneerimalev, kus püstitati loosung: „Iga pioneerisalk matkama!“ Sellele eeskujule järgnevad kahtlemata kõik vabariigi pioneeriorganisatsioonid.

Kunstilise isetegevuse ja kehakultuuri ning spordi arenemisest ja saavutustest kõnelevad selget keelt iga-aastased koolinoorsoo kunstilise isetegevuse ja omaloomingu olümpiaadid ning kehakultuuri spartakiaadid. Uksnes Nõukogude Eesti 1950. a. üldlaulupeo ettevalmistamisest võttis osa mitukümmend tuhat õpilast lastekooride lauljaina.

ULKNU XI kongressi otsustes kirjutatakse: „Kommunistlik noorsooühing on kohustatud iga päev kasvatama noorsugu sügava austuse ja armastuse vaimu sotsialistliku töö vastu, valmisolekuks sooritada ükskõik millist kodumaale vajalikku tööd. Õppiv noorsugu peab jõukohaselt osa võtma ühiskondlikult kasulikust tööst.“ Seda juhendit täites on vabariigi koolide komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonid suunanud õppivat noorsugu osa võtma ühiskondlikult kasulikust tööst. Eriti on pööratud tähelepanu meie kolhooside abistamisele. Kommunistlikud noored ja pioneerid maal on osutanud tõhusat abi kolhooside viljasaakide ja noorkarja eest hoolitsemisel. Möödunud aastal Raikküla valla Uue Elu kolhoosi pioneerid ja õpilased töötasid kolhoosis 279 normipäeva. Tänavu kohustus kolhoosi lastebrigaad töö-

tama üle 500 normipäeva. Järvamaa Kaardiväelase kolhoosi 35-liikmeline lastebrigaad brigadiir Silvi Vurmi juhtimisel töötas möödunud aastal üle 800 normipäeva. Käesoleval aastal teevad pioneerid ja õpilased suurt tööd kolhoosipõldude puhastamisel umbrohost.

Laialdast tööd on vabariigi komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonid teinud ka õpilaste suvepuhkuse organiseerimisel. Pioneerilaagrid, matkad, ekskursioonid, noorte naturalistide töö, kehakultuuri- ja spordiüritused on olnud suvise töö peamisteks vormideks. Tänu Nõukogude valitsuse, bolševike partei ja seltsimees Stalini isalikule hoolitsusele on meie laste suvepuhkus tõeliselt rõõmus, muretu ja kosutav. Üle 300 vabariigi eesrindliku pioneeri on viibinud sõjajärgseil aastail üleliidulises pioneeride laagris „Artek“. Käesoleva aasta suvel veedavad üle 10 000 pioneeri ja õpilase oma suvepuhkuse vabariigi pioneerilaagrites, mis on organiseeritud ametiühinguorganisatsioonide poolt. Iga aastaga on paranenud kasvatustöö tase pioneerilaagreis. Esmakordselt käesoleva aasta suvel alustasid tööd vabariigi linnades ligemale 40 linna-pioneerilaagrit, kus veedavad oma suvepuhkuse huvitavalt ja kasulikult need pioneerid ja õpilased, kes jäävad suveks linna. Komsomoliorganisatsioonide initsiatiivil alustasid käesoleva aasta suvel esmakordselt tööd ka nn. õpilaste suveklubid, kus vanemate klasside linna jäänud õpilased veedavad organiseeritult oma suvepuhkust.

Tänu partei ja Nõukogude valitsuse hoolele on sõjajärgseil aastail loodud laialdane pioneeride majade võrk vabariigis. Peale Tallinnas asuva Vabariikliku Pioneeride Palee töötavad pioneeride majad Rakveres, Haapsalus, Viljandis, Tartus, Pärnus, Valgas ja Võrus. Tunduvalt on paranenud Vabariikliku Pioneeride Palee ja kohalike pioneeride majade sisuline töö. Pioneeride Palee ja pioneeride majad on muutunud pioneeritööd abistavaiks keskusteks, kus nii pioneerijuhid kui ka pioneerid saavad palju vajalikke ja kasulikke juhendeid.

Tõhusat abi koolide komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonide töö parandamisel, paremate töökogemuste tundmaõppimisel ja levitamisel osutavad meie lasteajaleht „Säde“ ja ajakiri „Pioneer“. Ajaleht „Säde“ on oodatud külaliseks igas koolis ja pioneeriorganisatsioonis. Eriti viimasel ajal on „Säde“ saavutanud väga tiheda sideme lugejaskonnaga, mille tulemusena ajaleht suudab huvitavalt ja operatiivselt kajastada pioneeriorganisatsiooni elu. Ajalehe toimetus on teinud suurt organisatsioonilist tööd, korraldades regulaarselt kirjasaatjate ja lugejate lõkkeõhtuid, kokkutulekuid jne.

Kui esimesil sõjajärgseil aastail kooli komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonid töötasid iseseisvalt, ilma õpetajate tõsisema abita, siis on viimaseil aastail, eriti aga pärast ULKNU XI kongressi, õpetajate osavõtt kooli komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonide tööst tunduvalt kasvanud. Ja kahtlemata on õpetajate aktiivne osavõtt kooli

komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonide tööst olnud tähtsaks tingimuseks organisatsioonide töö kvaliteedi tõstmisel ja eespoolmärgitud edusammude saavutamisel. Üha sagedamini arutatakse õpetajate nõupidamistel ja õppenõukogude koosolekuil komsomoli- ja pioneeritöö küsimusi. Õpetajad õpivad tundma komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonide töö sisu ja vorme koolis. Eriti peab märkima noorte õpetajate aktiivset osavõttu komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonide tööst. Paljud noortest õpetajatest kuuluvad ise ULKNU ridadesse. Kui 1. jaanuaril 1946. a. oli vabariigis 5 õpetajate komsomoliorganisatsiooni 20 õpetaja-kommunistliku noorega, siis 1949./50. õppeaasta lõpul töötas juba 130 õpetajate komsomoliorganisatsiooni ja kommunistlikest noortest õpetajate arv ulatub juba üle tuhande. Õpetajate aktiivsest osavõtust komsomoli- ja pioneeritööst annab tõendust ka see fakt, et 60% töötavaist vanempioneerijuhtidest on õpetajad. Alates möödunud õppeaastast on pedagoogilistes õppeasutustes erikursused komsomoli- ja pioneeritööst, et tulevased õpetajad sellest alast omandaksid juba õppetöö käigus vajalikud teadmised. Rakvere Pedagoogilise Kooli juures töötavad juba mitmendat aastat vanempioneerijuhtide osakond ja kool, valmistades ette kvalifitseeritud õpetajaid-vanempioneerijuhte.

Eespool käsitlesime lühidalt saavutusi, millega vabariigi koolide komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonid võtavad vastu Nõukogude Eesti 10. aastapäeva. Need saavutused oleksid võinud olla kahtlematult palju suuremad, kui selles töös ei oleks esinenud tõsiseid puudusi. Hiljuti toimunud ELKNU Keskkomitee VIII pleenum märkis olulisi puudusi koolide komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonide töös. ELKNU Keskkomitee VIII pleenum märkis suurima puudusena eelkõige ELKNU Keskkomitee büroo töös ja teiste juhtivate komsomoliorganite töös seda, et komsomoliorganisatsioone suunati mitterahuldavalt aktiivsele võitlusele kodanlik-natsionalistlike ja teiste rahva-vaenulike elementide vastu, halvasti teostatakse noorsoo kasvatamist nõukogude patriotismi vaimus. Selle tulemusena esinevad üksikute õpilaste teadvuses ikka veel kodanlikud igandid, suhtutakse ebaausalt õppetöösse jne. Pleenum märkis tõsiseid puudusi mõnede õppeainete, eriti vene keele ja ajaloo õppimisel üksikute õpilaste poolt. Koolide komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonide töö on sageli veel sisuvaene, ei vasta alati organisatsioonide ees seisvatele ülesannetele. ELKNU Keskkomitee VIII pleenum märkis, et koolide komsomoliorganisatsioonid ei võitle mitte alati kodanlik-natsionalistlike ideede, apoliitilisuse, roiskuva kapitalistliku teaduse ja kultuuri ees lõimitamise vastu üksikute õpilaste tegevuses. Tõsiseks puuduseks on ka see, et terves reas vabariigi seitsmeklassilistes koolides puuduvad veel komsomoliorganisatsioonid. Sageli üksikud haridusorganid, koolide direktorid ja õpetajad ei abista ega juhi alati koolide komsomoli- ja pioneeri-

organisatsioonide tööd. Mitterahuldavalt on organiseeritud eesrindlike töökogemuste tundmaõppimist, üldistamist ja levitamist. Pioneeriorganisatsioonide töös ei arvestata alati laste vanuselisi erinevusi jne.

Kogu vabariigi komsomoliorganisatsiooni, haridusorganite ja kõigi õpetajate ülesanne on kõrvaldada koolide komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonide töös esinevad puudused, seda tööd igati parandada ja edasi arendada. Luua elujõulised ja võitlusvõimelised komsomoliorganisatsioonid igasse vabariigi kooli on ülesanne, mille täitmisele tuleb asuda otsekohe. Kooli komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonide töö peab olema suunatud nõukogude õpetajaskonna abistamisele õppiva noorsoo kommunistliku kasvatuseteostamisel, õppiva noorsoo kasvatamisele nõukogude patriotismi vaimus, leppimatu võitluse vaimus kodanlik-natsionalistliku ideoloogia ja selle konkreetsete kandjate vastu, ideetuse, apoliitilisuse vastu õppetöös, sügavate ja kindlate marksistlike teadmiste omandamise eest. On vaja parandada pioneeriorganisatsioonide juhtimise taset. Pioneeritöö tuleb muuta huvitava- maks ja sisukamaks, arvestades laste vanuselisi erinevusi ning arendades laialdaselt laste initsiatiivi. Aktiivsemalt tuleb kooli komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonide tööle kaasa tõmmata õpetajaskonda. Tuleb parandada eesrindlike töökogemuste tundmaõppimist ja üldistamist ning laialdaselt levitada parimaid tööviise ajakirjanduse ja raadio kaudu, õpetajate nõupidamistel, konverentsidel jne. Võitlevalt ja lõpuni ellu viia ULKNU XI kongressi ja ELKNU Keskkomitee VIII pleenumi otsused on ülesanne, mille täitmisele tuleb rakendada kõik jõud. Komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonide töös tuleb lähtuda UK(b)P Keskkomitee juhendist, mis sisaldub tervituses ULKNU XI kongressile: „Nüüd, kui nõukogude rahvas lahendab kommunismi ehitamise suuri ülesandeid, kasvab veelgi kommunistliku noorsooühingu osatähtsus noore põlvkonna kommunistlikul kasvatamisel. Kommunistlik noorsooühing peab noorte hulgas kasvatama kartmatuid, julgeid, elurõõmsaid, oma jõusse uskuvaid, igasuguste raskuste ületamiseks valmisolevaid võitlejaid meie kodumaa vabaduse ja au eest, Lenini-Stalini partei ürituse eest, kommunismi võidu eest.“

Koolide komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonid peavad kasvatama õppivat noorsugu piiritu armastuse ja ustavuse vaimus nõukogude võimule, bolševike parteile ja armastatud seltsimees Stalinile. Sest alles nõukogude võim, partei ja seltsimees Stalin vabastasid eesti rahva kapitalismi ikkest, avasid noorsoole kõik teed vabaks arenemiseks ja juhivad meid kindlalt kommunismi üleva hoone ehitamisel. Tähistades Eesti NSV 10. aastapäeva, pöördume piiritu armastuse ja tänutundega eesti rahva parima sõbra, juhi ja õpetaja armastatud seltsimees Stalini poole.

Ametiühing on kommunismi kooliks meie haritlaskonnale.

E. KÄGU,

*Eesti NSV Haridus- ja Kunsttöölise Ametiühingu
Vabariikliku Komitee esimees.*

Koos kogu Eesti NSV töötava rahvaga tähistab Haridus- ja Kunsttöölise Ametiühingu liikmete rohkearvuline pere pidulikult tähtsat ajaloolist sündmust — Eestis nõukogude korra taaskehtestamise 10. aastapäeva.

Haridus- ja Kunsttöölise Ametiühing, kelle liikmeiks on suurem osa ideoloogilise rinde töötajaid — õpetajad ja kasvatajad, kunsti- ja kultuuriala tegelased — on saavutanud bolševike partei juhtimisel koos teiste ametiühingutega möödunud 10 aasta jooksul märkimisväärseid tulemusi organisatsioonilises, massilis-kultuurilises ja poliitilises kasvatus- ja töötajate hulgas.

1940. aasta suvel, kui eesti töötav rahvas astus sotsialistliku arengu avarale teele, loodi ka Haridus- ja Kunsttöölise Ametiühing, kes asus koondama vabariigi haridus- ja kunsti alal töötajaid ametiühingusse. Algul võrdlemisi väike arv liikmeid kasvas pidevalt ja tõusis 1941. aastaks juba kolme tuhandeni. Kapitalismi orjusest vabanenud Eestis algas pingeline sotsialistlik ülesehitustöö, millest koos kogu töötava rahvaga võttis innukalt osa meie õpetajaskond.

Rahvamajanduse hoogne tõus ja sellega seotud töötava rahva heaolu järsk paranemine, kultuuri ja teaduse arenemine nõukogulik, sügavalt rahvalikus suunas kutsusid esile eesti töötava haritlaskonna loomingulise aktiivsuse. Bolševike partei juhtimisel asus õpetajaskonna eesrindlik osa nõukogude kooli rajamisele ja võttis hulgaliselt osa kultuurilistest üritustest ning rahvahulkades tehtavast selgitustööst.

Hitlerliku Saksamaa reetlik kallaletung Nõukogudemaale 1941. aasta suvel viis Eesti NSV kolmeks süngeks aastaks saksa okupatsiooni ahelaisse. Raske oli eesti haritlaskonna elu neil aastail. Fašistlikud okupandid püüdsid nende kolme aasta jooksul igasuguste võtetega sundida eesti intelligentsi alistuma, olema saksa fašismi ideoloogiliseks hääletoruks eesti rahva orjastamisel ja saksastamisel. Kõigepealt lasti käiku mürgine laimupropaganda, mis pidi õhutama viha vastu Nõukogude Liidu rahvaste ja esmajärjekorras suure vene rahva vastu. Kodanlike natsionalistide riismed said võimaluse jätkata oma juuda-tööd töötava rahva eluhuvide mahasahkerdamisel. Saksa okupandid kasutasid oma nurjatute eesmärkide saavutamiseks rahva füüsilise hävitamise vahendeid — vanglaid ja koonduslaagreid. Neid,

kes ei tahtnud talitada oma südametunnistuse vastu ja alistuda fašistidele, hävitati halastamatult.

Põlu alla langes kõik, mis oli nõukogulik, eriti kahtlasena näisid fašistidele ja nende käsilastele aga ametiühingud. Ametiühingute aktiivi jälitati igati.

Neil süngeil aastail hukkasid saksa okupandid ja nende eesti natsionalistidest käsikud palju õpetajaid, kes võtsid osa sotsialistlikust ülesehitustööst esimesel nõukogude aastal, paljud pidid taluma fašistlike koonduslaagrite ja vanglate julma režiimi, kaotasid tervise ja elu, paljud aga vallandati töölt okupatsioonivõimude poolt, ja neil keelati üldse tegelda noorsoo kasvatamisega.

Paremini ei käinud ka teiste haritlaste, teaduse ja kunsti alal töötajate käsi, kes ühel või teisel põhjusel ei suutnud evakueeruda Nõukogude tagalasse ja jäid ajutiselt okupeeritud Nõukogude Eesti territooriumile.

Rõhuv enamik eesti haritlaskonnast jäi neil raskeil aastail truuks oma rahvale ega astunud okupantide teenistusse, eelistades rasket füüsilist tööd kraavikaevamisel või turbarabades oma armsakssaanud kutsetöele.

Kohe pärast Eesti NSV vabastamist fašistlikest okupantidest loodi taas nõukogulikud ametiühingud. Uuesti alustas tööd ka Haridus- ja Kunstiteöliste Ametiühing, koondades oma ridadesse iga aastaga üha rohkem liikmeid ja mobiliseerides neid bolševike partei ja Nõukogude valitsuse poolt püstitatud ülesannete täitmisele. Kui 1947. aastaks hõlmas Haridus- ja Kunstiteöliste Ametiühing 88% haridus- ja kunsti alal töötajate üldarvust, siis tõusis see arv käesoleva aasta I kvartalis juba üle 94%. Seega kuulub vabariigi 10. aastapäeval rõhuv enamus haridus- ja kunsti alal töötajaid oma ametiühingusse, ja ainult mõni protsent neist seisab veel ametiühingu tööst eemal.

Meie ametiühingu organisatsioonide põhilisi ülesandeid on töö nõukoguliku kooli arengu heaks, koolikohustuse seaduse tingimusteta täitmisele kaasaaitamine, kooli õppe- ja kasvatustöö otsustav parandamine.

Koolikohustuse seaduse täitmisel on vabariigis saavutatud tõsist edu, kuid sel alal esineb siiski veel küllalt puudusi, mille kõrvaldamiseks meie ametiühingu organisatsioonidel tuleb aktiivselt võidelda. Esineb juhtumeid, kus õpilased lahkuvad koolist õppeaasta vältel, mis on sageli seotud koolist lahkunud õpilase mahajäämisega.

Meie ametiühingu ülesandeks on igati kaasa aidata õpetajate ja kasvatajate kutsealase kvalifikatsiooni tõstmiseks, õpetada ja kasvatada kaadrit, süvendades temas vastutustunnet töö eest. Suurt osa etendavad siin tootmisnõupidamised. Neid peetakse koolides ja lasteasutustes üha rohkem ja nad muutuvad järjest sisukamaks. Tootmisnõupidamiste ettepanekuid rakendatakse ellu ja need avaldavad suurt posi-

tiivset mõju õppetöole. Koos tootmisnõupidamistega omab tõsist tähtsust parimate töötajate eesrindlike töökogemuste levitamine. Sellele küsimusele on Haridus- ja Kunsttöölise Ametiühing viimasel ajal üha rohkem tähelepanu pööranud.

Haridus- ja Kunsttöölise Ametiühingu Vabariikliku Komitee algatusel võeti 1949. aastal arutusele kutseta õpetajate edasiõppimise küsimus. Ametiühingu organisatsioonidel on kohuseks tegelda pidevalt õpetajate ja kasvatajate pedagoogilise oskuse tõstmisega, tundma õppida individuaalselt iga õpetaja enesetäiendamise käiku, kontrollida ja abistada õppijaid.

Nõukogude kool varustab meie noorsugu — kommunismi ülesehitajate tulevast põlvkonda — vajalike teadmistega, kasvatab neid kommunismi vaimus. See tähendab, et õppe- ja kasvatustöö peab seisma kõrgel ideelis-poliitilisel tasemel.

Oeldust järgneb, et nõukogude noorsoo kasvatajaks võib olla ainult hästi ettevalmistatud, marksismi-leninismi revolutsioonilist teooriat valdav pedagoog. See tähendab, et ametiühingu tähtsaimaks ülesandeks on ideelis-poliitiline kasvatustöö oma liikmete hulgas, nende kasvatamine kommunismi vaimus, nõukogude patriotismi vaimus, ustavuse vaimus Lenini-Stalini suurtele ideedele.

Ideelis-poliitilise kasvatustöö küsimused on pidevalt olnud ametiühingu ja tema vabariikliku komitee tähelepanu keskuseks. Loomulikult suudab edukalt töötada haridus- ja kunsti alal ainult see, kes pidevalt oma poliitilisi ja erialaseid teadmisi täiendab, oma silmaringi laiendab, marksistlik-leninlikku teooriat omandab.

Iga aastaga suureneb õpetajate ja teiste haridus- ning kunsttöölise arv, kes õpivad pidevalt poliitilise haridustöö süsteemis. Nii lõpetas marksismi-leninismi õhtuülikooli 1947./48. õppeaastal 172 haridus- ja kunsttöölise, järgmisel aastal 240 ja mullu õppis õhtuülikoolis juba 420 haridus- ja kunsttöölise.

Tuhanded õpetajad õpivad iseseisvalt seltsimees Stalini kapitaalset teost „Leninismi küsimusi“. Paljud neist töötavad poliitringides ja poliitkoolides.

Iseseisvalt õppijaile on korraldatud loenguid ja konsultatsioone EK(b)P kohalike komiteede parteikabinettide ja haridusosakondade juures.

Haridus- ja Kunsttöölise Ametiühing on ulatuslikult organiseerinud kultuurilisi üritusi: praegu töötab meie ametiühingu liinis 892 mitmesugust ringi 12 263 osavõtjaga, nagu: kirjandus- ja näiteringid, laulukoorid, orkestrid, kujutava kunsti ja rahvatantsu ringid, vene keele õppimise ja üldhariduslikud ringid jne. 1948. aastal esinesid Haridus- ja Kunsttöölise Ametiühingu ringid rahva ees üle 9000 korra, 1949. aastal aga juba 15 675 korda, sellest ligi 3000 korda kolhoositalurahvale. Eesti NSV 10. aastapäeva tähistamisest ja 1950. aasta

üldlaulupeost võtab osa valdav enamik meie ametiühingu kunstilise isetegevuse ringe.

Kasvavast huvist vene keele õppimise vastu kõneleb asjaolu, et vene keele õpiringide ja neist osavõtjate arv on aina tõusnud, kusjuures uusi vene keele õpinge luuakse pidevalt juurde. Meie ametiühing toetab igati oma liikmete algatust, kes mõistavad õigesti, et vene keele oskus annab võimaluse lähemalt tutvuda kõigi Nõukogude rahvaste ja eriti suure vene rahva teaduse ja kultuuri saavutustega, õppida tundma vennasrahvaste eesrindlikke kogemusi.

Mitte ainult intensiivsemaks, vaid ka sisuliselt paremaks on muutunud loenguline töö: paljud lektorite grupid Haridus- ja Kunstitöölise Ametiühingu kohalike komiteede juures töötavad eeskujulikult, nagu näiteks Tartu- ja Virumaal. Õpetajad esinevad töötajatele loengutega mitmesugustel teemadel. Tähelepanu väärib, et paljudes organisatsioonides on vastu võetud otsus, et iga õpetaja kohustub esinema väljaspool oma kooli. Mitmekesine on loengute temaatika: on kõneldud nõukogude kirjandusest, usust kui reaktsiooni tööriistast, mitsuurinlikust bioloogiateadusest, dialektilisest materialismist jne.

Ametiühing on korraldanud oma liikmeile ühiseid teatri- ja kinokülastamisi, ekskursioone kodukoha ja ajalooliste paikade tundmaõppimiseks, aga ka Moskvasse ja Leningradi ning mujale. Järjekindlalt tõuseb sellistest ekskursioonidest osavõtjate arv.

Haridus- ja Kunstitöölise Ametiühingu liinis töötavad asutused on paljude kolhooside šeffideks. Maakonnas on igal koolil oma šeflusalune kolhoos. Õpetajad esinevad kolhoosides loengute ja vestlustega (möödunud aasta jooksul on peetud ligi 8000 loengut), aitavad toimetada seinalehti, sisustada punanurki, kolhoosidele kingitakse raamatuid, organiseeritakse neis kunstilise isetegevuse ringe jm. Ka antakse abi põllumajanduslikel hoogtöödel, näiteks viljakoristamisel (Valga Arve- ja Plaanindustehnikumi õpilased ja õpetajad abistasid oma šeflusaluseid kolhoose Taheva vallas enam kui 4000 töötunniga).

Kasvab pidevalt ametiühingu liikmete osavõtt kehakultuuritööst: kui mullu kehakultuurikollektiividest võttis osa ligi 4000 töötajat, siis oli neid käesoleva aasta algul juba 7600, spordisektsioonidest osavõtjate arv kasvas sama aasta jooksul ligi kahekordseks, samuti suurenes järgusportlaste arv. VSÜ „Kalevi“ liikmeskonda kuulub ümmarguselt 30% Haridus- ja Kunstitöölise Ametiühingu liikmeid.

Ametiühing on pidevalt teenindanud ametiühingu liikmete lapsi kinode, teatrite ja muuseumide ühiskülastamiste, sportlike ürituste, kunstilise isetegevuse esinemiste, ekskursioonide ja matkade korraldamisega, peasjalikult aga pioneerilaagrite organiseerimisega, kus veedavad suve sajad lapsed, kosudes ja karastudes.

Juhindudes bolševike partei ja Nõukogude valitsuse otsustest ja määrustest, hoolitseb ametiühing oma töötajate heaolu tõstmise eest.

Riikliku sotsiaalkindlustuse alal kehtivate seaduste alusel on ametiühing abistanud tuhandeid töötajaid toetussummade ja pensionide määramisega, on võimaldanud tervise kaotanud töötajail saada ravi sanatooriumides, veeta puhkust puhkekodudes.

Osutatud abi ulatuse iseloomustamiseks meenutagem, et mullu kulutas Haridus- ja Kunstitehnikalist Ametiühing sotsiaalkindlustuse eelarves rbl. 12 484 000.

Samal aastal kasutasid meie ametiühingu liikmed 634 puhkekodu- ja 288 sanatooriumi-päaset. Pioneerilaagrite ülalpidamiseks kulutati 200 000 rbl.

Möödunud aastate jooksul on kasvanud tubli ja rohkearvuline ametiühingu aktiiv, kes on andunud ühiskondlikule tööle, kes mõistab õigesti meie ees seisvaid ülesandeid kommunismi ülesehitamisel ja on suuteline neid lahendada. Nende hulgas võib esile tuua õpetajaid Lepasaart Pärnumaalt, Loogu Tartu linnast, Elmesti Hiiumaalt, Ennemuisti Tallinnast ja paljusid teisi, kes ei säästa oma jõudu ühiskondlike ülesannete täitmisel, kasvatades teisi töötajaid ja andes neile eeskju.

Tehes kokkuvõtteid möödunud aastate tööst, näeme, et oleme paljugi ära teinud, kuid peame tunnistama, et selles töös on veel küllaltki puudusi. Nende puuduste kõrvaldamine ja ametiühingulise töö üldine parandamine olgu meie ametiühingu organisatsioonide esimeseks kohuseks ja ülesandeks.

Väga tõsist tähelepanu tuleb osutada kriitika ja enesekriitika arendamisele, mis on meie eduka edasiliikumise aluseid.

Saavutatud edu seab ka suuremaid nõudeid. Senisest tõsisemat tähelepanu peame osutama töötajate kommunistlikule kasvatusele, meie haritlaskonna kasvatamisele nõukogude patriotismi vaimus. Ei tohi unustada, et osa haritlaskonnast ei ole veel täiesti vabanenud kodanliku ideoloogia igandest. Võitlus töötajaskonna poliitilise teadlikkuse tõusu eest tähendab seepärast võitluse süvendamist kapitalistlikust ühiskonnast pärinevate pahede vastu ja esmajärjekorras kodanliku natsionalismi kui klassivaenuliku ideoloogia vastu.

Meie ametiühingu organisatsioonide ülesandeks on näidata nõukoguliku kultuuri, teaduse ja kunsti üleolekut roiskuvast kodanlikust kultuurist ja kunstist ning kapitalistide teenistuses olevast teadusest, võidelda lõpuni lõimitamise vastu kodanliku kultuuri ees.

On vaja otsustavalt parandada meie koolide, kunsti- ja kultuuriasutuste tööd, tugevdada õpetajate ja kasvatajate kaadrit, kaasa aidates kaadri bolševistlikul valikul, paigutamisel ja kasvatamisel, tõsta haridus- ja kunstitehnikalist, eriti aga õpetajate ja kasvatajate pedagoogilist meisterlikkust.

Pole kahtlust, et kuulsusrikka bolševike partei juhtimisel saavutab Haridus- ja Kunstitehnikalist Ametiühing koos teiste ametiühingutega veel suuremat edu töös ja sammub kommunismiehitajate esiridades.

Õpetajate enesetäiendamistöö teenistuses.

R. RÄGASTIK,
Eesti NSV Vabariikliku Õpetajate
Täiendusinstituudi direktor.

Nõukogude õpetaja saab tegutseda edukalt õppe- ja kasvatustöö alal vaid siis, kui ta pidevalt tõstab oma kvalifikatsiooni, täiendab oma poliitilisi, erialaseid ja pedagoogilisi teadmisi, õpib tundma ja rakendab parimate õpetajate-novaatorite töökogemusi. Selles suures ja vastutusrikkas töös abistavad õpetajat hariduselu juhtivad organid, erilised õpetajate kvalifikatsiooni tõstmisega tegelevad asutused, ametiühingulised organisatsioonid jne.

Sootu teistsugune on olukord kodanlikes maades. Kodanlikus Eestis ei olnud ühtegi riiklikku asutust, kellel olnuks ülesandeks õpetajate enesetäiendamistöö juhtimine. Seda ülesannet täitsid mõningal määral vaid õpetajate kutseühingud (näit. Õpetajate Liit), korraldades ekskursionid, õpetajate päevi ja suvekursusi. Õpetajate kvalifikatsiooni tõstmine jäi seega kodanlikus Eestis õpetajate endi ja nende kutsealaste organisatsioonide eraasjaks. Ka selles küsimuses näeme, misugune põhimõtteline erinevus lahutab nõukogude kooli kodanlikust koolist.

1940. a. suve juuni- ja juulisündmustega kaasnes põhiline pööre ka õpetajate enesetäiendamisse suhtumises ja selle enesetäiendamise enese korraldamises. Nõukogude Eesti rajamisega muutus õpetajate abistamine enesetäiendamistöös esmajärgulise tähtsusega riiklikuks ülesandeks, millega tegeleb hariduselu juhtivate organite ja ametiühingu-organisatsioonide kõrval rida eriasutusi. Mainituile lisanduvad veel võimalus edasiõppimiseks ülikooli ja instituutide kaugõppeosakondades ning samade õppeasutuste ja pedagoogiliste koolide lõpetamise võimalus eksternaadi korras.

Saksamaa reeturlik kallaletung Nõukogude Liidule 1941. aasta juunis ja sellele järgnev Eesti NSV ajutine okupeerimine fašistlike röövjõukude poolt katkestas nõukogude kooli ülesehitustöö meie vabariigis. Saksa okupandid ja nende käsilased eesti kodanlike natsionalistide killast hakkasid kogu rahvale, sealhulgas õpilasile ja õpetajaile külge pookima hitlerlaste metsikut rassiteooriat. Sellega püüti mürgitada eesti rahva teadvust ja kasvatada temas põlgust kõige nõukoguliku vastu. Progressiivsemad õpetajad vallandati, osa neist arreteeriti ja paljud hukati.

Nõukogude armee puhastas oma purustavate löökidega kogu Nõukogumaa ja sealhulgas ka Nõukogude Eesti fašistlikest röövjõukudest. Kohe pärast vaenlase väljakihutamist algas meie vabariigis

nõukogude kooli taastamine ja ülesehitamine. Tõhusat abi andsid meile selles töös UK(b)P Keskkomitee ja NSV Liidu valitsus. Meie vabariigi koolivõrk laienes üha, avati rida uusi õppeasutusi, nende seas koolid maa- ja töölisnoortele ning täiskasvanuile.

Õppejõudude ettevalmistamiseks organiseeriti seminarid, millest hiljem kaks, Tallinna ja Tartu oma, muudeti õpetajate instituutideks. Õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmiseks asutati aga Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu määrusega 1945. aasta juunist Eesti NSV Vabariiklik Õpetajate Täiendusinstituut, asukohaga Tallinnas.

Täiendusinstituudi põhiülesannetena märgitakse Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu poolt kinnitatud põhimääruses:

a) õpetajate, õppealajuhatajate, direktorite (koolijuhatajate), inspektorite ja teiste kooliala juhtivate töötajate kvalifikatsiooni täiendamine;

b) koolide, maakonna (linna) pedagoogiliste kabinettide ja kohalike metoodiliste ringide abistamine nende töös;

c) parimate õpetajate õppe-kasvatusliku tööga tutvumine ja selle tutvustamine õpetajaskonnale.

Nende ulatuslike ülesannete täitmiseks organiseeriti Täiendusinstituudis kümme (näit. ajaloo ja NSV Liidu Konstitutsiooni, pedagoogika ja psühholoogia, algõpetuse, eesti keele ja kirjanduse, vene keele ja kirjanduse, lääne-euroopa keelte, matemaatika jne.) õppe-metoodilist kabinetti, kuigi põhimääruses on nende arv suurem. Lisaks sellele on Täiendusinstituudil oma raamatukogu. Juba varakult tehti Täiendusinstituudile ülesandeks kitsasfilmide laenutamine koolidele ja teistele asutustele.

Algul kulus Täiendusinstituudil palju aega kaadri komplekteerimiseks ja enam-vähem sobiva töömeetodi leidmiseks ning kontakti loomiseks õpetajaskonnaga. Siiski piirdus Instituudi töö tollal peamiselt Tallinna eesti õppekeelega koolide õpetajatega, kuna vene õppekeelega koolide õpetajail olid oma aineseksioonid linna pedagoogilise kabineti juures.

1947./48. õppeaastal siirdus Õpetajate Täiendusinstituut ka keskkoolide 8.—11. klasside, tehnikumide, pedagoogiliste koolide ja õpetajate instituutide aineõpetajate vabariiklike kokkutulekute organiseerimisele, kusjuures iga aine alal korraldati üks ühepäevane kokkutulek poolaastas. Neil päevil esinevad parimad eriteadlased nii kõrgemate koolide õppejõudude kui ka üldhariduslike koolide õpetajate seast ettekannetega ideelis-poliitilistel, teaduslikel kui ka metoodilistel teemadel. Käesoleval õppeaastal oli võimalus kutsuda lektoreid ka Leningradist (prof. Depman, dots. Vereštšagin), kelle esinemine leidis sooja vastuvõttu. Vabariiklike kokkutulekute arv on näidanud järje-

kindlat kasvu: 1947./48. õppeaastal oli neid seitse enam kui 500 osavõtjaga, möödunud õppeaastal oli 16 kokkutulekut enam kui 1100 osavõtjaga ja tänavu juba 22 kokkutulekut ligi 1800 osavõtjaga.

Rööbiti vabariiklike üritustega hakati 1947./48. õppeaastal korraldama ka 7-klassiliste koolide aineõpetajate maakondlikke kokkutulekuid. Neil puhkudel sõidavad Õpetajate Täiendusinstituudi kabineti juhatajad ja metoodikud maakonnakeskustesse, kus toimuvad kokkutulekud. Ka nimetatud ürituste arv on näidanud järjekindlat tõusu. Kui 1947./48. õppeaastal korraldati kohtadel vaid 2 kokkutulekut 260 osavõtjaga, siis tõusis see arv tänavu juba 50 kokkutulekuni ligi 3000 osavõtjaga.

Samal ajal jätkasid kabinetid tööd Tallinna eesti õppekeelega koolide aineõpetajatega, korraldades neile loenguid, nõupidamisi, seminare, praktikume, ekskursioone jne.

Suuliste ja kirjalike konsultatsioonide kõrval, mida antakse Tallinnas kui ka väljaspool Tallinna töötavaile õpetajaile, on Täiendusinstituut varustanud vabariigi õpetajaid pedagoogiliste kabinetide ja metoodiliste ringide vahendusel ka näidistööplaanidega peagu kõigi õppeainete alal.

Haridusministeeriumi on Õpetajate Täiendusinstituut abistanud aineõpetajate suvekursuste õppeplaanide ja programmide, ülemineku- ja küpsuseksamite piletite ning ülesannete, etteütluste ja muude eksameil vajalike tekstide koostamisega (välja arvatud 1949./50. õppeaastaks). Peale selle on Tallinna ja Harjumaa Haridusosakonda abistatud lektoritega õppetöö vaheaegadel korraldatavate õpetajate päevade puhul.

1948./49. õppeaastal suurenes Õpetajate Täiendusinstituudi töökoorumus, kuna Eesti NSV Haridusministeeriumi poolt kehtestatud pedagoogiliste kabinetide ja metoodiliste ringide põhimääruse alusel tehti pedagoogiliste kabinetide ja metoodiliste ringide töö suunamine Õpetajate Täiendusinstituudi ülesandeks.

Seoses Tallinna linna ja Harjumaa pedagoogilise kabineti likvideerimisega 1949./50. õppeaasta algul, anti viimaste kohustused üle Vabariiklikule Õpetajate Täiendusinstituudile, kusjuures Instituudi töötajate arvu suurendati vaid ühe metoodiku võrra. Seetõttu tulid Tallinna linna osas Õpetajate Täiendusinstituudi juurde üle senini linna pedagoogilise kabineti juures tegutsenud vene õppekeelega koolide aineõpetajate sektsioonid; samasugused sektsioonid loodi ka eesti õppekeelega koolide õpetajaist. Nii esimesed kui ka teised hakkasid töötama Täiendusinstituudi vastavate kabinetide juures. Eespoolnimetatud sektsioonide töölerakendamisega Õpetajate Täiendusinstituudi juures suurenes tunduvalt viimase poolt Tallinna õpetajaile korraldatud ürituste arv. Kui 1947./48. õppeaastal Täiendusinstituut korraldas

Tallinna õpetajaile kokku 200 mitmesugust üritust (näit. loengud, nõupidamised, seminarid jne.), millest võttis osa üle 2900 õppejõu, siis tänavu (kuni 1. juunini) oli juba 450 üritust enam kui 6800 osavõtjale.

Harjumaa Pedagoogilise Kabineti kohuste panemisega Õpetajate Täiendusinstituudile tuli viimase kätte nimetatud maakonna metoodiliste ringide töö otsene juhtimine.

Asjamöödunud õppeaastal hakati osutama rohkem tähelepanu paremate õpetajate töökogemuste tutvustamisele ja levitamisele. Seks otsustavaks kasutati õpetajate vabariiklikke ja maakondlikke kokkutulekuid, kus tavaliselt kaks, vahel ka kolm vastava ala paremat õpetajat esines lühemate ettekannetega oma tööst.

Samal eesmärgil praktiseeriti ka lahtisi tunde, eriti 7-klassiliste koolide aineõpetajate maakondlikel kokkutulekuil, kus iga nimetatud ürituse puhul anti 2 lahtist tundi. Töökogemuste vahetamise iseloomu kannavad ka Tallinna koolide aineõpetajate sektsioonide koosolekud, kus esinevad ettekannetega õpetajad ise.

Alates 1948. aastast toimetab Vabariiklik Õpetajate Täiendusinstituut oma kogumikku „Abiks õpetajaile“, millest seni on ilmunud 5 numbrit, neist üks (nr. 3) bioloogia erinumber. Trükist on ilmumas kogumik nr. 6 vene keele erinumbrina. Käesoleva aasta plaan näeb ette veel 2 numbrit ilmumist, millest üks on juba trükivalmis seatud.

Vaatamata märgatavale edule õpetajate kvalifikatsiooni tõstmisel, esineb Instituudi töös siiski rida olulisi puudusi ja lünki, mille kõrvaldamine on esmajärgulisi ülesandeid. Liiga vähe on tegeldud parimate koolide töökogemuste tundmaõppimise, üldistamise ja levitamisega. Kogu tehtud töö sel alal kannab juhuslikku iseloomu ega oma kindlat süsteemi. Senini pole Täiendusinstituudil veel kuigi palju materjali (tunniplaan-konspekte, kokkuvõtteid, kirjeldusi, protokolle jne.) eesrindlike õpetajate-novaatorite tundidest. Samuti omab Täiendusinstituut vähe eeskujulike koolide, direktorite, õppealajuhatajate, klassijuhatajate, vanempioneerijuhtide, õpilasringide jne. tööplaanide.

Kuigi Õpetajate Täiendusinstituudi kabinetide juhatajad ja metoodikud külastavad õppeaasta kestel iga kuu kindlaksmääratud arvu koole ja klassitunde, toimub see siiski eeskätt Tallinna koolide arvel. Maal ja eriti raudteest eemal asetsevad ja liitklassidega töötavad koolid leiavad vähe tähelepanu. Seega on seletatav, miks Õpetajate Täiendusinstituut ei ole suutnud osutada senini kuigi nimetamisväärset abi liitklassidega töötavatele õpetajaile. Kuid ka Tallinna koolide ja õpetajate tööga tutvumine ei oma kindlat süsteemi, vaid on juhuslik. Õpetajate Täiendusinstituudi kabinetijuhatajad ja metoodikud, kes külastavad koole ja tunde, ei ole senini seadnud endile ülesandeks uurida üksikasjaliselt teatud õpetajate tööd, otsida nende seast välja parimad ja populariseerida viimaste töökogemusi.

Senini on Õpetajate Täiendusinstituut osutanud liiga vähe abi alga-

jaile ja kutseta õpetajaile, kuigi viimaste arv moodustab vägagi suure osa meie vabariigi õpetajate üldarvust. Selle puuduse kõrvaldamisele tuleb hakata tõsiselt rõhku panema. Leningradi Linna Õpetajate Täiendusinstituut alustab tööd noorte õpetajate ülelinnalises seminaris õppeplaani, õppeainete programmide, õpikute ja koolitöös vajalike õppevahendite üksikasjalise tutvustamisega ja sealt siirdutakse alles raskemate teemade käsitlemisele. Noortele õpetajatele korraldatakse kohtumisõhtuid eesrindlike õpetajatega ja näidistunde parimate pedagoogide ning Linna Täiendusinstituudi meetodikute juhtimisel.

Meie Vabariiklik Õpetajate Täiendusinstituut on senini veel puudulikult uurinud pedagoogiliste kabinetide ja meetodiliste ringide tööd ja osutanud neile mitteküllaldast abi. Liiga vähe on korraldatud pedagoogiliste kabinetide juhatajate vabariiklikke ja meetodiliste ringide juhatajate maakondlikke nõupidamisi — tavaliselt vaid üks kord poolaastas. Leningradi Linna Õpetajate Täiendusinstituut kutsub pedagoogiliste kabinetide juhatajad kokku kuu kestel kaks korda, Leningradi Oblasti Õpetajate Täiendusinstituut kolm korda poolaastas, iga kord kaheks päevaks.

Eesti NSV Vabariiklik Õpetajate Täiendusinstituut pole peagu üldse tegelnud koolielu juhtiva kaadriga. 1948. aastal teostati vaid Tallinna ja Harjumaa koolide inspektorite kahepäevane seminar, ja käesoleva aasta aprillis ning mais neljapäevane seminar koolide inspektoreile üle vabariigi. Sellest on aga liiga vähe. Koolide direktorite ja õppealajuhatajate kvalifikatsioonitõstmisega on Täiendusinstituut tegelnud samuti ainult Tallinna linna ulatuses. Haridusosakonna juhatajaile ei ole aga Õpetajate Täiendusinstituut senini korraldanud veel ühtegi kokkutulekut ega seminari — nendega tegeleb vaid Haridusministeerium.

Ka sel alal on meist Leningradi Linna ja Leningradi Oblasti Õpetajate Täiendusinstituut ees, korraldades hariduselu juhtivaile tegelastele korrapäraseid seminare.

Uheks meie Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi tööd pidurdavaks teguriks on töökogemuste vähesus, kuna asutus on veel võrdlemisi noor. Seepärast tuleb rohkem õppida tundma vanemate vennasvabariikide õpetajate täiendusinstituutide tööd. Teise pidurdava tegurina tuleb märkida vähest töötajate arvu mõnes Instituudi kabinetis. Nii on näiteks ajaloo ja NSV Liidu Konstitutsiooni, algõpetuse ja geograafia kabinetis igaühes vaid üks töötaja — kabinetijuhataja näol (Leningradi Oblasti Õpetajate Täiendusinstituudis töötab algõpetuse kabinetis 7 inimest, kuna seal arvatakse põhjendatult, et algõpetus paneb aluse kogu edasisele õppe- ja kasvatustööle üldhariduslikus koolis ning omab seetõttu väga suurt tähtsust). Kolmandaks on suur osa Õpetajate Täiendusinstituudi pedagoogilisest personalist koormatud lisakohustustega teistes õppeasutustes, töötades Täiendusinstituudi

dis sageli vaid kohakaasluse alusel. Tallinna linna ja Harjumaa pedagoogilise kabineti ülesannete täitmine nõuab Täiendusinstituudilt samuti palju tööd, jättes seevõrra vähem aega vabariikliku ulatusega üritusile. Samuti ei tohiks olla sugugi Õpetajate Täiendusinstituudi ülesandeks igasuguste õppevahendite ja kitsasfilmide laenutamine koolidele. Teistes vennasvabariikides ei tegele õpetajate täiendusinstituudid kunagi õppevahendite ega kitsasfilmide laenutamisega. Viimast ülesannet täidavad seal iseseisvad filmoteegid. Meil ei ole aga Haridusministeerium senini taotelnud nende asutamist.

Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi juhatus pidanuks astuma energilisemaid samme loeteldud puuduste kõrvaldamiseks. Soodsamate töötingimuste loomiseks on vajalik asuda juba aegsasti Õpetajate Täiendusinstituudile suurema ja sobivama hoone taotlemisele, kuna olemasolev on jäänud kitsaks ega võimalda enam kõikide kabinetide ja õppevahendite paigutamist, rääkimata alalise näituse korraldamisest, lugemisruumist, enam-vähem nõuetele vastavast auditooriumist jne.

Mõni aeg tagasi toimus Eesti NSV Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi nõukogu järjekorraline koosolek, kus võeti terava kriitika alla senini tehtud töö ja püstitati ülesanded järgnevaks õppeaastaks. Instituudi nõukogu oma otsuses rõhutas eriti parimate õpetajate, koolide, pedagoogiliste kabinetide ja metoodiliste ringide töökogemuste tundmaõppimise, nende üldistamise ja levitamise erandlikku tähtsust.

Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi töötajad on teadlikud oma tõsisest vastutusest õpetajaskonna ideelis-teoreetilise ja pedagoogilise taseme tõstmisel. Innustatuna sellest suurest edust, mida eesti töötav rahvas on saavutanud nõukogude võimu 10 aasta kestel bolševike partei ja seltsimees Stalini juhtimisel, kohustuvad Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi töötajad edaspidi üha pingsamalt töötama oma ülesannete täitmisel.

Erialase kaadri sepikoda.

V. ARAK,

Eesti NSV Haridusministeeriumi koolide inspektor.

Nõukogude võimu taaskehtestamisega 1940. a. algas meie rahva ajaloos uus ajastu. Eesti rahvas vabanes jäädavalt kapitalismi ikkest ja alustas bolševike partei juhtimisel uut ja tõeliselt vaba elu sotsialistlikus riigis. Sotsialistlik kord päästis valla töötava rahva loomingulise aktiivsuse ja purustas kammitsad, mis takistasid tootmisjõudude arengut.

Algas meie maa rahvamajanduse sotsialistlik ülesehitamine. Taastati ja lasti käiku kodanliku korra ajal hävinenud või tegevusetas seisnud ettevõtted.

Juba esimese nõukogude aasta kestel kasvas meie tööstuse toodang üle 60% ja töötajate arv kahekordistus. Eesti NSV hakkas muutuma agrarmaast eesrindlikuks sotsialistlikuks tööstusmaaks. Meie vabariigi tööstuse põhibaasiks hakkas kujunema põlevkivi- ja keemiatööstus. Arenes riiklik kaubandus. Järsult paranes töötava rahva elujärg.

Meie vabariigi hoogsalt arenev rahvamajandus vajab vastavate teadmistega ja kogemustega nõukogulikkude kaadrit, keda ei suutnud anda kodanlikust ajast pärinevad koolid.

Kodanliku Eesti kutsekoolide põhimiseks ülesandeks oli ette valmistada kodanlusele kuulekaid töötajaid, kes oleksid suutelised töötama väiketöötuses — käsitööstusettevõtetes, pisitööstustes, töökodades, mis olid just iseloomulikud kodanliku Eesti rahvamajandusele ja kus eesrindliku tehnika rakendamine on võimatu.

Päas kodanliku Eesti kutsekoolidesse oli enamikule tööliste ja küla-kehvikute lastele suletud. Seda ühelt poolt majanduslike raskuste tõttu ja teiselt poolt seetõttu, et sisseastumisel nõuti 6-klassilist algharidust, kuid kõigile on teada, et kodanliku Eesti 6-klassilise algkooli lõpetas ainult 50% algkooli astunud õpilastest. Pealegi vähendati 1934. a. kehtestatud korraldusega koolikohustuse vanust 16. eluaastalt 14. eluaastale, mille tagajärjel vähenes veelgi 6-klassilise algkooli lõpetanute arv mitme tuhande võrra.

Nii jäid tööliste ja kehvikute lapsed enamuses ilma ka kutseharidusest.

Kodanlikus Eestis allusid Haridusministeeriumile kõik kutsehariduslikud õppeasutused, alates 1- ja 2-aastastest oskustöölise koolidest ning lõpetades tehnikumidega. Töötasid põllumajanduslikud, tehnilised, tööstuslikud, majanduslikud ja kodumajanduslikud kutsekoolid.

Üldiselt peab ütleva, et kutsehariduse korraldamise alal ei jõudnud kodanlik Eesti kaugemale katsestaadiumist. Katsetati igasuguste koolitüüpidega, mis olid välja kujunenud kodanlikus Läänes, peamiselt

Saksamaal ja Skandinaavias. Praegustele tehnikumidele vastavaid kutsekoole oli kõigest 6 üksust, kokku ca 1000 õpilasega, nendest üks tööstuslik tehnikum Tallinnas ja teine Tartus, ning 4 kommertskooli.

Kodanliku klikivalitsuse kukutamisega 1940. a. suvel likvideeriti ka kodanluse privilegeeritud haridussüsteem. Alates 1940./41. õppeaastast kehtestati 7-aastane koolikohustus, kõrvaldati koormavad õppemaksud kesk- ja kõrgemates koolides ning seati sisse rohkearvulised stipendiumid, millega esmakordselt töötava rahva lastele avati tee haridusele. Põhiliselt muutus hariduse ideeline sisu — ka tehnikumides. Nõukogude tehnikumid valmistavad ette meie sotsialistliku rahvamajanduse eri harudele põhjalike teadmiste ja oskustega eriteadlasi, kes on kasvatatud kommunismi vaimus ja on piiritult andunud Lenini-Stalini partei õilsale üritusele.

Esimesteks suuremateks organisatsioonilisteks muudatusteks, mis viidi läbi 1940. aastal, oli mõningate kutsekoolide üleandmine teistele süsteemidele. Nimelt anti siis üle Põllutöö Rahvakomissariaadile kõik põllumajanduslikud kutsekoolid, mille baasil arendati välja vastavad tehnikumid, ja Tööjõureservide Valitsusele kõik tööstuslikud koolid.

1940./41. õppeaastal jätkasid Hariduse Rahvakomissariaadi alluvusse jäänud kutsekoolid töötamist suuremate ümberkorraldusteta, välja arvatud olulise tähtsusega muudatused õppeplaanides ja õppeprogrammides.

Uheks põhjuseks oli see, et lühikese aja tõttu (juulist 1940 kuni õppeaasta alguseni) ei suudetud läbi töötada kõiki vajalikke materjale (koolide nõukogulikud tüübid, õppeplaanid, õppeprogrammid jne.), et võrdlemisi keerulist ja väljakujunemata kutsekoolide süsteemi üle viia nõukogulikele alustele.

Teiseks põhjuseks oli asjaolu, et polnud veel kuigi suurt selgust küsimuses, missugune on kaadri edaspidine vajadus üksikutel aladel.

Vajalikud materjalid nõukoguliku tehnilise hariduse korraldamiseks töötati läbi 1940./41. aasta talvel. Samal ajal selgitati välja ka vabariiklike rahvakomissariaatide vajadused erialase kaadri järele. Nende andmete alusel töötati välja ja esitati 1941. a. mais Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogule kinnitamiseks tehnikumide ja teiste kutsekoolide uus võrgukava. Intensiivne töö oli käimas ka selleks, et 1941./42. õppeaastaks kõik kutsekoolid üle viia nõukogulikele õppeplaanidele ja programmidele.

Kogu see ulatuslik ümberorganiseerimistöo aga katkes hitlerliku Saksamaa reetliku kallaletungi ja Eesti NSV territooriumi ajutise okupeerimise tõttu vaenlase poolt.

Fašistliku okupatsiooni ajal jäid kutsekoolid täiesti kiratsema. Mõnuni koolide programmid, kärbiti õppeaega ja sunniti õpilasi töötama fašistide kasuks ka puhkuse ajal.

Fašistlikust okupatsioonist tingitud tähtsamad majanduslikud kahjud

tehnilise hariduse alal on väga suured. Pöles ära tehnikumidele kuuluvaid hooneid Tartus, Tallinnas, Rakveres ja Pärnus, samuti hävis nende sisustus. Üldine kahju ulatub kümneisse miljonisse rubladesse.

Veel suuremaks kahjuks tuleb lugeda seda, et okupantide poolt laastati täielikult tehnikumide õpilaskond meesõpilaste osas, mistõttu vastavate tehnikumide vanemad kursused nõukogude korra taastamisel olid õpilastest peaaegu tühjad.

Pärast Eesti NSV territooriumi vabastamist okupantidest 1944. aasta sügisel algas otsekohe kesk-eriõppeasutuste võrgu taastamine ja ülesehitamine.

1944./45. õppeaastal töötas Eesti NSV-s 39 tehnikumi ja muud kesk-eriõppeasutust õpilaste üldarvuga üle 5500; nendest oli Haridusministeeriumi süsteemis 19 tehnikumi (4 tööstuslikku tehnikumi, kuna ülejäänud 15 olid majanduslikud ja käsitööstuslikud tehnikumid).

Haridusministeeriumi tehnikumide võrgu edasine väljakujunemine toimus 1945. a. I poolel. Kutsekoolidest anti osa üle teistele ministeeriumidele, osa neist liideti tehnikumidega, mõned üksikud ka likvideeriti.

1945./46. õppeaastaks arvati Haridusministeeriumi alluvusse 17 tehnikumi, kokku 5000 õpilasega. Nendest oli tööstuslikke tehnikume 4, majandus- ja kergetööstuslikke tehnikume 12 (õmblemine, kudumine jne.) ja tootlustehnikume 1.

1945. aastal kehtestatud Haridusministeeriumi tehnikumide võrgu loomisel ei osatud ette näha seda suurt tõusu kesktehnilise kaadri vajaduses tööstuslikel erialadel, mida tõi enesega kaasa sõjajärgne stalinlik viisaastak.

1947. aastal alustati seepärast Haridusministeeriumi tehnikumide võrgu reorganiseerimist. Alustatud reorganiseerimine viidi lõpule 1948. a. septembris.

Nüüd kujunes Haridusministeeriumi tehnikumide võrk järgmiseks: 2 elektromeaanika tehnikumi (Tallinnas ja Tartus), 3 ehitustehnikumi (Tallinnas, Tartus ja Kuressaares), 3 õmblus- ja tekstiilitehnikumi (Tallinnas, Rakveres ja Viljandis), 1 toiduainete tööstuse tehnikum, 1 turba- tehnikum, 1 tehnikum metalli- ja tiseritöö alal, 1 keemia-ala tehnikum ning 3 majandustehnikumi.

1949. aasta 1. septembril alustas tööd Viljandi Pedagoogiline Kool sealse õmblustehnikumi baasil. Nii töötas 1949./50. õppeaastal Haridusministeeriumi süsteemis 11 tööstuslikku tehnikumi ja 3 majandustehnikumi. Seega tõusis reorganiseerimise tulemusena tööstuslike erialade osatähtsus 75%-ni vastuvõetud õpilaste üldarvust.

1949./50. õppeaastal õppis Haridusministeeriumile alluvas 11 tööstuslikus tehnikumis umbes 1900 poeglast ja 1400 tütarlast, seega kokku 3300 õpilast ja 3 majandustehnikumis kokku 550 õpilast, nendest 80 poeglast.

Kogu Eesti NSV-s töötas mullu 47 tehnikumi ja muud kesk-eriõppeasutust, kokku umbes 10 000 õpilasega.

Tööstuslike erialade osatähtsuse suure tõusu tagajärjel tekkis vajadus laiendada tehnikumide õpperuume ja ühiselamuid, samuti täiendada ja organiseerida erialaseid kabinette, laboratooriume ja töökodasid.

Olukord tehnikumide hoonete alal on üldiselt rahuldav. Nõuetele täiesti vastavais hoonetes töötavad Tallinna Elektromehaanika Tehnikum, Tallinna Toiduainete Tööstuse Tehnikum, Tallinna Arhitektuuri-Ehitustehnikum, Paide Kooperatiivkaubanduse Tehnikum, Valga Arve-Plaanindustehnikum jt. Koolihoonete suhtes ebarahuldavas olukorras on Tallinna Tekstiili-Õmblustehnikum, Tartu Kohaliku Tööstuse Tehnikum ja Kuressaare Ehitustehnikum.

Üheks oluliseks küsimuseks tehnikumide väljaarendamise alal on õpilaste ühiselamute asutamine. Et tehnikumidesse pääs oleks kindlustatud kõigile soovijaile, peavad tehnikumid omama korralikult sisustatud õpilaste ühiselamuid, mis aitavad kaasa ka õppetöö edule. Ühiselamute vajadus on seda enam põhjendatud, et üle 50% tehnikumide õpilastest pärinevad maalt. Tehnikumide ühiselamute organiseerimisel on Haridusministeerium saavutanud paaril viimasel aastal edusamme: nii mahutavad tehnikumide ühiselamud kokku ligi 900 õpilast. Üldiselt aga ei saa olukorda sel alal siiski rahuldavaks pidada, sest on ka tehnikume, kus ühiselamud puuduvad täiesti, nagu Tallinna Toiduainete Tööstuse Tehnikum, Tallinna Arve-Plaanindustehnikum ja Tallinna Tekstiili-Õmblustehnikum. Õpilasi on abistatud ka majutamisel erakorteritesse, nimelt sõlmivad tehnikumid üürilepingud ja tasuvad neil puhkudel üüri. Seejuures tuleb meenutada, et kodanlikus Eestis puudusid tehnikumidel ja kõrgematel õppeasutustel õpilaste ühiselamud täiesti.

Intensiivselt on toimunud erialaste kabinettide, laboratooriumide ja töökodade organiseerimine ja sisustamine. Silmapaistvaid tulemusi on saavutanud sel alal Tallinna Elektromehaanika Tehnikum, kus peale töökodade on organiseeritud veel üle paarikümne erialase laboratooriumi ja kabineti. Ka Tartu Elektromehaanika Tehnikumis, Tartu Ehitustehnikumis ja Tallinna Tekstiili-Õmblustehnikumis on saavutatud tunnustusväärseid tulemusi õppetöökodade organiseerimisel.

Haridusministeeriumil on olnud siiski raskusi tehnikumide sisustamisel vajalike erialaste õppevahenditega, kuna ministeeriumil pole oma tööstuslikke käitisi. Palju kergemini saab tehnikumi sisustada ministeerium, kes ise vajab vastavat kaadrit ja kellel on ka sellekohane tööstuslik baas. Seetõttu on käesoleval aastal väljatöötamisel projekt, mis näeb ette Haridusministeeriumi kõigi tehnikumide üleandmist teistele ministeeriumidele, kes ise vajavad asjaomast kaadrit. Ka vennasvabariikide kogemused on näidanud, et kõige otstarbe-

kohasem on organiseerida teatud tehnikum selle ministeeriumi juures, kes ise vastavat erialast tööjõudu vajab.

Õppe-kasvatustöö nõukogude tehnikumides toimub kommunismi vaimus. Noor nõukogude eriteadlane on oma sotsialistliku kodumaa patrioot, kes tunneb põhjalikult oma eriala ja võitleb kodanliku teaduse ja tehnika ees kummardamise vastu, kodanliku natsionalismi vastu, esinegu see mis kujul tahes.

Ideelis-poliitilise kasvatustöö alal on tehnikumides saavutatud hinnatavaid tulemusi. Hulk õppejõude Tallinnas ja Tartus õpib marksismi-leninismi õhtuülikoolis ja teised vastavates ringides, mis on organiseeritud tehnikumide juures. Tehnikumide õppejõud on osa võtnud kõigist nõupidamistest, kursustest ja seminaridest, mis on organiseeritud üldhariduslike koolide pedagoogidele. Tehnikumide direktoritele, nende asetäitjatele õppealal ja õppejõududele on organiseeritud ka eri nõupidamisi. Kahel viimasel õppeaastal on ümber töötatud kõik õppeprogrammid vastavalt kaasaja nõukogude teaduse saavutustele.

Tehnikumide komsomoli- ja ametiühingu-organisatsioonid on tõhusalt kaasa aidanud nõukoguliku kesk-eriharidusega kaadri kasvatamisel. Haridusministeeriumi tehnikumide kommunistlike noorte organisatsiooni kuulub käesoleval aastal üle 600 õpilase ja selle organisatsiooni autoriteet ja mõju õpilaste kasvatustöös on pidevalt tõusnud. Võrdlemisi tugev on kommunistlike noorte organisatsioon Tallinna Elektromehaanika Tehnikumis (150 liiget), Tartu Elektromehaanika Tehnikumis (90) ja Valga Arve-Plaanindustehnikumis (55), seevastu on kommunistlike noorte organisatsiooni mõju vähene Tartu Kohaliku Tööstuse Tehnikumis ja Tallinna Toiduainete Tööstuse Tehnikumis.

Haridusministeeriumi tehnikumides töötab kokku üle 400 õppejõu, kellest pooled omavad täielikku kõrgemat haridust. Ligi 40% õppejõududest töötab tehnikumides kohakaasluse alusel; need on enamuses asjaomased eriteadlased käitistest. Selline olukord on paratamatu niikaua, kuni saame kõrgema haridusega eriteadlasi tehnikumide õppejõududeks nende hulgast, kes lõpetavad vastavad kõrgemad õppeasutused nii meil kui ka vennasvabariikides. Nii suunatakse käesoleval aastal 160 keskkoolide lõpetajat soodustatud tingimustel edasi õppima Leningradi ja Moskva, peamiselt neile erialadele, kus meie vabariigis puuduvad kõrgemad õppeasutused.

Nõukogude Eesti 10. aastapäeval raporteerivad meie arvukad keskeriõppeasutused, et nad on andnud vabariigile üle 6000 kesk-eriharidusega nõukoguliku töötaja, kes on näidanud ja näitavad oma tööga, et nad on bolševike partei ja Nõukogude valitsuse igakülgse hoolitsuse väärilised. Arvesse võttes seniseid kogemusi suudavad meie keskeriõppeasutused edaspidi veelgi edukamalt täita vabariigi hoogsalt areneva rahvamajanduse üha kasvavaid vajadusi kesk-eriharidusega kaadri järele.

Lasteaedade hoogne areng Eesti NSV-s.

E. SUITS,

*Eesti NSV Haridusministeeriumi Eelkoolikasvatuse
Sektori juhataja.*

Kapitalistliku tööstuse arenemine 19. sajandil ja masinate massiline rakendamine tõid enesega kaasa naiste ja laste tööjõu metsiku eksploateerimise. Eksploateeritavate klasside laste olukord oli haletsemisväärset vilet. Alaealistel lastel tuli töötada 12—16 tundi mõnekümnekopikalise töötasu eest. Töölisperekonnad ei saanud kindlustada oma eelkooliealistele lastele mingisugust järelevalvet, hoolitsust ega kasvatust. Töölisklassi organiseeritud surve tõttu olid kapitalistid sunnitud üht-teist ette võtma olukorra mõnesuguseks parandamiseks. Nii näemegi, et möödunud sajandi teisel poolel hakkavad kapitalistlikes maades tekkima ka lasteaiad, kuid töörahva lastel oli neist vähe kasu. Need olid ja on ka nüüd kapitalistlikes maades kodanliku ideoloogia taimelavaks, vastates täielikult kodanluse klassihuvidele.

Kapitalistlikes maades peetakse riigi kulul ülal ainult väike arv lasteasutusi. Taanis ja Norras olid 1933. a. andmeil kõik lasteaiad eralasteaiad. Hollandis peetakse 80% lasteaedadest ülal kiriklike organisatsioonide poolt. USA-s kuulub samuti suur protsent lasteaedu misjoniorganisatsioonidele. Viimaseil aastail, seoses üha süveneva majanduskriisiga, väheneb kapitalistlikes maades koolieelsete lasteasutuste arv. Pealegi pole need lasteaiad hoopiski kohandatud töölisperekondade vajadustega. Nii näiteks viibivad lapsed USA-s enamikus lasteaedades 3—4 tundi päevas. Inglismaal töötavad lasteaiad hommikupoolikul 9—12-ni, millele järgneb 2-tunniline lõunavaheaeg. Pärast lõunat jätkub lasteaias tegevus vaid paari tunni kestel.

Esimene lasteaed Eestis, nn. väikelastekool, asutati 1860. a. Diakonisside Seltsi poolt Tallinnas. Diakonisside Seltsi juhtivad jõud olid sakslased. Algul võeti lasteaeda vastu ainult saksa rahvusest lapsi 6—10 a. vanuses, hiljem pääses sinna ka jõukamate eestlaste lapsi. Lapsi oli asutuses 75—120. Kasvatustöö oli tolleaegseis lasteaedades rangelt kiriklik. Õpetati piiblitlugu, katekismust ja vaimulikke laule ning tuubiti saksa keelt. Igasugune töö ja tegevus lasteaias toimus „komando“ järgi — ka jalutamine. On arusaadav, et neis tingimustes olid lasteaiad saksa kultuuri taimelavaks ja saksameelsuse kasvatajaks juba eelkooliealistes lastes.

Kodanlikus Eestis oli tühine arv lasteasutusi (näit. 1921. a. vaid 21 lasteaeda). Nende olukord oli väga algeline. Lasteaedade kohta puudus absoluutselt seadusandlus, mis oleks kindlaks määranud nende õiguslikud alused ja ülalpidamise korra. Polnud lasteaednike teenistus- ja kutseseadust. Samuti puudus arvukas kvalifitseeritud kasvatajate

kaader kui ka selle kaadri süstemaatiline ettevalmistamine. Lasteaednikud ei saanud mingit abi kvalifikatsiooni tõstmiseks ja oma teadmiste täiendamiseks. Puudus eestikeelne kirjandus eelkoolikasvatuse küsimustes. Kohalike omavalitsuste eelarveis olid lasteaedade ülalpidamiseks määratud üsna väikesed summad, sedagi peamiselt ainult suuremates linnades, nagu Tallinnas ja Pärnus. Isegi Tartus ei leidunud 1940. a. ühtegi linna poolt ülalpeetavat lasteaeda. Tegutsesid ainult üksikud eralasteaiad. Omavalitsuste eelarvete kinnitamisel tehti sageli kokkukohid just lasteaedade arvel. Seetõttu puudusid maakondades ja töölisasulates lasteaiad peaaegu täiesti.

Kodanliku Eesti omavalitsuste juhtivate tegelaste-ülemuste poolt kinnitati avalikult mitmeid kordi, et lasteaedadel ja nende kasvatajatel ei olevatki muud ülesannet kui lapse ninaalune puhtaks pühkida ja õhtul laps emale tervete luude-liikmetega tagasi anda. Kuigi lasteaedades eelkooliealiste laste teadlikust kasvatamisest ja arendamisest ei saanud juttugi olla, valitses neis ometi täiesti kodanlik õhkkond, kus lastesse juba maast-madalast hakati istutama kodanlikku ideoloogiat.

Kodanlikus Eestis olid lasteaiad eeskätt kodanluse lastele. Tööliste lapsi oli lasteaedades üsna vähe, sest kõrged lasteaiamaksud ei võimaldanud töölisperekondade lastel lasteaias käimist. Tallinnas oli aastail 1918—1939 ainult 6 linna poolt ülalpeetavat lasteaeda. Eraisikute poolt ülalpeetavad lasteaiad olid suuremalt osalt võõrkeelsed (saksa). Eesti tõusik-kodanluse perekonnad tahtsid anda oma lastele nõndanimetatud „saksa kasvatust“, mis algaski tavaliselt eralasteaias.

Printsipiaalselt erinev on lasteaedade seisund Nõukogudemaal ja seda niihästi lasteaedade ülesannete ja tähtsuse kui ka neis tehtava kasvatustöö seisukohalt. Nõukogude Liidus on lapsed ümbritsetud tõsise hoole ja armastusega. Laste kasvatamine on Nõukogudemaal suure riikliku ja ühiskondliku tähtsusega ülesandeks.

Kohe pärast Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni arvati eelkooliealiste laste kasvatuse rahvahariduse üldisesse süsteemi. Lasteaiad on selle esimeseks lüliks.

Nõukogude valitsus ja bolševike partei on loonud avarad võimalused eelkooliealiste laste kasvatamiseks. Lasteaedade võrk Nõukogude Liidus on väga tihe nii linnades kui ka maal.

Eelkooliealiste laste kasvatamine lasteaias rajati meie vabariigis kindlale alusele kohe pärast nõukogude võimu kehtestamist 1940. a. suvel. Hariduse Rahvakomissariaadis seati ametisse lasteaedade inspektor, kes hakkas organiseerima lasteaedu nõukogulikel aluseil. Töötati välja lasteaedade põhimäärus, lasteaedade kasvatajate ja muu personali teenistustasude määrad ja kehtestati teisi juhendeid lasteaedade töö korraldamiseks.

Nõukogude valitsus määras suuri summasid lasteaedade ülalpidamiseks, mis võimaldas organiseerida kogu vabariigis laiaulatusliku

lasteaedade võrgu. Suuresti aitas kaasa sellele organiseerimistöole Nõukogudemaa rikkalik pedagoogiline kirjandus ja vanemate vennasvabariikide kogemused eelkooliealiste laste kasvatustöös.

Lasteaedade arv Eestis nõukogude korra esimesel aastal (1941) tõusis üle 70 asutuse, kus oli ligi 3500 last. Äsjaorganiseeritud lasteaiad lahendasid edukalt töötava rahva eelkooliealiste laste nõukoguliku kasvatuse ülesandeid.

22. juunil 1941. aastal algas saksa fašistide vallutussõda Nõukogude Liidu vastu ja neil õnnestus ajutiselt okupeerida meie vabariigi territoorium. Juba Saksa okupatsiooni algul tühistati kõik Nõukogude valitsuse korraldused ja määrused eelkoolikasvatuse alal. Lasteaiad jäeti täiesti juhuslikkuse hoolde. Paljud lasteaiad, mis olid nõukogude võimu ajal ellu kutsutud, pidid oma tegevuse lõpetama. Kurikuulus okupatsiooniaegne organisatsioon „Eesti Rahva Ühisabi“ tahtis saada kõik lasteaiad oma valdusse, et siis lasteaedade varandusi ja sisse-seadeid kasutada okupantide abistamiseks. See ei õnnestunud aga lasteaedade kaadri üksmeelse vastutöötamise tõttu.

1943. a. lõpul ja 1944. a. algul suleti kõik Tallinna lasteaiad evakueerimise ettekäändel. Lasteaedade ruume kasutasid Saksa sõjaväeosad, kes hävitasid ja rüüstasid kõik lasteaedade mööbli, õppevahendid ja majapidamistarbed.

Kohe pärast okupantide minemakihutamist 1944. a. sügisel asuti lasteaedade taastamisele ja uute lasteaedade organiseerimisele. Eesti NSV Hariduse Rahvakomissariaadis kutsuti ellu eelkoolikasvatuse sektor, kelle esimeseks ülesandeks oli taastada okupantide poolt hävitatud ja laastatud lasteaiad.

Lasteaedadele kindlustati rahasummad, toiduratsioonid ja vajalik varustus. 1944. a. lõpuks suudeti Eesti NSV-s rakendada tööle juba 52 lasteaeda 2000 lapsega. Iga aastaga on tihenunud pidevalt lasteaedade võrk. Käesoleva aasta algul töötas vabariigis 111 lasteaeda 4580 lapsega.

Suurt hoolt ja tähelepanu on osutanud lasteaedade organiseerimisele käitised ja asutused. Nii on organiseerinud oma töötajate lastele lasteaedu Balti Manufaktuur, V. Kingissepa nim. Teraviljakombinaat, Tartu Leivakombinaat, ETKVL, Narva Kreenholm, Valga Raudteesõlm ja paljud teised käitised. Erilist rõhku on pandud lasteaedade organiseerimisele põlevkivirajoonis, kus töötab praegu 11 lasteaeda kokku ligi 600 lapsega.

Viimaste aastate jooksul (1947—1950) on ehitatud 8 uut nõuete kohast lasteaia-hoonet (Narvas, Kohtla-Nõmmel, Jõhvis, Kohtla-Järvel, Kukrusel, Valgas jne.). Ehitamisel on praegu Tallinnas 4 uut suuremat lasteaia-hoonet, kus alustatakse tööd juba tänavu.

Peale selle on antud täitevkomiteede poolt lasteaedadele kasutada nägusad hooned avarate mänguplatsidega (näit. Tallinnas, Pärnus,

Viljandis, Tartus, Võhmas, Räpinas jm.). Mänguplatsid on sisustatud rikkalikult välismänguvahenditega: liivakastid, kiigid, ronimisredelid, tasakaalu puud jne.

Nõrgatervislikele lastele on organiseeritud eritüüpi lasteasutus — sanatoorne lasteaed (Tartus), mis töötab pideva arstliku kontrolli all ja tugevdatud toitlustamisega.

Tallinnas ja Pärnus töötavad lasteaedade juures sanatoorsed lasterühmad nõrgatervislikele lastele.

Nõukogude lasteaiad erinevad põhiliselt kodanlikest lasteaedadest. Nad on riiklikud kasvatusasutused, kes kasvatavad füüsiliselt ja vaimselt terveid, elurõõmsaid ja aktiivseid lapsi kommunismi vaimus. Lastes kasvatatakse armastust ja austust kõigi Nõukogudemaa töötajate vastu, vaatamata rahvusele, neid õpetatakse hoolikalt hoidma ühiskonna varandust, neis kasvatatakse armastust nõukogude rahva saavutuste vastu, neid õpetatakse austama meie partei ja valitsuse juhte ja suhtuma lugupidamise ning armastusega oma vanematesse ja nende töösse.

Peale selle ülla kasvatusliku ülesande soodustab nõukogude lasteaed naisel-emal osavõttu majanduslikust, kultuurilisest ja ühiskondlik-poliitilisest elust.

Esikoht eelkooliealise lapse kasvatamisel antakse füüsilisele kasvatusle. Füüsilise kasvatusle teostamiseks töötavad lasteaiad kindla päevarežiimi alusel. Vastavalt eelkooliealise lapse tervishoiu ja tervise nõuetele organiseerib lasteaed mitmekesisest, otstarbekast ja head toitlustamist, õhu, vee ja päikese täielikku kasutamist, korraldades kehalisi harjutusi ja kasvatades lastes oskust täita iseseisvalt elementaarseid tervishoiunõudeid haiguste vältimiseks.

Laste toitlustamine toimub lasteaias 3—4 korda päevas, olenevalt laste viibimise ajast lasteaias. Toit on lasteaedades küllaldane, mitmekesine ja maitsev, mistõttu lapsed kosuvad ja kasvavad lasteaedades hästi.

Suve perioodil saadetakse linnas asuvad lasteaiad kaheks kuuks maale. Sel puhul saavad lapsed tugevdatud toitu. Käesoleval suvel asuvad maale Tallinnast 16 lasteaeda 1000 lapsega ja Tartust sanatoorne lasteaed 60 lapsega.

Lasteaedades harjutatakse lapsi pidevalt karastama oma keha. Seda saavutatakse jalutuskäikudega, õhu- ja päikesevannide võtmisega jne. Lastes karastamist lasteaias teostatakse arstliku kontrolli all.

Suurt rõhku pannakse eelkooliealise lapse puhkeaja veetmisele lasteaias. Eesti NSV Ministrite Nõukogu vastav määrus kohustab varustama lasteaedu pehme inventariga (lamamisraamid, madratsid, linad, tekid, padjad jne.), et puhketunnil kõik lapsed saaksid lahtiriidetatult puhata. Eesti NSV Rahandusministeeriumi poolt on eraldatud käesoleval aastal suuri summasid lasteaedadele eespoolnimetatud varustuse muretsemiseks.

Paljudes lasteaedades on asutatud loodusenurgad. Koos lastega tehakse siin katsepeenraid, kus lapsed õpivad tundma elavat loodust ja jälgivad taimede kasvu. Hästi on see korraldatud Viljandi 1. Lasteaias, kus mullu vaadeldi rukki kasvamist ja küpsemist kuni leiva valmistamiseni. Käesoleval aastal vaadeldakse lina.

Et eelkooliealisi lapsi süstemaatiliselt ja igakülgset arendada, on lasteaedades rakendatud töökavad ja päevikud, kus kirjeldatakse kogu tegevust ja kuhu kantakse tähelepanekud laste arengu kohta.

Lasteaedade kasvatajate kutsealase kvalifikatsiooni tõstmisele aitab tõhusalt kaasa Eesti NSV Haridusministeeriumi Eelkooli Metoodiline Keskkabinet. Kabinet kogub lasteaedadest metoodilisi materjale, töötab need läbi, üldistab paremaid töökogemusi ja tutvustab neid kõigile kasvatajaile. Metoodilises kabinetis võivad kasvatajad tutvuda mitmesuguste töövõtetega, mis on andnud häid tulemusi. Kasvatajate kasutada on metoodilise kabineti raamatukogu, kus on olemas kõik Nõukogude Liidus ilmunud poliitiline, pedagoogiline ja eelkooli-kirjandus ning lasteraamatud nii eesti kui ka vene keeles. Kabinet jälgib pidevalt otstarbekohaste mänguasjade ja kehalise kasvatus õppevahendite valmistamist ning konsulteerib mänguasjade valmistajaid.

Eelkooli Metoodilise Keskkabineti juures on muusika- ja looduse looring, kuhu on koondatud kasvatajad, kes töötavad lastega muusika ja looduse tutvustamise alal. Need ringid koguvad ja populariseerivad paremaid töövõtteid sel alal.

Tänavu töötab lasteaedades 388 kasvatajat ja juhatajat. Kaadri ettevalmistamiseks ja kvalifikatsiooni tõstmiseks töötab Tallinnas Eelkoolikasvatuse Kool, mis saadab välja iga aasta uusi kutselisi kasvatajaid. Pidevalt täiendavad ja õpivad ideelis-poliitilise taseme tõstmisel kasvatajad ja juhatajad. Eesrindlikumad kasvatajad ja juhatajad õpivad ja on lõpetanud marksismi-leninismi õhtuülikooli.

Eesti NSV Haridusministeerium on korraldanud iga aasta seminare ja kursusi lasteaedade pedagoogilise kaadri kvalifikatsiooni tõstmiseks. Nii toimus mullu 4 seminari kokku 319 osavõtjaga. Peale selle korraldatakse iga aasta ülelinnalised ja maakondlikud nõupidamised eelkoolikasvatajaile paremate töökogemuste tutvustamiseks. Pidevalt antakse lasteaedades lahtisi tunde, kus kasvatajad jälgivad kaastöötajate töövõtteid.

Suure murrangu tõi meie maanaise ellu stalinlik kolhoosikord. Töötav naine maal ehitab endale ja oma lastele õnnelikkude tulevikku sotsialistliku suurpõllupidamise üha avaramaks muutuvais tingimustes.

Eestimaa K(b) Partei V kongress juhtis erilist tähelepanu lasteasutuste osatähtsusele kolhoosides. Partei Keskkomitee VII pleenum oma otsustes rõhutas veel kord, et tähtsaks abinõuks, mis soodustab naiskolhoosnikute kaasatõmbamist tootmis-, ühiskondlikule ja poliitilisele tööle, on lasteaedade ja -sõimede organiseerimine kolhoosides.

Vennasvabariikide rikkalikud kogemused kinnitavad, et ainult eeskujulikult korraldatud lasteasutused võimaldavad naiskolhoosnikutel emadel muretult töötada kolhoosipõllul, sest nad teavad, et nende laste eest hoolitsetakse hästi kolhoosi lasteasutuses. Ka meie kolhooside töökogemused näitavad, et naiskolhoosnikud-emad ei saa maksimaalselt osa võtta kolhoosi tööst, kui nendel ei ole kellegi hoolde jätta eelkooliealisi lapsi. Seepärast tõusis tänavu kevadel eriti teravalt üles lasteasutuste organiseerimise vajadus kolhoosides.

Et tõhusalt kaasa aidata selle suure ürituse teostamiseks, on Haridusministeerium ja Tervishoiu Ministeerium korraldanud üle maa seminare kolhooside lasteasutuste juhatajaile-kasvatajaile, kus on antud nõu ja juhendeid lasteasutuste kasvatustöö ja organiseerimise küsimustes.

Korraldatud seminaride ja selgitustöö tulemusena töötavad paljudes kolhoosides lasteaiad, näiteks Harjumaa Jõelähtme valla Uhise Jõu kolhoosis, Tõdva valla Edu kolhoosis, Iru valla Tasuja kolhoosis. Lasteasutused on veel organiseeritud Väinjärve vallas Tuleviku Raja kolhoosis, Koigi vallas Sangari kolhoosis, Väätša vallas 1. Mai kolhoosis, Säreveere vallas Edasi kolhoosis jt. Järvamaa kolhoosides. Saaremaal Põide vallas Edu kolhoosis alustas lasteaid tegevust 20. mail 25 lapsega ja Mustjala valla Oktoobri Võidu kolhoosis 27 lapsega. Ka paljudes Tartumaa ja teiste maakondade kolhoosides töötavad lasteaiad.

Vaatamata eelkoolikasvatuse suurtele edusammudele Eesti NSV-s 10 aasta kestel, tuleb märkida, et vabariigi hoogsalt arenevas tööstuses ja põllumajanduses töötavate emade vajadust lasteaidade järele ei ole senini suudetud täiel määral rahuldada. Eriti Tallinnas ei ole kõigil töötavil emadel võimalik oma eelkooliealisi lapsi paigutada lasteaidadesse viimaste vähesuse tõttu.

Siintoodud lühike ülevaade eelkoolikasvatuse arengust Eesti NSV-s 10 aasta kestel näitab, et see töö on rajatud nõukogude korra tingimustes avaratele alustele ja laieneb aastast aastasse. Midagi niisugust ei näe me üheski kapitalistlikus riigis. Ainult Nõukogudemaa lastel on kõige avaramad võimalused veeta lapsepõlv õnnelikult ja rõõmuküllaselt hästikorraldatud nõukogude lasteaidades.

Neist sirguvad tublid kommunismiehitajad.

L. PAABO,
*Eesti NSV Haridusministeeriumi Lastekodude
Sektori juhataja.*

Kodanlikus Eestis olid lastekodud vaestemaja tüüpi asutused, nn. laste „varjupaigad“. Sotsiaalministeerium korjas hoolduseta lapsed ja paigutas lastekodudesse, kus alaealised eeskätt oma tööga endale ülalpidamist teenisid. Suurtes lastekodude taludes tehti töö peamiselt lastekodu kasvandike tööjõuga. Lastekodu kasvandike toitlustamiseks kindlat päevaraha ametlikult kehtestatud ei olnud, vaid selle määras kohaliku maavalitsuse esimees oma heaksarvamise järgi. Tavaliselt kõikus kasvandiku toiduraha 16—20 senti ümber päevas, mida kõike aga kujunenud traditsioonide kohaselt laste toitlustamiseks ära ei kasutatud, vaid millest üks osa aasta lõpul tagasi maksti. Lastekodu direktorit hinnati kodanlike omavalitsustegelaste poolt selle järgi, mida rohkem ta oskas laste arvél kokkuhoidu teostada. Näit. Tartu Linna Kaagvere ja Tartumaa Meeri Lastekodu võistlesid selles, kumb suudab lapsi odavamalt toitlustada.

Eesti kodanlus suhtus põlguse ja üleolekuga lastekodudesse. Kasvatusküsimustega tegeldi lastekodudes minimaalselt. Kasvataja tööpäev oli 14—15 tundi pikk. Selge on, et niisuguses olukorras mingisugust kasvatustööd ei saanudki olla, millest tulenevalt levis lastekodudes distsipliinitus ja huligaansus.

Nõukogude võimu taastamisel Eestis 1940. a. suvel muutus põhjalikult ka lastekodude olukord. Kasvatustöö lastekodudes rajati suure nõukogude pedagoogi Makarenko kasvatuspõhimõttele. Lastekodudes organiseeriti pioneeriorganisatsioon, lastenõukogu ja mitmesugustele huvialadele vastavad isetegevusringid. Kasvatajate tööpäev normeeriti 5 tunnile, mis võimaldab teha pidevat ja järjekindlat kasvatustööd kommunismi vaimus. Algas pingeline töö tõeliselt nõukogulike lastekodude organiseerimiseks.

1941. a. alguseks suudeti organiseerida juba 25 lastekodu 1660 kasvandikuga.

Selle hooga töö nõukogude lastekodude organiseerimisel katkestas ootamatult Saksa fašistliku röövarmee kallaletung Nõukogudemaaale, sealhulgas ka Nõukogude Eestile.

Saksa fašistid, kel õnnestus võitluse käigus ajutiselt okupeerida Nõukogude Eesti, asusid koos eesti kodanlikest natsionalistidest käsialastega vägivallatsema. Eriti masendavaks kujunes lastekodude olukord saksa röövvalutajate võimutsemise aegu. Paljud lastekodude hooned võeti Saksa sõjaväe majutamiseks ja haiglaiks. Vanemateta jäänud lapsed saadeti hoolimatult hulkuma. Nõukogude-aegne kasva-

tajate kaader vallandati ja asendati fašistlikult häälestatud juhuslike inimestega.

Fašistliku armee taganedes said kõik lastekodud käsu evakueeruda. Seda käsku siiski ei täidetud ja ükski lastekodu ei lahkunud Eesti NSV territooriumilt, kuid lahingutegevuse tõttu olid mitmed lastekodud sunnitud lahkuma oma alalistest asupaikadest ja varju otsima metsatihnikuis ning kaugemais kohtades. Taganeva fašistliku sõjaväe poolt rüüstati lastekodude hooned, inventar ja abimajandid.

Peidupaikadest tagasipöördunud lastekodud leidsid eest sõna otseses mõttes paljaksröövitud kodud, paljud aga varemed ja tuhahunnikud, näit. Narva, Vaivara, Irboska, Tallinna III, Tallinna V ja Tallinna VI Lastekodu.

Ainult viiel väikesel lastekodul 370 lapsega oli võimalik paigale jääda.

Kohe pärast okupantide minemakihutamist algas vabariigis lastekodude hoogne taastamine ja uute lastekodude organiseerimine.

Oli vaja kiiresti paigutada lastekodudesse Eesti NSV territooriumil leiduvad orvud ja hoolduseta lapsed. Lisaks neile vajasisid lastekodudesse paigutamist Nõukogude Liidu tagalast reevakueerunud lastekodude kasvandikud, kes Suure Isamaasõja ajal leidsid endile kodud Dmitrova, Nevjanski, Tavanski, Nižni-Uvelka ja Jegorovski lastekodudes.

Sõjajärgseil aastail on Eesti NSV-s kuni tänaseni taastatud 16 lastekodu, kusjuures 15 lastekodu on organiseeritud täiesti uutes paikades. Esiletõstmist väärib siin Tartumaa, kus on rajatud 3 uut lastekodu (Hellenurme, Saadjärve, Konguta); kodanlikus Eestis töötas Tartumaal vaid 1 laste varjupaik (Meeri). Valgamaal ei olnud üldse kodanliku korra ajal lastekodu, praegu töötab 2 (Valga ja Helme).

Kui kodanlikus Eestis olid lastekodud sõna otseses mõttes orbu- dele vaid varjupaigaks, siis on nõukogude lastekodu hästikorraldatud kommunistlik kasvatusasutus. Seepärast on nõukogude korras püstitatud nõue, et lastekodude direktoreiks ja õppe-kasvatusala juhataj- jaoks võivad olla ainult vastava kutseharidusega eesrindlikud ja kogenu- nud ning poliitiliselt arenenud pedagoogid. Lastekodu kasvatajate kohtadele määratakse tublimaid pedagoogiliste koolide ja õpetajate instituutide lõpetajaid. Kutseta kasvatajad on suunatud õppima vastavate õppeasutuste juurde.

Lastekodu töötajate erialase kvalifikatsiooni tõstmise eesmärgil on korraldatud süstemaatiliselt igal aastal kursusi ja seminare lastekodude direktoreile, õppe-kasvatusala juhatajaile, pioneerijuhtidele, kasvatajaile jt.

Paremate töökogemuste vahetamiseks vanemate vennasvabariikide vastava ala töötajatega ja rahvaste sõpruse süvendamiseks on orga-

niseeritud lastekodu töötajaile ekskursioone Moskva ja Leningradi lastekodudesse.

Seltsimees Stalin ütleb: „Tuleb tunnustada kui aksioomi, et mida kõrgem on ükskõik missuguse riigi- või parteitöö ala töötajate poliitiline tase ja marksistlik-leninlik teadlikkus, seda kõrgem ja viljakam on ka töö, seda efektsemad on töötulemused...“ Juhindudes sellest seltsimees Stalini õpetusest, on lastekodude kasvatusala töötajad suundunud ka poliitilisele enesetäiendamisele: õpitakse marksismileninismi õhtuülikoolides, poliitringides ja iseseisvalt marksismi-leninismi aluseid.

Nõukogude lastekodudes pannakse suurt rõhku õppe- ja kasvatus- töö organiseerimisele, et igast lastekodu kasvandikust võrsuks nõukogude ühiskonna täisväärtuslik liige.

Kõik lastekodu kooliealised kasvandikud käivad koolis. Kooli ja lastekodu vahel on loodud tihe side. Lastekodu direktor, õppealajuhataja ja kasvatajad võtavad osa kooli pedagoogikanõukogu koosolekuist ja selle kooli õpetajad, kus õpivad lastekodu kasvandikud, võtavad osa lastekodu pedagoogikanõukogu koosolekuist. Tiheda koostöö tulemusena lastekodu ja kooli vahel, samuti kasvatajate teadliku abistamisega on saavutatud paljudes lastekodudes hea õppeedukus (Saadjärve, Tallinna III, Kaagjärve, Helme, Meeri jt.).

Suur enamus meie lastekodusid on jõudnud selleni, et kasvatus- tööd tehakse läbimõeldult kindlate tööplaanide alusel, rakendatakse järjekindlalt nõukogude ajastu väljapaistva pedagoogi Makarenko kasvatuspõhimõtteid ja kasutatakse vennisvabariikide rikkalikke tööko- gemusi. Nõukoguliku kasvatus- töö tulemusena on kujunenud paljudes lastekodudes distsiplineeritud ja terved lastekollektiivid (Valga, Riisipere, Helme, Meremäe jt. lastekodud). Oskuslikult on rida lastekodu- sid kasutanud vestlusi, poliitinformatsioone, kirjanduse lugemist ja muid töövorme (Meremäe, Valga, Kaagvere, Tartu Kurtummade Kool jt. lastekodud).

Tõsist abi lastekodude õppetöö taseme ja distsipliini tõstmisel on osutanud pioneeriorganisatsioonid, mis on loodud kõikide kooliealiste ja segatüübiliste lastekodude juurde. Kui 1941. a. oli lastekodudes vaid üksikuid pioneere, siis praegu on meie lastekodudes 1112 pio- neeri ja 157 kommunistlikku noort.

Vaba aja kasulikuks veetmiseks on organiseeritud lastekodudes vas- tavalt kasvandike huvialadele mitmesuguseid isetegevusringe, näit. kirjandus-, tehnika-, laulu-, spordi-, rahvatantsu-, male- ja noorte naturalistide ring. Lastekodude ülevaatused ja vabariiklikud kooli- noorsoo omaloomingu olümpiaadid on tõendanud, et isetegevuse alal tehakse lastekodudes tõsist tööd. Tähelepandavaid tulemusi on siin saavutanud Riisipere, Tallinna III, Viiratsi ja Valga Lastekodu ning

Tartu ja Porkuni Kurttumade Kool, Tunnustusväärset tööd mitšuurinliku bioloogia alal on teinud Meeri ja Helme Lastekodu.

Et kasvatada kommunistlikku suhtumist töösse, kohusetunnet, oskust tööriistade käsitsemiseks ja anda kogemusi iseseisvaks eluks, on asutatud kõikide kooliealiste ja segatüübiliste lastekodude juurde õppe-töökojad (näit. naiskäsitöö ja õmbluse, puu- ja kingsepatöö, raamatuköitmise ja vitsapunumise alal).

Märkimisväärset on töötanud Riisipere, Tihemetsa ja Kosejõe Lastekodu ning Tartu ja Porkuni Kurttumade Kooli õppetöökojad, samuti ka õmblustöörühmad Viljandi, Viiratsi, Konguta jt. lastekodudes.

Kui kodanlikus Eestis lastekodu kasvandik rõivastus tingimata halli halvastiõmmeldud ürpi ja kaupluses juba ärimeeski otsis selleks puhuks odavaima ja inetuima kanga, mida ükski teine klient ei ostnud, siis nõukogude lastekodus pannakse suurt rõhku esteetilisele kasvatusesele, ja Nõukogude valitsuse vastavate määrustega on kehtestatud kindlad rõivastusnormid igale kasvandikule. Artellis või lastekodu töökojas õmmeldakse kõigile kasvandikele rõivad individuaalselt, arvestades lapse soove ja maitset. Praegu on meil igal lastekodu kasvandikul peoriietus, kooliriietus ja tööriietus.

Kui kodanlikus Eestis lastekodu kasvandike kõhu arvel püüti teostada võimalikult suurt kokkuhoidu, siis nõukogude korras teostatakse ranget järelevalvet, et kõik riigi poolt määratud summad kulutataks õigesti ning ülejäägita laste toitlustamiseks. Kaubandusorganisatsioonidele on tehtud ülesandeks kaubastada lastekodudele esmajärjekorras ja ainult kõrgekvaliteedilisi toiduaineid. Vähemalt kord nädalas teostatakse toidu kaloraaži arvestust, et veenduda, kas lapse organism on kindlustatud vajaliku kalooriate hulgaga. Vastavalt lastekodude põhimäärusele toimub laste toitlustamine 4 korda päevas, kusjuures kehtib nõue, et toit oleks küllaldane ja maitsev.

Kodanliku Eesti härrasarst eksis väga harva orbude varjupaika. Nõukogude lastekodu tüüpkoosseisus on aga ette nähtud arsti ja meditsiin-õe ametikohad igas lastekodus.

Meditsiinilise personali ülesandeks on süstemaatilise kontrolli teostamine kasvandike tervisliku seisundi kohta, sanitaarharidustöö tegemine õpilaste ja lastekodu töötajate hulgas, profülaktika korraldamine ja arstiabi andmine kasvandikele, toidu kvaliteedi kontrollimine ja nõuanne menüü koostamisel.

Kodanlikus Eestis oli lastekodu kasvandiku saatuseks saada karjaseks või sulaseks kulaku juures, mida tõendasid ilmekalt igakevadised „laadad“ lastekodudes, kus kulakud käisid endale orbude hulgast odavat tööjõudu valimas. Vanemad kasvandikud võeti sulasteks, nooremad suvekuudeks karjasteks, kes sügisel, kui ekspluateerijad neid enam ei vajanud oma kulaklikes majapidamistes tööjõuna, saadeti tagasi oma varjupaikadesse.

Nõukogude korras kehtivate seaduste alusel on kõigil eeskujuliku õppeedukusega lastekodu kasvandikel õigus pärast 7-klassilise kooli lõpetamist jätkata õppimist keskkoolides ja kesk-eriõppeasutustes. Kui 1940. aastal ei õppinud veel keskkoolis ühtki lastekodu kasvandikku, siis käesoleval õppeaastal oli keskkoolides ja kesk-eriõppeasutustes õppivate lastekodu kasvandike arv juba 46.

Hästi õpivad näit. Riisipere, Palivere, Inju ja Aaspere Lastekodu kasvandikud pedagoogilistes koolides Haapsalus ja Rakveres; Kaagjärve, Meeri ja Tallinna IV Lastekodu kasvandikud õpivad edukalt Tallinna ja Tartu Õpetajate Instituudis.

Endine Riisipere Lastekodu kasvandik Olev Rahuoja lõpetab käesoleval aastal Tallinna Elektromehaanika Tehnikumi, olles õppinud ainult hindeile „5“. Samuti heade hinnetega lõpetasid käesoleva aasta kevadel keskkooli Tallinna IV Lastekodu kasvandikud Agu Paabut ja Asta Osvelt, kes kavatsevad oma õpinguid jätkata Leningradis.

Paljud lastekodude kasvandikud on siirdunud edasi õppima põllumajanduslikesse tehnikumidesse ja tööstuskoolidesse vastava eriala omandamiseks.

Osa meie lastekodude tublimaid kasvandikke on juba oma erialased õpingud lõpetanud ja asunud tegelikule tööle. Nii töötab Inju Lastekodu endine kasvandik Einar Vapper, kes lõpetas 1948. a. Rakvere Õpetajate Seminari, õpetajana Kose-Lükati Sanatoorses Metsakoolis. Oma kutsetöö kõrval leiab sm. Vapper aega õppimiseks Tallinna Õpetajate Instituudis ja eeskujuliku kommunistliku noorena võtab ta osa kõigist ühiskondlikest üritustest.

Tallinna Linna IV Lastekodu andekas kasvandik Ulo Keedus, kelle isa langes Suures Isamaasõjas, lõpetas 1948. a. Tallinna Elektromehaanika Tehnikumi ja töötab praegu instruktoriga Vabariiklikus Aeroklubis.

Helme Lastekodu kasvandik Karl Hollman, kes lõpetas möödunud aastal Tõrva Keskkooli ainult hinnetega „5“, töötab kasvatajana Helme Lastekodus, kavatsedes järgmisel aastal jätkata õpinguid Tartu Riiklikus Ülikoolis.

Juba siingi loeteldud faktid tõendavad, et nõukogude kord on andnud vanemateta jäänud lastele tõelise uue kodu lastekodus.

Oma töövõitudest, mis on saavutatud stalinliku hoolitsuse tulemusena, võivad meie lastekodud teha rõõmustavaid kokkuvõtteid Eesti NSV 10. aastapäeva puhul.

Kuid see suur hoolitsus ja tähelepanu, mida osutavad bolševike partei ja Nõukogude valitsus lastekodudele, innustavad lastekodude töötajaid veelgi pingsamale tööle, et tasuda auvõlga nende lastele, kes langesid kangelastena Nõukogude kodumaa eest. Loogem neile lastele kõik võimalused selleks, et neist kasvaksid oma vanemate väärilised järeltulijad — tublid kommunistmehitajad!

Meie eesmärgiks on täielik õppeedukus.

S. JEVDOKIMOVA,
Tallinna 19. Keskkooli direktor.

Nõukogude Eesti juubeliaastapäeval teevad vabariigi töötajad kokkuvõtteid oma tööst ja saavutustest nõukogude korra viljastavais tingimustes. Need saavutused on silmapaistvad ja rõõmustavad iga nõukogude inimest. Ka Tallinna 19. Keskkooli õppe- ja kasvatustöö on kulgenud nõukogude võimu aastail kindlalt tõusuteed, ja vabariigi juubeliaastapäeval võib julgesti kinnitada, et kooli pedagoogiline kollektiiv tuleb edukalt toime nõukogude kooli põhilise ülesandega — kasvatada noortest igakülgselt haritud leninlasi-stalinlasi, kes seisavad nõukogude ajastu suurte ülesannete kõrgusel.

Kõik kooli õppejõud uurivad marksismi-leninismi klassikute teoseid, jälgivad pidevalt üksikute teaduste arengut ning võtavad seda arvesse õppetöös. Iga õpetaja teab, et ta suudab edukalt täita oma vastutusrikkaid ülesandeid vaid siis, kui ta tunneb põhjalikult marksismi-leninismi revolutsioonilist teooriat.

Iga õppeaasta eel koostatakse kogu aasta tööplaan, milles kooli kollektiiv seab endale ülesanded, mida dikteerib elu ja eelmiste aastate õpised. Neis plaanides kajastub kogu ettevalmistav töö õppeaasta alguseks, siis kontrolli ja juhtimise teostamine, õppe-kasvatustöö organiseerimine, meetodiline töö, õpetajate kvalifikatsiooni tõstmine jne.

Õppenõukogu koosolekuil püüame üles tõsta enam aktuaalseid küsimusi, mis aitavad kaasa õppeedukuse tõusule. Näiteks esitasid sel õppeaastal aruande oma tööst vene keele ja matemaatika õpetajad. Õppenõukogu võttis vastu konkreetse otsuse, mille täitmise tulemusena nende ainete õpetamine paranes tunduvalt.

Suurt tähtsust õppetöö kvaliteedi tõstmisel omab näitlikkus. Kaks õpetajat, sm-d V. Mukinina ja Z. Raževa, koostasid ettekande sel teemal. Õpetajate kollektiiv tegi endale ülesandeks varustada iga õppeaine näitlike õppevahenditega, ja seda ülesannet täidetakse edukalt.

Paljud õpetajad, eriti noored, ei teadnud, kuidas õpilasi tundma õppida. Õpetaja S. Gurin pidas sisuka loengu teemal „Õpilaste isiksuse tundmaõppimise psühholoogilised alused“, millest oli palju kasu õpilaste psühholoogiliste iseärasuste tundmaõppimisel.

Õppe- ja kasvatustöö lahutamatu seose rõhutamiseks kuulati ära õpetaja M. Luukase ettekanne „Klassiväline kasvatustöö“, mille puhul võeti elavalt sõna ja jagati vastastikku kogemusi ning tähelepanekuid.

Õpetajate kollektiivi seob sõprus. Noored õpetajad pöörduvad alati vilunud ja kogenud kolleegide poole abisaamiseks ja viimased abistavad meelsasti noori. Ainekomisjonid koolis parandavad oma tööd iga aastaga.

Nende eesotsas seisavad kogenud õpetajad, nagu E. Luts, A. Katulskaja, A. Lebedeva, F. Tšutšina ja E. Beljajeva. Sageli korraldatakse lahtisi tunde, mida arutatakse ainekomisjonide koosolekul. See toob suurt kasu. Nendel koosolekul koostatakse poolaasta ja tunni tööplaan, valmistatakse ette kontrolltööde tekste ja analüüsitakse neid.

Võib rõõmustavalt märkida, et kasvatustöö tase tõuseb iga aastaga. Kõik klassijuhatajad koostavad oma plaani kasvatamiseks tööks, lähtudes kooli direktiooni juhtnöördest. Peamine rõhk langeb siin tööle õpilasreeglitega. Varem kandis see töö juhuslikku iseloomu: töötati natuke aasta algul ja sellega asi lõppeski. Nüüd töötatakse süstemaatiliselt õpilasreeglite istutamiseks õpilaste igapäevasesse ellu. Eriti hästi töötab sel alal 3. klassi õpetaja E. Luts. Ta valmistub alati korralikult oma klassijuhataja-tundideks. Õige sageli esitab ta õpilastele küsimuse: „Aga kuidas teie oleksite käitunud antud juhtumil?“ Ja seejärel, ära kuulnud õpilaste vastused, juhib ta kõneluse õpilasreeglitele. Huvitavalt töötab ka 9-b klassi juhataja V. Kasse. Tema andis lahtise klassijuhataja-tunni teemal „Päevarežiim“. Palju kasulikku said sellest tunnist teised klassijuhatajad, ja füüsika õpetaja N. Gluštenko ütles õppenõukogu koosolekul: „Kui me suudaksime kõik klassijuhataja-tunnid nii hästi anda, siis ei esineks meie koolis üldse distsiplineerimatuse juhtumeid ja me võiksime olla alati kindlad oma õpilaste korrektse käitumises.“

Õppeedukuse ja kasvatustöö küsimusi arutatakse meie koolis tootmisnõupidamistel. Siin jagavad parimad õpetajad oma töökogemusi, samuti arutatakse siin õppejõudude ideelis-poliitilise taseme tõstmise küsimusi. Kooli ametiühingukomitee parandab aasta-aastalt oma tööd, täites kindlasti tööplaani võetud ülesanded. Ametiühingukomitee koosolekuil arutatakse ka agitaatorite tööd. Geograafia õpetaja G. Belikova peab tehnilise personaliga vestlusi jooksvalt poliitikast.

Kooli direktioon kontrollib ja abistab pidevalt õpetajaid. Igal reedel teevad õppealajuhatajad ja direktor nädala tööst kokkuvõtte ning koostavad järgmise nädala tööplaani. See aitab töös palju ja seetõttu pole sellist tööloiku koolis, mida ei tunneks õppealajuhatajad ja direktor.

Suurt abi õpetajaile nende igapäevases töös annab kommunistlike noorte algorganisatsioon, kes on vahetpidamatult kasvanud parimate noorte arvel. Nii oli koolis 1946. a. 105 kommunistlikku noort, nüüd on neid üle 170. Eriti paranes kommunistlike noorte töö pärast ULKNU XI kongressi. Õpilased-kommunistlikud noored tulid õpetajale lähemale ja said aktiivseteks abilisteks võitluses õppeedukuse tõusu ja teadliku distsipliini eest. Algorganisatsiooni koosolekud mööduvad üha enam õpilaste aktiivsuse kasvu tähe all (sõnavõttude arv koosolekuil ulatub 13-ni). Algorganisatsiooni koosolekuil arutatakse mitme-

suguseid küsimusi: aruandeid tööst, kommunistliku noore moraal-
sest palgest, pioneeritööst, kehakultuurist jne.

Kommunistlikud noored esinevad hästi ettevalmistatud ettekanne-
tega. Eriti hästi möödus koosolek kommunistlike noorte-stahhaanov-
lastega, kes jutustasid oma edukast tööst. Kommunistlike noorte kooli-
komitee lahendas hästi õppeedukuse tõstmise küsimusi. Mahajääjaile
organiseeriti abi, aga kui see osutus vajalikuks, arvustati asjaosalisi
teravalt või neile avaldati noomitus. Iga päev tulevad komitee korra-
pidaja juurde grupiorganisaatorid ja annavad aru jooksvatest sünd-
mustest. Selline igapäevane juhtimine tõstis komsomoli koolikomitee
liikmete vastutustunnet ja grupiorganisaatorite aktiivsust.

Ajaloo õpetaja V. Ivanova juhtimisel töötab kommunistlike noorte
agitkollektiiv. Seminaridel anti neile konsultatsioone ning juhendeid
ja seejärel korraldasid nad grupivestlusi saavutustest Nõukogude Lii-
dus, rahvademokraatia maades ja üksikuist „Komsomolskaja pravda“
artikleist. Mõned komsomoligrupid on šeffideks pioneerisalkadele:
abistavad mahajääjaid, esinevad referaatidega, on abiks pioneerijuh-
tidel koonduste korraldamisel jne. Pioneere on nüüd koolis 555, kuna
1946. a. oli neid 180. Uhes arvulise kasvuga tuleb ära märkida ka pio-
neeritöö tunduvat sisulist paranemist. Kogu pioneeritöö on suunatud
õppeedukuse parandamisele. Iga klassijuhataja abistab koonduste läbi-
viimist, kus eriti käesoleval aastal pühendati suurt tähelepanu korda-
misele.

Suurtel revolutsioonilistel pühadel on olnud lõkketuled ja maleva-
koondused. Eriti hästi õnnestus malevakoondus, mis oli pühendatud
seltsimees Stalini 70-ndale sünnipäevale. Selleks koonduseks valmista-
sid õpetajad oma pioneere ette eriti hästi. Palju tööd selliste ürituste
läbiviimiseks teeb lauluõpetaja sm. E. Sevastjanova. Tähtpäevadeks
valmistavad pioneerid albume. Oma salkades võitlevad pioneerid
kõrge õppeedukuse eest. Salgajuhid jälgivad iga päev pioneeride tööd,
abistavad ja teevad ülesandeks aine selgeks õppida. Huvitavad koon-
dused olid neljandates klassides teemadel: „Meie kodumaa kaart“,
„Lapsed välismaal“, „Noored leninlased“ jne. Esinesid pioneerid ise,
olles ette valmistatud õpetaja ja salgajuhi poolt.

Suurt tööd õppeedukuse tõstmisel ja distsipliini parandamisel teeb
õpilaskomitee, korraldades klassides vastavaid koosolekuid, kutsudes
korrale mahajääjaid, kuulates ära klassiorganisaatorite aruandeid ja
organiseerides korrapidamist. Iga päev teatavad kõik klassiorga-
nisaatorid õpilaskomitee esimehele puudujaist, hilinejaist ja õpilas-
komitee liige koos õppealajuhatajaga selgitavad puudumise põhjuse.

Koolis töötavad järgmised isetegevusringid: kirjandus-, näite-, mate-
maatika-, füüsika-, laulu- ja noorte naturalistide ring. Üldhariduslikud
ringid süvendavad klassis õpitud materjali, avardavad õpilaste silma-
ringi. Näitering on lavastanud rea näidendeid, ja ta töö on leidnud

üldist tunnustust. Sel alal on suured teened näiteringi juhil sm. Rasso-mahhinil. Nii näiteks organiseeris ta Gorki õhtu, millest kõik õppejõud olid vaimustatud.

Koolis on viis lauluringi 120 liikmega. Meie koor ei esine ainult koolis, vaid ka agitpunktides, pidulikel sündmustel „Estonia“ teatris ja mujal. Koori tööd juhivad sm-d Sevastjanova ja Kasemägi.

Noortel naturalistidel on elavnurk, kus nad teevad oma katseid. Siin on ka herbaarium ja kollektsioonid, mis on õpilaste tehtud või kogutud. Hästi korraldati lindude päev. Seitsmenda klassi õpilane Šiškina esines referaadiga, kusjuures isetegevuslikud ettekanded olid kõik lindude teemal. Pärast seda mindi organiseeritult linnupuure üles panema. Ringi juhivad sm. E. Vassiljeva.

1949./50. õppeaasta jooksul kuulasid õpilased ettekandeid rahvusvahelisest olukorrast, nõukogude kinematograafia saavutustest, Mihhailovi raamatust „Kodumaa kaardi ees“, Mitsurinist, Lössenkost jt., samuti organiseeriti kohtumisi kirjanikega. Unustamatu mulje jättis kohtumine sm. Leberechtiga, kellele õpilased esitasid palju küsimusi. Vestlus kulges tema teosel „Valgus Koordis“.

Nõukogude kool ei saa töötada lastevanemateta. Side perekonnaga on õige kasvatusel aluseid. Ilma hea koduse kasvatuseta on raske teha head kasvatuslikku tööd koolis.

Kui eelnevatel aastatel loenguid lastevanematele peeti süsteemitult, siis sel õppeaastal oli iga kuu kolmandal puhkepäeval kell 14 lastevanematele kasvatusliku sisuga loeng. Käsiteldi järgmisi teemasid: noorpõlve kommunistliku kasvatusel ülesanded, kuidas lastevanemad saaksid oma lapsi õppetöös abistada, lastevanema autoriteedist, režiim kasvatusvahendina, vanemate osa eksamite ettevalmistamisel jne. Kaks korda aastas kuulasid lastevanemad aruannet kooli tööst. Pärast loengut anti lastevanematele isetegevuslik kontsert, kus esinesid õpilased. Selliseid loenguid korraldame ka järgneval aastal. Vanemad külastavad meelsasti kooli, võtavad aktiivselt osa mitmesuguste küsimuste arutamisest ning teevad häid ettepanekuid õppe-kasvatustöö parandamiseks. Side vanematega ei piirdu ainult loengute korraldamisega. Kõik klassijuhatajad, õppides tundma oma õpilasi, külastavad ka nende kodusid ja astuvad lastevanematega ühendusse. Praktiseeritakse ka lastevanemate väljakutsumist klassijuhataja, õppealajuhataja või direktori poolt.

Tähtis on ära märkida tööd, mida on teinud lastevanemate komitee eriti sel õppeaastal. Komitee esimees sm. M. Koppel oskab lastevanemaid organiseerida, nii et need osutavad koolile abi iga päev. Komitee võttis aktiivselt osa kooli sisustamisest, pidude korraldamisest jne. Eriti hästi töötas komitee teisel poolaastal ühenduses eksamite ettevalmistamise ja läbiviimisega. Vanemad jälgisid üksikuid õpilasi, selgitasid välja, kuidas nad täidavad päevarežiimi ja mis segab nende

tööd jne. Eksamipäevadel oli kogu lastevanemate komitee koolis, kaunistas klassiruumid lilledega ja pidas korda. Sel õppeaastal tegi lastevanemate komitee pärast õppeaasta lõppu kingituse esimeste kuni neljandate klasside õpilastele. Pidulikult kaetud laudadel seisid kingitused ja pidurõivais saali ruttavad lapsed olid hämmastatud kingitusi nähes. Üritus õnnestus kõigiti.

Tuleb ka märkida, et eksamiteks valmistusid kõik: õpetajad, õpilased ja lastevanemad, alates kolmandast veerandist. Õpitu kordamist alustasid mõned õpetajad juba õppeaasta algul. Esialgu võttis kordamine vaid väikese osa tunnist, kuid hiljem aeg kordamiseks pikenes. Õpitu kordamine II poolaastal planeeriti juba tervete tundide kaupa. Ise hästi ette valmistunud, alustasid õpetajad pidevat tööd õpilastega. Kõik olid valmis kordamiseks: komsomoli algorganisatsioon, pioneerid ja õpilaskomitee. Igale õppeainele sisustati kordamisnurgake, kuhu pandi välja kordamisplaan, õppeprogramm ühes õpiku lehekülgede äranäitamisega, pileтите juurde kuuluvad ülesanded ja päheõpitava loetelu. Nendes kabinetides organiseeriti kordamist 3-ndast veerandist alates. Kooli üldises kordamisnurgakeses leidsid õpilased kasulikke juhendeid, kuidas kõige paremini korrata õpitud, kuidas jaotada oma aega jne. Eksamiteks ettevalmistumisel on tingimata vajalik näitlik agitatsioon.

Selline kordamine ja õpetajate visa töö viisid heade tulemusteni: sel õppeaastal jäi vaid 10 õpilast klassikursust kordama. See arv on kolm korda väiksem kui mullu.

Õpilased, kes said järeleksami, hakkavad tegema oma suvetööd, mis on igapäevane individuaalne. Juuli lõpul ja augustis aitavad neid õpetajad, mistõttu on usutav, et paljud sooritavad sügisel järeleksami edukalt.

Kogu koolitöö toimus käesoleval aastal Eesti NSV 10. aastapäeva väärika tähistamise lipu all. Vastav komisjon korraldas õpilastele loenguid ja ekskursioone vabariigi tööstustesse ning muuseumidesse jne. Õppeaasta lõpul pühendati kõik üritused sellele tähtsale sündmusele.

Lõpetanud õppeaasta, seisab meie ees tõsine ülesanne: saavutada täielik õppeedukus. Korraga saavutada on seda raske, kuid me püüdlime visalt sellele eesmärgile. Minnes puhkusele võtsid õpetajad endile läbitöötamiseks üksikuid meetodilisi küsimusi, nagu kuidas töötada õpilasreeglite alal, kuidas läbi viia tunde keele arendamiseks jne., sest paljusid seesuguseid küsimusi suudavad edukalt lahendada vaid õpetajad-praktikud. See hõlbustab ka noorte õpetajate tööd ja aitab tunduvalt kaasa õppeedukuse tõusule.

Tallinna 19. Keskkooli kollektiiv on ühinenud sõbralikuks pereks ja võib täie kindlusega ütelda, et järgnevatel aastatel on koolis veelgi kõrgem õppeedukus.

Nõukogude kooli õilsate eesmärkide nimel.

ED. AUS,
Juuru 7-klassilise kooli direktor.

Eesti NSV töötajad kõigil aladel võtavad Eesti NSV 10. aasta-päeva vastu suurte töövõitudega. Käitiste ja tehaste töölised tööpinki-
kide juures ületavad hulgaliselt oma töönorme ja aastapäevaks endile võetud kohustusi. Kolhoosnikud rakendavad üha uusi agrotehnilisi võtteid võitluses kõrgete saakide eest. Kõikjal vabariigis, nii ühiskondlikul, kultuurilisel kui ka majanduslikul alal pulbitseb vilgas ülesehitustöö. Nõukogude Eesti kool kommunismiehitajate noore põlvkonna kasvatajana sammub käsikäes kogu töötava rahvaga üha parematele tulemustele.

Bolševike partei ja Nõukogude valitsus on loonud kõik eeldused koolide edukaks tööks. Üheski kapitalistlikus riigis ei kulutata haridusele nii palju nagu Nõukogude Liidus. Sellal kui kapitalistlikes maades miljonid noored, eriti kolooniates ja sõltuvates maades jäävad igasuguse hariduseta, seisab meie ees kohustusliku keskhariduse üllas perspektiiv. Kuskil mujal maailmas ei ole õpetaja nii hinnatud ja lugupidatud nagu meie sotsialistlikul kodumaal.

Eesti NSV õpetajaskonna kohuseks on seepärast anda kogu oma jõud nõukogude kooli õilsate eesmärkide teenistusse: meie noortes kommunistliku ühiskonna inimesele omaste iseloomujoonte kasvatamisele, neis marksistliku maailmavaate süvendamisele ja neile põhjalike teadmiste ja oskuste andmisele.

Juuru 7-klassilise kooli õpetajaspere mõistab täiel määral oma kohustusi ja töötab kogu südamega nende täitmiseks. Oleme püüdnud nõukogude kooli eesmärkide paremaks saavutamiseks siduda õppekasvatustööd meid ümbritseva nõukoguliku eluga.

Muidugi on õppekasvatustöö põhiliseks teguriks tund. Hästi ettevalmistatud, teadlikult kommunistliku kasvatus eesmärke taotlevad tunnid kindlustavad mitte üksnes õpilaste kõrge õppeedukuse, vaid ka teadliku distsipliini. Kui kuulen, et õpetajal on raskusi distsipliiniga, siis võtan veel kord põhjaliku kontrolli alla ta tunnikonspekti, jälgin, kuidas ta töötab tunnis selle järgi. Harilikult selgub, et tund ei ole sel puhul hästi ette valmistatud ega kasutada näitlikustamisvahendeid küsimuse selgitamiseks. Seepärast oleme võtnud endile esmaseks kohustuseks tõsta tundide ideelis-teoreetilist ja meetodilist taset. Teeme seda ühiselt. Meil on tavaks, et õppenõukogu võtab intensiivselt osa iga üksiku õpetaja tööst. Näeme küllaltki hästi nii iseenda kui ka üksteise puudusi, ja meie ei varja neid. Kuid meie ei halvusta oma kriitikaiga kedagi, kelle töös on puudusi, vaid näitame neid selleks, et igaüks meist suudaks kergemini parandada oma tööd.

Õppenõukogus arutleme läbi õpetajate tööplaanid ja täiendame neid vajaduse korral. Kuigi ma isiklikult olen töötanud õpetajana 44 aastat, ei lähe ma kunagi tundi konspektita. Nii on ka kogu meie kollektiivis kindlaks nõudeks, et iga õpetaja töötab tunnis läbimõeldud tunnikonspekti järgi. Seda nõuet on alati täidetud.

Väga oluline tunnis on õppevahendite kasutamine. Meie kool on üsna rikkalikult varustatud õppevahenditega. Oleme neid ostnud, kuid hulgaliselt, eriti füüsika-alaseid, ka ise valmistanud. Õpilased meisterdavad neid meelsasti. Siinjuures ei saa märkimata jätta suurt kasvatustlikku ja õpetuslikku väärtust, mis on õppevahendite isevalmistamisel. Ise valmistades mitmesuguseid katseriistu tutvuvad õpilased nende konstruktsiooniga hoopis põhjalikumalt kui õpetaja seletusel ja saavad siis ka sügavamalt aru katse käigust ja tulemustest. Ühine töö katseriistade valmistamisel süvendab kollektiivsustunnet.

Kasutame õppevahendeid kõigis tundides. Meil on hulk kaarte, tabeleid ja pilte. Need aitavad elustada loodusõpetuse, ajaloo ja maateaduse tunde, kuid ka süvendada käsiteldavat materjali. Samuti paneme vene keele ja võõrkeele tundides suurt rõhku jutustamisele piltide järgi. See huvitab lapsi ja seob iga uue sõna ja mõiste nende teadvuses konkreetse pildiga. Sel kombel omandavad õpilased uued sõnad hoopis hõlpsamini ja need püsivad hästi meeles. Kuid samas kulutame igast tunnist teatud osa igapäevase kõnekeele harjutamiseks. Vastavalt läbitöötatud sõnavarale laseme õpilastel jutustada vene keeles mõne loo kodust, spordiväljakult, klassist, kolhoosist jne. Seda praktiseerime alates viiendast klassist.

On tähtis, et õpilane harjuks kuulama vene keelt. Selleks jutustab õpetaja sageli omalt poolt õpilastele midagi vene keeles. Algul ei tahtnud õpilastel edeneda täiendav lugemine. Häid tulemusi andis siin õpetaja enda ilmeka ettekanne mõnest palast, mis tekitas õpilastes soovi lugeda lõpuni kogu pala.

Taotleme seda, et igale õpilasele oleks selge kõik see, mis ta on õppinud eelmises klassis. Eriti tähtis on seda rõhutada aga matemaatikas. Iga kogenud õpetaja teab, et õpilaste edasijõudmine vanemais klassides matemaatika alal sõltub oluliselt sellest, kas nad on küllalt põhjalikult omandanud eelmiste klasside kursuse. Seepärast peab õpetaja hoolitsema, et õpilased saaksid aru igast käsiteldavast küsimusest ja omandaksid selle põhjalikult. Süvendame arvutamisoskust iga tunni lõpul peastarvutamisega.

Juuru koolis on viis kutseta õpetajat. Olen kontrollinud nende tunde järjekindlalt ja põhjalikult, andes nõu, kuidas üle saada raskustest. Nii osutus õppeaasta algul, et ühel noorel õpetajal oli tunnis raskusi distsipliiniga. Soovitasin tal kindlalt kinni pidada tunnikonspektist, kasutada võimalikult palju näitlikustamisvahendeid ja olla järjekindel oma nõudmistes.

Iga kord, kui märkan mõne noore õpetaja tundi külastades lünka kas uue aine esituses, küsitlemise metoodikas vm., saadan ta kuulama vastava aine tundi vanema õpetaja juurde, juhtides tähelepanu sellele, mida ta eriti peab jälgima külastatavas tunnis.

Õppenõukogu koosolekuil kontrollime järjekindlalt õpilaste vihikuid kõigis aineis. Sellega tahame saavutada ühtlaste nõuete rakendamist kõigi ainete vihikute suhtes. Veel enam — sel teel avastame aegsasti lüngad nii õppeprogrammi läbivõtmises kui ka aine metoodilises läbitöötamises. Nii selgus, et kolmandas klassis vene keele etteütluses tegid õpilased palju vigu häälikute „з“ ja „ж“ kirjutamisel. Seejärel kontrollisin vene keele tundi kolmandas klassis. Ilmnes, et õpilased oskasid kuulmise järgi täiesti õigesti eraldada neid häälikuid, kuid nad ei olnud veel küllalt kindlasti omandanud tähekujusid. Tehti täiendavaid harjutusi, ja seejärel kadusid etteütlustest ka taolised vead.

Juuru kooli õpetajail on nõudeks, et õpilane teataks õpetajale kohe, kui ta ei ole aru saanud mõnest küsimusest. Seejärel seletab õpetaja uuesti kannatlikult küsimuse ära ja laseb teha täiendavaid harjutusi, kuni ta on veendunud, et asi on õpilasele täiesti selge. Seda nõuet täites on meie õpetajad kasvatanud õpilaskollektiivis teravalt eitava suhtumise mahakirjutamisse ja etteütlemisse.

Kõigi nende abinõude tulemuseks on õppe-kasvatustöö tõus koolis. Noorte õpetajate tundide külastamisel viimasel õppeveerandil võis märgata tunduvat edu nende töös õppeaasta algusega võrreldes. On muutunud kindlamaks õpilaste teadmised kõigis aineis. Eksamite tulemused kinnitasid omaltki poolt, et nii õpetajad kui õpilased on teinud tublit tööd aasta jooksul.

Eesti keele suulisel eksamil ilmnes selgesti, et õpilased tarvitavad keelevorme täiesti teadlikult, et nende teadmised on kindlad. Kirjanduslikes palades osati hästi iseloomustada tegelasi, toodi selgesti välja teose või lühipala ideeline sisu ja anti õige hinnang olustikule. Ka olid õpilased suutelised ise lahendama lisaküsimusi seoses loetuga.

Samuti rahuldasi igati õpilaste teadmised füüsika eksamil, mis oli tihedalt seotud praktikaga. Õpilased oskasid käsitseda kõiki katseriistu ning iseseisvalt ja arusaadavalt anda seletust iga aparadi kohta.

Pärast eksamite lõppu, viimasel õppenõukogu koosolekul, analüüsimise põhjalikult möödunud õppeaasta töötulemusi eksamite valguses. Kokkuvõtte näitas, et veel esinevate lünkade põhjusi õpilaste teadmistes tuleb mõnigi kord otsida eelmiste klasside tööst, sellest, et kõik õpilased ei ole küllalt kindlasti omandanud algklassides läbivõtetut. Juhtisime seepärast algklasside õpetajate tähelepanu küsimustele, millele nad tuleval õppeaastal peavad omistama suuremat tähtsust. Nii tuleb vene keeles rohkem rõhku panna etteütlustele. Matemaatikas peame jõudma nii kaugele, et iga õpilane omandaks nooremais klassides kindlasti arvutamisoskuse. Selleks tuleb veelgi rohkem har-

jutada peastarvutamist. Loodusõpetuses peame tuleval õppeaastal korraldama tihedamini õppekäike loodusesse.

Uldiseks nõudeks jääb ka eelseisval õppeaastal: jätkata omavahelist kogemuste vahetamist, tutvuda kolleegide tööga, kes on saavutanud häid tulemusi oma töös, et kõik positiivne ja edasiviiv saaks kogu meie kollektiivi omanduseks.

On tähtis tundma õppida kolleegide tööd mitte ainult oma kooli piires, vaid ka naaberkoolides. Seepärast võtavad Juuru kooli õpetajad väga aktiivselt osa valla metoodilise ringi tööst. Koosolekuil arutellakse jooksvaid kooliküsimusi ja esinetakse ettekannetega üksikute ainete metoodika alalt, näiteks „Vene keele õpetamisest“ (eraldi alg- ja vanemaile klassidele), „Eesti keele õpetamisest“, „Õppevahendite valmistamisest“, „Kooliaedadest“ jne. Korraldatakse näidistunde. Neilt ühistelt arutlustelt ja kolleegide tööga tutvumistelt otsitakse uut, mida võiks edukalt rakendada ka omas koolis. Juuru koolis korraldas metoodiline ring möödunud poolaastal kaks näidistundi: vene keelest ja füüsikast.

Metoodilise ringi koosolekuil täiendatakse ka oma teadmisi ideoloogilisel alal. Tänavu töötati läbi „Leninismi alused“ ja „Leninismi küsimusi“. Juuru õpetajail on kõigil sooritatud vastavad katsed.

Oleme taotlenud õppe- ja kasvatustöö terviklust. Tundides kontrollin alati, mil määral õpetaja suudab teostada kasvatava õpetuse printsiipi, kuivõrd ta seob käsitledavat ainet ümbritseva eluga, kolhoositalurahva ülesannetega, üldriiklike küsimustega.

Õppetunnid, elu internaadis, pioneeri- ja komsomolitöö, klassi- ja koolivälised üritused — kõik allutame kommunistliku ühiskonna liikme iseloomujoonte kasvatamisele. Töö ja katsed kooliaias seoses õppetundidega süvendavad materialistlikku maailmavaadet, kasvatavad lugupidamist töö vastu. Elu internaadis, ühised õppimised, korrapidamised, väiksemate ja nõrgemate abistamine õpetajate juhtimisel ja kontrollimisel süvendavad seltsimehelikkuse üllast tunnet. Õppetundides kasutatavad tabelid ja diagrammid, mis illustreerivad nõukogude kultuuri- ja majanduselu suurt tõusu, populaarteaduslikud brošüürid ja ajaleheartiklid nõukogude teaduse ja kunsti kohta — kõik see aitab õpilastes kasvatada nõukogude patriotismi.

Esteetilise kasvatuse huve teenindavad koolimaja korrastatud ümbrus, püगतud hekid, ilupuud ja kaunis kooliaed, mis on rajatud õpilaste ühise tööga. Seepärast hoiavad õpilased iga puud ja põõsast, ja seda mitte üksnes oma kooli aias ja murul, vaid ka väljaspool kooli. Selle harjumuse on nendesse istutanud õpetajate ja õpilaste ühine hool kooliümbruse ja looduse eest.

1948. aasta kevadel esines Juuru kool Eesti NSV koolinoorte ise-tegevuse ja omaloomingu olümpiaadil montaažiga „Mahtra sõjast“. Esitasime samas väljapanekud sellest ajaloolisest sündmusest säilinud

dokumentidest, fotodest jne. Selle kogu paigutasime hiljem õpetajate tuppa alalise väljapanekuna, kus see meenutab nii õpetajaile kui ka õpilastele saksa anastajate vägivalda ja feodaalaja julmuse. Eestimaa talurahvaseadus, tõlked Mahtra ülestõusu uurimiskomisjoni protokollidest, Eduard Vilde „Mahtra sõja“ väljaanded ja fotod Mahtra sündmustest osavõtjaist ning sündmuspaigast sellisena, nagu see on praegu, samuti karistatute nimekiri ja õpilaste joonistused — kõik see süvendab viha anastajate ja igasuguse ekspluateerimise ning vägivalda vastu, kasvatab armastust Nõukogude kodumaa vastu, kus on kaotatud inimese ekspluateerimine inimese poolt.

Koolikohustuse täitmine ei ole Juuru koolis probleemiks. Oleme saavutanud õpilaste korraliku kooliskäimise sel teel, et rangelt kontrollime iga puudumise põhjust ja astume tarbekorral kohe ühendusse vastava lapsevanemaga. Aastate jooksul on kujunenud kooli ja kodude vahel tihe side. Vanemad saavad meelsasti oma lapsed kooli, sest kool on lahutamatu osa oma ümbruskonnast.

Meil on kujunenud traditsiooniks igakevadised eelkooliealiste laste päevad. Siis kogunevad kogu koolipiirkonnast kuue- ja seitsmeaastased lapsed ühes oma vanemate või õdede-vendadega, tutvunevad koolimaja ja aiaga, vaatlevad õpilaste võimlemist, laulmist ja muid tunde, kus nad ei sega õppetööd. Seetõttu tulevad esimese klassi õpilased sügisel kooli mitte enam võõrastena, vaid just kui vanade tuttavatena. Esimestest päevadest alates võtavad vanemate klasside õpilased-pioneerid ja kommunistlikud noored väikesed oma hoole alla ja tutvustavad neid koolikorruga. Õpetaja töö muutub seeläbi hoopis hõlpsamaks.

Kevadistel eelkooliealiste päevadel, millest tänavu võttis osa 25 last, on peale eespoolnimetatute veel teine eesmärk. Nimelt kutsutakse seks puhuks kohale kooliarst, kes vaatab läbi kõik kokkutulnud lapsed, et avastada nende juures võimalikud tervisehäired. Nii on võimalik aegsasti kõrvaldada kergemad vead, mis muidu mõnigi kord võtaksid lapse kooliajast nädalaid.

Kuid õpetajate ja kooli kontakt kodudega ei seisne ainult koolialaste küsimuste üksmeelses lahendamises. Meie õpetajaspere mõistab, et õpetaja ülesanne ei piirdu ainult õppe-kasvatustööga koolis, vaid õpetajal on suur osa täita ka oma ümbruskonna kultuuri- ja ühiskondlik-poliitilises elus. Nii juhib kohalikku poliitringi Juuru kooli ajaloo õpetaja kommunistlik noor sm. Talts. Alatiseks spordivõistluste korraldajaks ja spordiseltsi „Jõud“ organisaatoriks on õpetaja O. Nipper. Mina olen valla töörahva saadikute nõukogu liikmena kultuurikomisjoni esimeheks. Ka kohalikku näiteringi ja segakoori juhivad Juuru kooli õpetajad. Kogu õpetajate kollektiiv võtab valla isetegevuslike üritustest osa näitlejaina ja lauljaina. Oma abi osutab kool kohalikule rahvamajale ka poliitiliste ja populaarteaduslike loengute pidamisega,

õpilaste kunstilise isetegevuse ettekannetega ning oma osavõtuga kõigist ülevallalistest aktsioonidest. Õpetajate innuka selgitustöö tulemuseks tuleb mõningal määral lugeda ka seda, et kolhooside asutamine Juuru ümbruses arenes väga jõudsalt. Õpetajad võtsid mullu eranditult kõik osa selgitustööst talurahva hulgas ja suutsid kiiresti veenda kolhoositee õigsuses neidki talupoegi, kes algul kõhklesid. Suure töö tegid meie õpetajad ära tänavuste NSV Liidu Ulemnõukogu valimiste puhul.

Praegu on iga õpetaja võtnud oma šefluse alla ühe kolhoosi, kelle kultuurielu ta jälgib ja keda ta abistab. Need õpetajad on ühtlasi ka sidepidajaiks kooli ja kolhoosi lastevanemate vahel. Tänavu kevadel moodustasime kolhooside pioneeridest ja õpilastest pioneeride brigaadid. Vanemad pioneerid ja kommunistlikud noored võtavad osa jõukohastest töödest kolhoosis, nagu peenarde rohimine, töö loorehal, libistajal jne. Nooremad pioneerid võtavad oma hoole alla kolhoosi lastepere, kui kolhoosil ei osutu võimalikuks avada mängumuru. Pioneeride brigaadi suvist tegevust juhib brigadiir vastava õpetaja kontrolli all. Kuid puhkepäeviti kogunetakse ka suvel kooli, kus noori ootab nende endi korrastatud spordiväljak.

Kooliaeda hooldavad samad brigaadid kordamööda. Edaspidi tahame kooli katseaia rajada laiemale alusele, nii et see peale kooli õppe- ja kasvatuslike ülesannete võiks täita ka kolhooside abistaja osa. Korraldame kooliaias mitmesuguseid katseid viljasaagi tõstmiseks. Eriti tuleb väljaarendamisele heintaimede osakond kooliaias, et aidata kolhoose põldheinte seemnetega. Nimelt seisab Juuru ümbruskonna kolhoosidel ees karjapidamise laiendamine, mis omakord nõuab laialdaste kultuurheinamaade rajamist. Praegu on kooliaias külvatud paarkümmend liiki heintaimi, millega tahame panna aluse seemnekasvatamisele. Eeloleval sügisel asutame puukooli.

Juuru kool, nagu kõik Nõukogudemaa koolid, tunneb igal sammul Nõukogude Valitsuse ja bolševike partei hoolt. Eesti NSV 10. aastapäeval töötame töötada edaspidi veelgi paremini, et pälvida nõukogude rahva ja meie kõigi armastatud juhi seltsimees Stalini usaldust.

Toimetuse kolleegium: L. Hallop (toimetaja kt.), E. Murdmaa, A. Pint, A. Raud, S. Vapper. Toimetus: Tallinn, Tõnismägi 11. Ladumisele antud 22. VI 1950. Trükkimisele antud 11. VII 1950. Paber 67×95 cm 1/16. MB-06009. Trükiarv 2570. Trükitähti trükipoognas 43 750. Trükipoognaid 5,49. Arvutuspoognaid 6,00. Tellimise nr. 1235. Trükikoda „Punane Täht“, Tallinn, Pikk t. 54/58.

Ilmub 1 kord kuus. Üksiknumbri hind 5 rubla. Tellimishind: 6 kuud — 30 rubla.

Väljaandja: Eesti NSV Ministrite Nõukogu j. a. Poliügraafiatööstuse, Kirjastuste ja Raamatukaubanduse Valitsuse Ajalehtede-Ajakirjade Kirjastus, Tallinn.

На эстонском языке. «Ньюкогуде Коол» (Советская школа)
Орган Мин. Просв. ЭССР.

СОДЕРЖАНИЕ

Передовая. Десять лет Советской Эстонии	377
А. Рауд. Достижения и успехи Советской Эстонии в области просвещения	386
Р. Вийсс. Ближайший помощник учителя.	402
Э. Кягу. Профсоюз — школа коммунизма для нашей интеллигенции	411
Р. Рягастик. На работе по усовершенствованию учителей	416
В. Арак. Кузница технических кадров	422
Э. Суйтс. Стремительное развитие детдомов в Эстонской ССР	427
Л. Паабо. Они будут передовыми строителями коммунизма	433
С. Евдокимова. Наша цель — полная успеваемость . . .	438
Эд. Аус. Во имя благородных целей советской школы . .	443

40

Rbl. 5.—

99 7318

I 9765

7)